Jihlavská brána do jiné dimenze

Josef Tejkl

Jistý nejmenovaný reportér tvrdí, že ona brána se opravdu nachází v jihlavském podzemí. V podzemí jsem raději nebyl, ale beze zbytku mu věřím. Neboť coby člen poroty Regionálního studentského divadelního festivalu JID-20-09 v Jihlavě (19.–22. 3. 2009) jsem měl intenzivní pocit, že onou branou jsem prošel i na povrchu.

Tenhle studentský festival totiž zázračně žije, doslova od rána do rána. Čtyřdenní maraton, jehož patronem byl letos Ondřej Vetchý, nesestával „pouze" z patnácti představení soutěžících o potenciální účast na Mladé scéně či Šrámkově Písku. V Divadle Na Kopečku, diváky většinou přeplněném a situovaném v areálu psychiatrické léčebny, hrálo též Studio Ypsilon, Divadlo Vosto5 a především nezapomenutelný soubor zdejších pacientů Studánka s radostně mrazivou **Smutnou paní a zpívajícími komedianty** pod taktovkou Dany Holíkové.

Průběžně se muzicírovalo a tančilo jak spontánně, tak v dílnách (pohybová Anny Zaunerové, tvůrčího psaní Martina Koláře Skřítka, herecká Jakuba Škrdly, hudební Matěje Koláře…). V Café Etage běžela autorská čtení, vyhlašovaly se výsledky literárních soutěží… koncertovaly studentské kapely v Dělnickém domě… pivovar věnoval pivo, jihlavský primátor několik bas vína… ředitel zdejšího pořadatelského gymplu byl téměř u všeho a musel být zákonitě hrdý na to, jak múzickému ústavu velí a jak to pěkně šlape organizátorům z řad studentstva, s profesorkou Ivanou Fexovou, ředitelkou festivalu v čele.

„Tenhle studentský festival totiž zázračně žije, doslova od rána do rána."

„Průběžně se muzicírovalo a tančilo jak spontánně, tak v dílnách… /…/ … běžela autorská čtení, vyhlašovaly se výsledky literárních soutěží… koncertovaly studentské kapely…"

Porota ve složení Dominika Špalková, Jaroslav Šilas Stuchlík a Josef Tejkl formou otevřených diskuzí a rozprav poskytla průběžnou reflexi jak souborům zkušeným a disponovaným, tak i divadelně nepolíbeným či těm, které zabloudily do slepých uliček.

K těm dosud nepoučeným či začínajícím patřily **DS Septima Gymnázia Chotěboř** (**Navždy s tebou**), **DS Jouer Gymnázia Jihlava** (**Spektakulární příběh ovlivněný fenylethylamínem**), **DS Domino mladší Pelhřimov** (**Študáci**), **DS Ambrozia Pouchov (Bylo nebylo v městečku Hammeln), DS Domino starší Pelhřimov (Cucurucuců), DS Hlemýždi v obraze Nové Město na Moravě (Psí srdce).**

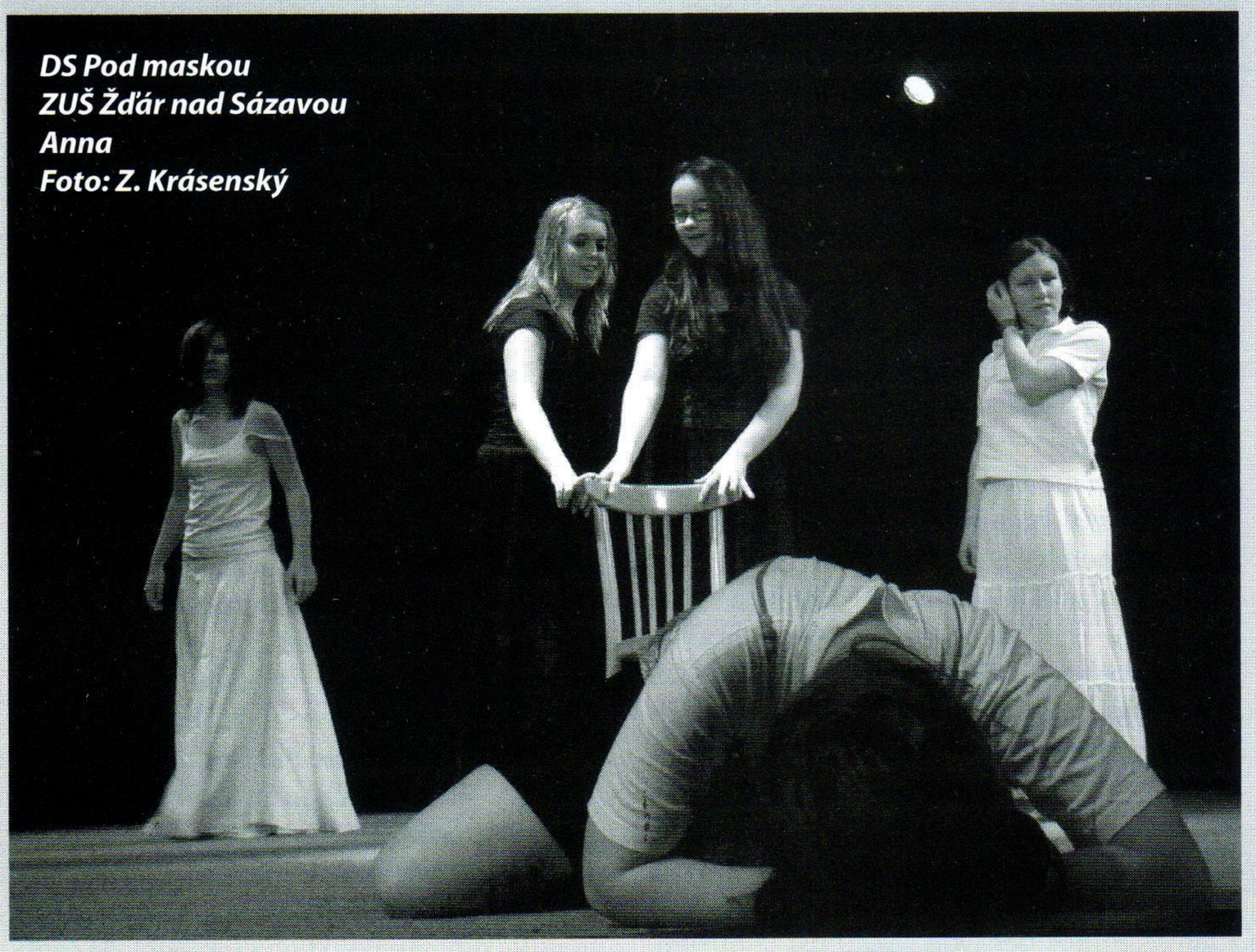

DS Pod maskou
ZUŠ Žďár nad Sázavou
Anna
Foto: Z. Krásenský

Určitými divadelními kvalitami se již mohlo pochlubit dalších šest souborů.

DS Negatyv Gymnázia Telč přivezl autorský text **Genius loci** s celou řadou hezkých nápadů (létající konvice), jež se však nedařilo udržet v nastoleném kódu. **DS Žďár nad Sázavou** nalezl ve svém vedoucím (Stanislav Mikule) nadějného dramatizátora a dovedného inscenátora, jenž však by měl svého **Adama a jeho ženy** odlehčit od zátěže povrchní dokonalosti hravostí. **DS Pod maskou ZUŠ Žďár nad Sázavou** se představil převážně pohybovou kreací **Anna**, sympatickou především snahou o citlivé uchopení vnitřního světa hendikepované dívky. **DS 3+1 Pelhřimov** se potýkal v **Soudu s Clevingerem** podle ***J. Hellera*** s nevyrovnaným herectvím postav, kolísajícím od uvěřitelného k šaržím. **DS Ochotní pro cokoli Gymnázia Jihlava** skotačí v autorské hře **Zoufalci to znají** tu více tu méně zdařile na půdoryse mediálních show, avšak jiskra postupně hasne a namísto lehkonohé improvizace se dočkáme i krušné těžby humoru. Podobně **DS Chandraradar Nové Město na Moravě** ve slibně rozdováděném tištěném programu ke své „jelení" inscenaci podle ***P. Nikla*** **Pozvánka na bárbekjů** nalákal očekáváním hravé revue, do níž se však na jevišti postupně vkradlo namísto hravosti racio a kultivovanost.

Trojici inscenací se ale v Jihlavě podařilo mocně mávnout křídly a do značné míry se povznést nad výše zmiňované nástrahy o celé patro výš.

DS Hobit Gymnázia Jihlava kontinuálně svým **Lovborgem (Pozdní sběr)** pokračuje v razantní dramaturgii (např. *Vveděnskij*: Vánoce u Ivanovových). Spolupráce se Zdeňkem Krásenským (režie) se vyplácí, náročná allenovská předloha nese opět velmi podmanivou poetiku, otevřenou a zavřenou aktem funusu. Intelektuální humor je místy přetaven v divadelní obraz (tance – především Brabencův koloušek), někdy pouze vyřčen. Silným trumfem v rukou inscenátora je tříčlenná

dámská kapela. Pokud hraje muziku, vše funguje dvojnásob, pokud nástroje odkládá a vstupuje do dění na jevišti herecky, dochází leckdy k retardaci temporytmu.

Pln zdravého sebevědomí je projekt ***Jakuba Škrdly*** a ***Terry Brožové*** **Cesta kouzla DS Spoušť Gymnázia Jihlava.** Dvacetičlenný ansámbl vyzařuje pozitivní energii, kolektivní pohybovou partneřinu snoubící se s vybaveností individuální. Tvaroslovím pohybového divadla vypráví jednoduchý, místy však obtížněji čitelný příběh, rámovaný noční cestou malého chlapce do cukrárny. Někdy už není příliš daleko k banalitě a sentimentu, které věřitelným nadhledem bourají všechny možné divadelní zákonitosti okamžitě poté, co se jich zdánlivě příliš dlouho dotýkali, z prostředí do prostředí a z času do času přeskakují s lehkostí antilop a za průběžné přípravy absurdních situací na kvadrát. Klíčovou rekvizitou této cestovní show je volant a v prostoru plující zpětné zrcátko, přičemž oba předměty fungují ve struktuře inscenace jak reálně, tak i zástupně, navíc dokáží i geniálně překážet. Gruntem, na němž Bit staví, je ovšem Rubikova kostka. Zjevení, artefakt, hlavolam hlavolamů a hlavně v rukou aktérů invenčně vystavěná modla. Mystifikaci ovšem soubor zahání nasazením, celými kaskádami zvedaček a důmyslných kreací (např. start Airbusu). Princip se však postupně vyčerpává a mnohdy již přechází téměř k ilustraci písní. A není divu, hodinová metráž inscenace je úctyhodným soustem i pro takto vybavený soubor. Razantní krácení v řádu desítek minut by inscenaci nepochybně prospělo, dost možná by ji i zpřehlednilo.

V oslavu komediantství se v dobrém slova smyslu „zvrhlo" vystoupení **DS Bit Gymnázia Jihlava,** nesporný vrchol jihlavské přehlídky. Kvartet mládenců ve složení Brabenec, Malý, Čermák, Voda jsou výlupkové k pohledání a jak se říká – hledali se tak dlouho, až se našli. Gejzíry jejich nápadů provokují diváka k slzám očistného smíchu, aktéři v **Rubikonu *L. Brabence*** působí nesmírně svobodně, autorův text je jim pouze náručí jistoty, z níž se vydávají se záviděníhodnou lehkostí do hájemství improvizací. S neumocňuje hudebně nehudební projev na kytary nekytary za zpěvu nezpěvu, v řádu věcí ovšem dokonalý. Jistěže nepřehlédneme, že v závěru chlapci již lehce vadnou a lezou si postupně do zelí. To je však opravdu drobná piha na kráse této nádherné ptákoviny, resp. Brabencoviny.

DS Hobit Gymnázia Jihlava
Lovborg (Pozdní sběr)
Foto: Zdeněk Krásenský

DS Hobit Gymnázia Jihlava / Lovborg (Pozdní sběr). Foto: Zdeněk Krásenský.

Věřme, že chlapci nedopustí, aby kouzlo jejich bezprostřednosti vyvanulo (např. přílišným nemístným zkoušením) a divák na Mladé scéně a Šrámkově Písku se tohoto zázraku také dočká.

Porota v Jihlavě rozhodla o doporučeních a nominacích na národní přehlídky takto: DS BIT Gymnázium Jihlava – 1. doporučení na Šrámkův Písek a zároveň nominace na Mladou scénu Ústí nad Orlicí. DS Spoušť Gymnázium Jihlava – 1. doporučení na Mladou scénu Ústí nad Orlicí, DS Hobit Gymnázium Jihlava – 2. doporučení na Mladou scénu Ústí nad Orlicí.

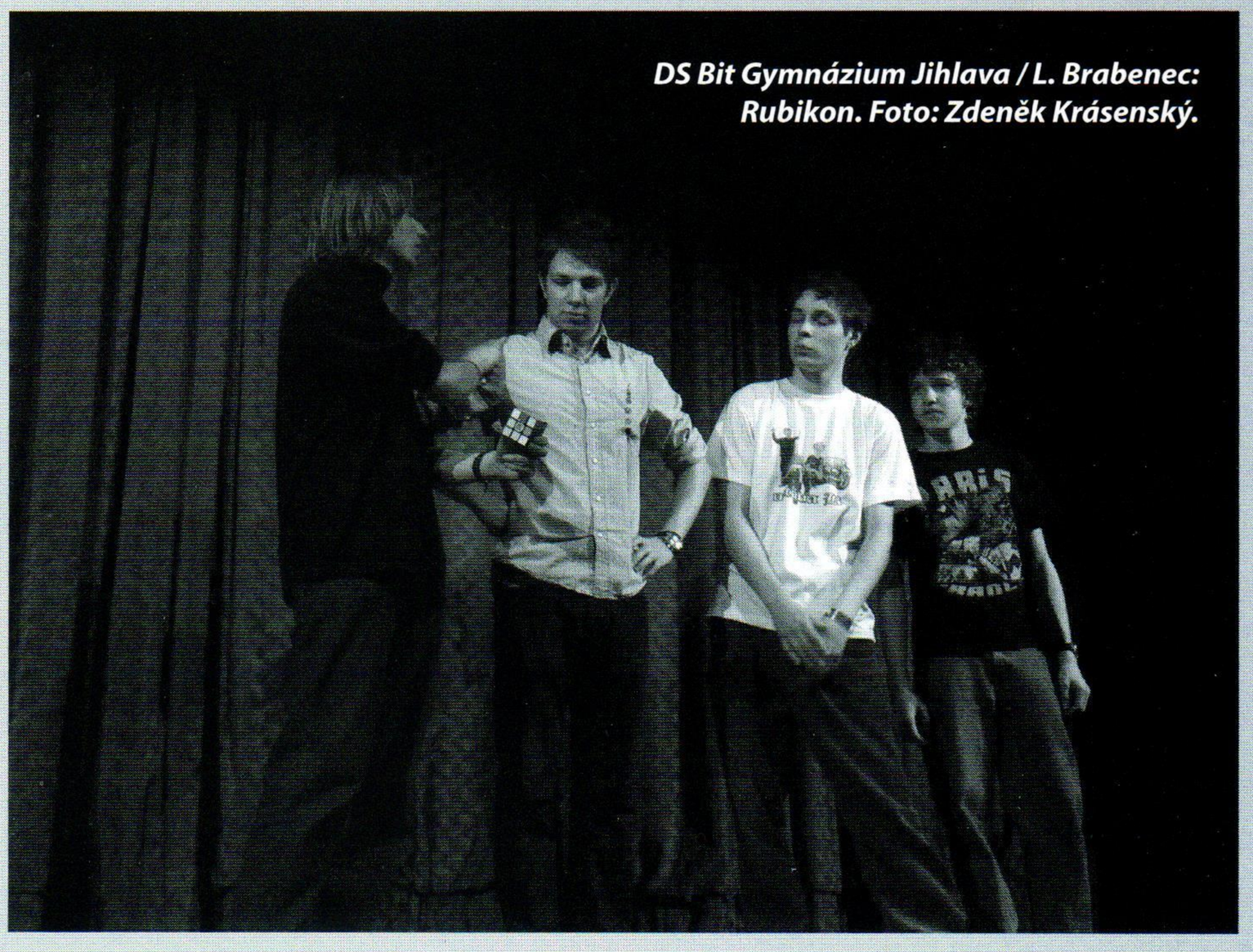

DS Bit Gymnázium Jihlava / L. Brabenec: Rubikon. Foto: Zdeněk Krásenský.

Ve Žďáru nad Sázavou rozlouskli ladovský oříšek aneb 12. Pohádkový mlejnek

Milan Strotzer

Dům kultury ve Žďáru nad Sázavou uspořádal ve dnech 25.–27. března 2009 v městském divadle a prostorách staré radnice 12. ročník přehlídky amatérských divadel hrajících pro děti a mládež pod názvem Pohádkový mlejnek. Zúčastnilo se jej pět činoherních divadelních souborů v soutěžní části a dva hostující (Eva Lesáková z brněnského Divadla Radost s pohádkou ***O Smolíčkovi*** *a Divadlo De Facto Mimo Jihlava s inscenací* ***Modrej drahokamen****). Soutěžní část přehlídky byla výběrem pro rakovnickou Popelku. Její představení hodnotila odborná porota ve složení Milan Strotzer, Jaroslava Chalupová a Růžena Köttnerová. V rámci hodnocení byly souborům zprostředkovány postřehy a názory skupiny dětí (tzv. dětské poroty) vedené Janou Mifkovou.*

Přehlídka se konala pod záštitou starosty města a Jihomoravského oblastního výboru SČDO a za finanční podpory města Žďár nad Sázavou, kraje Vysočina a Ministerstva kultury ČR.

Pohádkový mlejnek nabídl v roce 2009 výhradně hry českých autorů. Tři z pěti textových předloh byly dílem režisérů zúčastněných souborů. Je to, na pozadí nedostatku kvalitních textových předloh, jev v zásadě pozitivní, byť žádný z autorských počinů nebyl shledán bez jistých problémů. Zvláštností letošního ročníku přehlídky bylo také to, že všechna soutěžní představení lze označit jako hry se zpěvy, přičemž se většinou jednalo o původní autorské práce na hudební složce té které inscenace, ve dvou případech na velice dobré, oceněníhodné úrovni.

První a poslední soutěžní inscenace uvedené na Pohádkovém mlejnku 2009 měly do značné míry shodné rysy. Stavěly na textech, jež charakterizuje řídký děj a schematická stavba využívající různých pohádkových motivů. V první inscenaci vycházel **Divadelní spolek J.N. Štěpánka** ze starší a často frekventované hry ***Heleny Lisické a Miloše Bourka* Ženich pro čertici**. Patrně jednou z mála schůdných možností, jak překlenout problémy textové předlohy a učinit ji jevištně poutavou, je tematizování hravosti v rozehraných situacích. Chrudimská inscenace však ulpívá na slovním sdělování, režie (Karel Bříza) nebuduje vědomě dramatické situace, natož aby je hravě rozvíjela. Nejinak tomu bylo u **Divadla Dráček z Brna** v jeho inscenaci hry režiséra souboru ***Svatopluka Kouřila*** s hudbou ***Viléma Lipolda*** a písňovými texty ***Ziny Hoškové*** nazvané **Pohádka o Černé paní**. Autor připravil přímočarou textovou předlohu mířící k publiku předškolního věku, leč nevyhnul se v ní zbytným protiválečným proklamacím a didakticky působícím promluvám. Vedle řady nedůsledností, jimž se nevyhnuli ani Chrudimští, inscenace Dráčku navíc trpěla textovými výpadky, nezvládnutým playbackem ve zpěvních partech a dá se říci, že utonula v nechtěném naivismu.

Divadelní studio V Brno uvedlo dramatizaci pohádky **O Popelce.** Její autorkou je režisérka souboru ***Jana Glozarová***. Původní hudbu složil ***Radek Láska***. Dramatizace se poněkud odpoutala od všeobecně známé verze pohádky. Pozornost je v ní upnuta především na postavu Macechy a jejích vlastních dcer, na scény velkoplátnového formátu, jakými jsou nakupování na tržišti a ples na zámku.

Divadelní studio V Brno
Jana Glozarová: O Popelce
Foto: Milan Strotzer

Divadelní spolek J.N. Štěpánka Chrudim / Helena Lisická, Miloš Bourek: Ženich pro čertici.
Foto: Milan Strotzer.

DS Tak jo Brno / Jana Blažková: Jak to bylo ve Strašidlákově. Foto: Milan Strotzer.

Divadlo Dráček Brno / Svatopluk Kouřil, Vilém Lipold, Zina Hoškoová: Pohádka o Černé paní. Foto: Milan Strotzer.

To má ovšem dva základní háčky – kontraproduktivní efekty. Za prvé se středobodem hry nestává Popelka a její vztah k okolí. Za druhé nepočetný herecký kolektiv a scénografické řešení hracích prostor neumožňují realizovat ona velká scénická plátna. Nadto inscenace využívá jinak zdařilou původní hudbu R. Lásky, která je však nejméně zvolenou instrumentací namnoze neadekvátní té které situaci, v nichž jsou začleněna zpěvní čísla. To, spolu s některými nepříliš vynalézavými výstupy na jedné straně a s nejméně čtyřmi výbornými hereckými výkony na straně druhé, činí inscenační výsledek značně rozporuplným. Z hereckých výkonů jmenujme především Leu Surovcovou v roli Popelky a Zuzanu Holubcovou v roli Macechy (ceny) a Evu Doležalovou a Janu Novákovou jako dcery Kasalu a Adlinu (čestná uznání).

O poznání zdařilejší inscenační výsledek předvedl soubor **Tak jo z Brna**. Uvedl původní text své režisérky ***Jany Blažkové* Jak to bylo ve Strašidlákově**. Autorka připravila košatou textovou předlohu, jejímž myšlenkovým poselstvím je, že ke štěstí lze dospět tehdy, přestaneme-li myslet jen na sebe a budeme myslet na druhé, respektive nalezneme sílu obětovat se v jejich prospěch. Nepochybně potřebné téma je realizováno ve dvou příběhových liniích, jejichž výchozí dramatické situace jsou však neorganické a působí vykonstruovaně. Inscenace hýří nejen košatostí verbálních prostředků, ale také přepestrou kostýmní výpravou Jany Blažkové (cena), bohatou hudební složkou, jejímž autorem je člen souboru Jiří Našinec (cena). Hlavní problém brněnské inscenace tkví v tom, že je vše jakoby důležité. Režie neodlišuje podstatné od méně důležitého, a tak se nakonec ambiciózní inscenace stává pocitově časově naddimenzovanou, dějově komplikovanou, znemožňující vnímat zřetelněji některé postavy hry (zvláště ty nadpřirozené). Dětské publikum mělo neobvyklou výhradu k velkému množství písní. A mělo pravdu. Navíc proporce některých byly pro inscenaci přímo vražedné. Zkrátka, všeho bylo moc, méně by bylo více. Z hereckých výkonů je třeba jmenovat Ditu Blažkovou v roli Daruly a Jana Tluka coby Brundulína (ceny).

K nejzdařilejšímu inscenačnímu výsledku se dopracoval **Divadelní spolek Žďár nad Sázavou, o. s.,** při nastudování hry ***Alexe Koenigsmarka*** na motivy Nezbedných pohádek ***Josefa Lady* Byl jednou jeden drak**. Navzdory nesčetným uvedením na českých jevištích se nemůže hra holedbat významnou a zaznamenatelnou inscenační tradicí. Většina jejích provedení totiž ztroskotala v bezradnosti nad v podstatě bezkonfliktním dějem, komickým spojením pohádkového a reálného světa a jemnou satirou na lidské slabosti. Ladovy parafráze a parodie klasických pohádek obracejí na ruby pohádkové motivy, typické charakteristiky postav a jejich ustálené funkce v ději. Nadto vnášejí do příběhů civilní prvky, počínaje reáliemi a konče jednáním postav. Hezky se čtou, ale na divadelním jevišti jsou takřka neuchopitelné, nepřistoupí-li inscenátoři na stejnou hru. Žďárští na ni přistoupili, pohrávají si, hravost je motorem i tématem jejich inscenace. V ladovsky laděných dekoracích, umožňujících rychlé přeměny prostředí, a kostýmech stejného rodu vynalézavě rozehrávají jednotlivé situace hry v přesně vedené herecké nadsázce. Režisérce Kateřině Nedomové (cena) se daří budovat inscenaci v neutuchajícím tahu a přitom v křehké ladovské úsměvnosti. Má pro to oporu v původní zdařilé hudbě Jana Bořila (cena) a zejména v kompaktním a vybaveném hereckém kolektivu souboru. Má výbornou představitelku Princezny Anky v Pavle Kiliánové (cena), ale celou řadu dalších, z nichž zaujali zejména Marcela Svobodová v roli Čerta Haramáše, Aneta Vnenčáková jako Hraběnka Babáčková a Jiří Maruš jako Pohádkový dědeček Habaděj (čestná uznání). Myslím, že lze bez váhání konstatovat, že se ladovský oříšek jménem Byl jednou jeden drak podařilo konečně či zase jednou rozlousknout. Souboru ze Žďáru se za to dostalo hlavní ceny přehlídky a doporučení k účasti na celostátní přehlídce Popelka v Rakovníku.

Divadelní spolek Žďár nad Sázavou, o. s., / Alex Koenigsmark na motivy Josefa Lady: Byl jednou jeden drak. Foto: Milan Strotzer.

Předjarní Hodonín patřil amatérské Thálii

Vít Závodský

V tomto okresním městě probíhal ve dnech 10.–14. března 2009 již 7. ročník jihomoravské krajské dvojpřehlídky amatérských divadel s označením ***Hobblík*** (zahrnuje činoherní a hudební soubory s výběrem na Divadelní Děčín) a ***Mumraj!*** (pro věkem 15–*21 let limitované studentské kolektivy s možností postupu na Mladou scénu 2009* Ústí nad Orlicí). Do Masarykova rodiště se už před časem přesunula z dřívějšího dlouholetého působiště v Blansku a letos ji pod záštitou přítomného hejtmana Michala Haška pořádal v součinnosti s třemi dalšími organizacemi Dům kultury Hodonín v čele s obětavým ředitelem instituce i obou soutěží Zdeňkem Grombiříkem. Kvůli *menšímu* počtu zájemců se tu letos nekonal Jarní divadelní festival s nominací na Šrámkův Písek.

Pětidenní program (naštěstí se nepřekrývající) s celkovou účastí 16 soutěžících souborů (většinou z jižní Moravy, ale třeba též z Prahy nebo Opavy) byl velmi nabitý a jako vítaný host jej ještě obohatilo slovenské Záhorácké divadlo z blízké Senice s příjemným nářečním pořadem Ňedzela na Záhorí. Mezi sympatická specifika „akce Hodonín" náleží nejen neběžná repertoárová pestrost s přirozeným střídáním až propojováním nejrůznějších žánrů, ale také při vzájemném respektu generační sbližování věkově disparátních účinkujících – od ochotnických matadorů po dětské kandrdasy. Vynalézavými prostorovými proměnami rozlehlého kulturáku vznikla nová lokalita originálně vyzdobené obsluhované čajovny a současně jedno z míst pro veřejnosti přístupné, tzv. čajové řečičky, které se nejednou protáhly přes půlnoc a v nichž se členové dvou průběžně se doplňujících porot v přátelsky vstřícných, ale kriticky věcných rozborech všem vystoupením podrobně věnovali. Možnost spartánského noclehování na galerii a přilehlých chodbách přímo v DK, kde se vytvořila věru svérázná atmosféra, dala několika mladým partám šanci zdržet se déle. Při rozumné redukci dřívějších nadbytečných doprovodných programů mohli návštěvníci lépe vychutnat foyerové výstavy i celkový ráz kroji oživené přehlídky s mottem *Vítajte na Slovácku*, o nějž pečoval Studentský parlament, vydávající též solidní každodenní Zpravodaj.

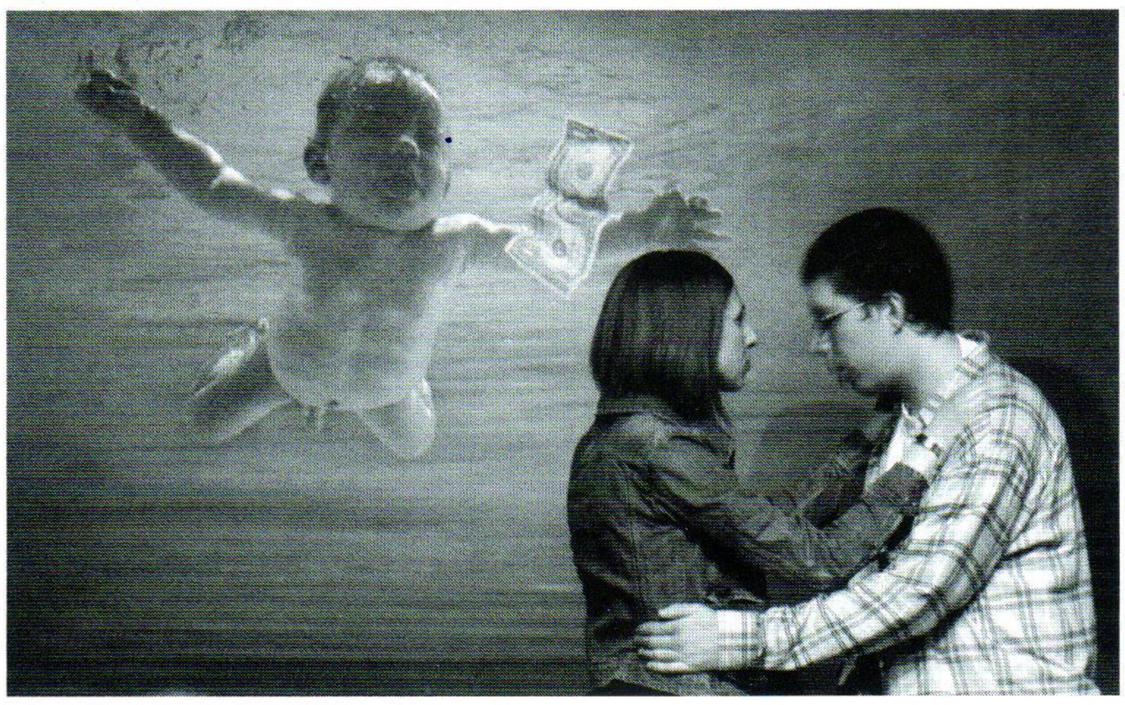

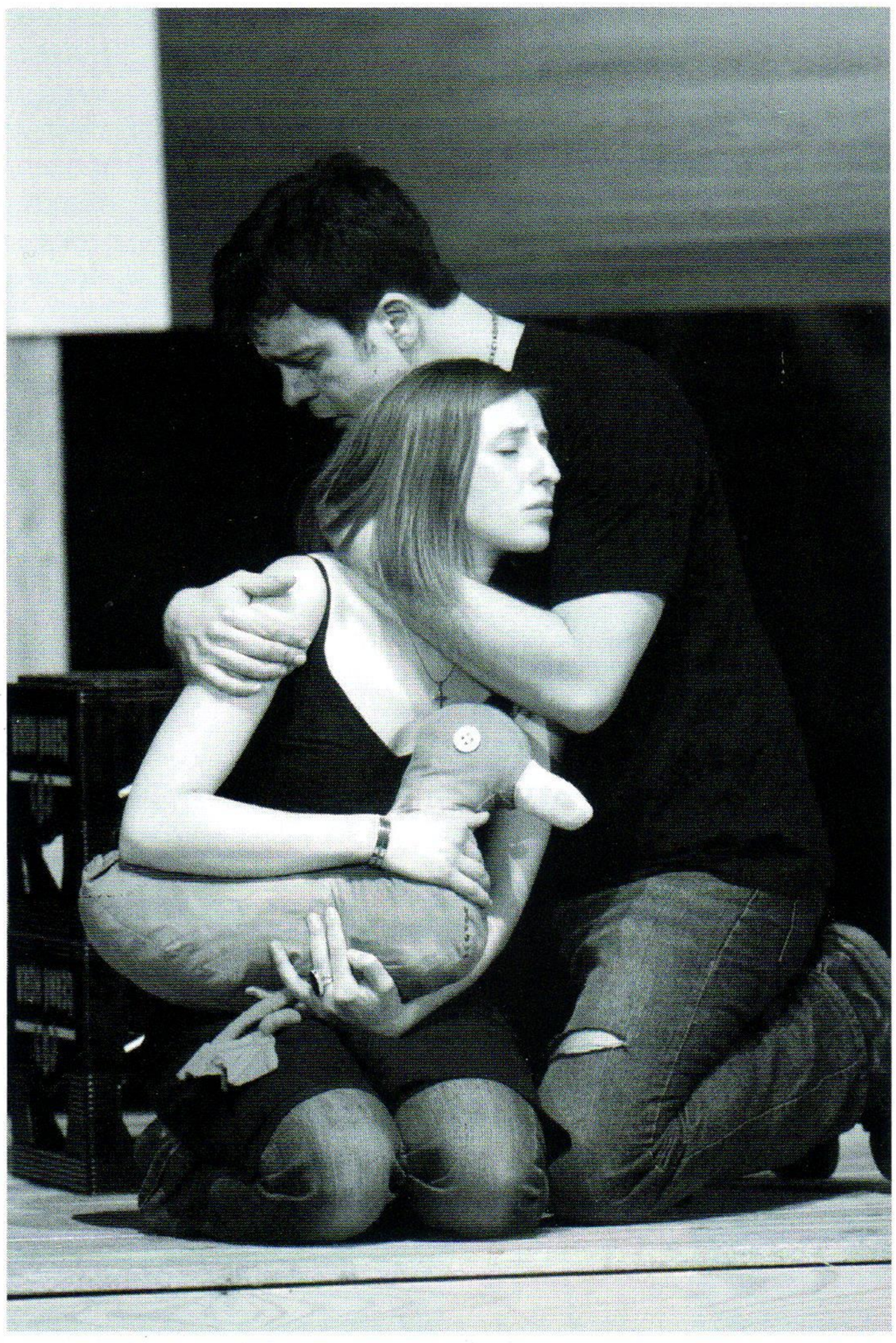

Divadlo NABOSO Boskovice / Gabriela Preissová: Gazdina roba. Foto: archiv přehlídky.

Hobblík 2009 – opět tematická i žánrová všehochuť

Letošní účast desítky souborů dokonce z devíti míst, zařazovaných zpravidla na hodiny večerní až noční, přiřadila jej k našim nejobeslanějším krajským soutěžím a vyvolávala úvahy o vhodnosti případné předběžné selekce přihlášených. Najít u velkého počtu účastníků společného dramaturgického jmenovatele bylo by z hlediska námětového i žánrového velmi obtížné. Mírně převažoval zábavný repertoár, nechyběla však témata ideově závažná, hudební útvary ani pokusy o vlastní autorskou tvorbu. Výhradně amatérští inscenátoři se podělili o 18 převážně individuálních, především hereckých diplomů. Vymezený rozsah článku nedovoluje věnovat všem nastudováním bližší, byť jen informativní pozornost. Celkově dobrou úroveň soutěže s minimem vystoupení problematických překračovala zhruba čtveřice představení, znamenajících výrazný přínos ve více jevištních složkách.

První ze zřetelnějších repertoárových linií utvářely – podobně jako loni – cizí konverzačky s pevným textem. S oblibou se jim věnuje obětavý hostitelský **Svatopluk DK Hodonín,** tentokrát s proškrtanou konfekční detektivní komedií ***Holgera Eckerta*** v přetlumočení Františka Mišky a Aleny Kožíkové Mrtvý přišel na návštěvu**.** Dějově spletitý zmařený pokus o podvod bankovního ředitele vyšel ostřílené herečce a režisérce Bětě Švancerové, při odpovídajícím typovém obsazení (diplomy Věře Slezákové a Marii Bravené) i pečlivé dikci za váznoucího tempa nedotažených výstupů, přece jen dosti ploše. Srovnatelně si vedlo nepočetné sokolské **Ochotnické divadlo**

„Hobblík 2009 – opět tematická i žánrová všehochuť... /.../ Mírně převažoval zábavný repertoár, nechyběla však témata ideově závažná, hudební útvary ani pokusy o vlastní autorskou tvorbu."

Boskovice v případě hry francouzské autorské dvojice ***Jean-Jacques Bricaire*** a ***Maurice Lassayques*** **Velká zebra aneb Jakže se to jmenujete?** Za klíčovou hereckou kreaci odměněný režisér Lubomír Slezák sice značně zredukovaný překlad Jaromíra Janečka počeštěním jmen i drobnými aktualizacemi zpestřil, nedokázal však dát plytké, verbálně laděné zápletce jevištní situační tlak, takže jeho statické starší nastudování ztratilo v druhé části večera syžetovou zajímavost i kontakt s hledištěm. Soutěžní závěr pak náležel **Divadelnímu spolku Bezgest Moravský Krumlov** s údajně nejlepší francouzskou hrou roku 2003 **Takový malý žertík** z pera ***Jeana Della*** a ***Géralda Sibleyrase***, zčeštěnou Matyldou a Michalem Lázňovskými. Opět na slově založenou předlohu z rodokmenu textů Marivauxových či Sheridanových o nekontrolovatelném vlivu pomlouvačné „poplašné zprávy" na piknikové partnerské vztahy zvládl hrající režisér Marek Ostrovský tak, že své řečově kultivované partě vybojoval diplom za vyrovnanou hereckou složku.

K závažnější tematice na podkladě známých dramat se obrátily dva soubory, městský a vesnický. Přehlídku sympaticky odstartovalo **Divadlo NABOSO Boskovice**, kde Tomáš Trumpeš po loňské, odvážně aktualizované Maryše představil druhou část své „moravské trilogie" Noci na rovinách – **Gazdinu robu** od ***Gabriely Preissové,*** kterou nota bene inspiroval právě hodonínský pobyt**.** Dále rozvinul svou dosavadní poetiku a znovu výrazně prokrácenou tragédii učinil základem generační výpovědi postmoderního jevištního tvaru. V originálním a sofistikovaném, porotou oceněném dramaturgicko-režijním pojetí sice ponechal např. dobový dialekt předlohy, avšak v počtu figur hodně zredukovaný příběh (obě selky navíc hrají muži) nešťastně zamilované krajčířky Evy zasadil do kontextu životního osudu zpěváka Kurta Cobaina - vždyť přece „lepší je shořet než vyhasnout", jak naznačuje podtitul inscenace. Její součástí je hudba Cobainovy skupiny Nirvana v podání revivalové kapely se Zpěvačkou Jaroslavy Šimákové, která rovněž přebírá repliky několika eliminovaných postav a od úvodního výstupu venkovské tancovačky tragický děj chóricky rámuje a vhodně člení. Nirvana inspirovala také pódiové scénografické řešení, jež svou symbolikou odkazuje k Evinu zemřelému dítěti, Mánkově orientaci na majetek i k sebevražedným vodním hlubinám. Sporné zůstalo vypuštění syžetově klíčové sekvence Mánkovy veřejně projevené zbabělosti před šlechtou na dožínkách. Na pozadí současné série inovujících profesionálních nastudování Gazdiny roby představuje boskovický pokus upřímnou snahu o uvážlivé hledání dnešního mladého přístupu ke klasické tradici, a to v rámci promyšleného širšího projektu.

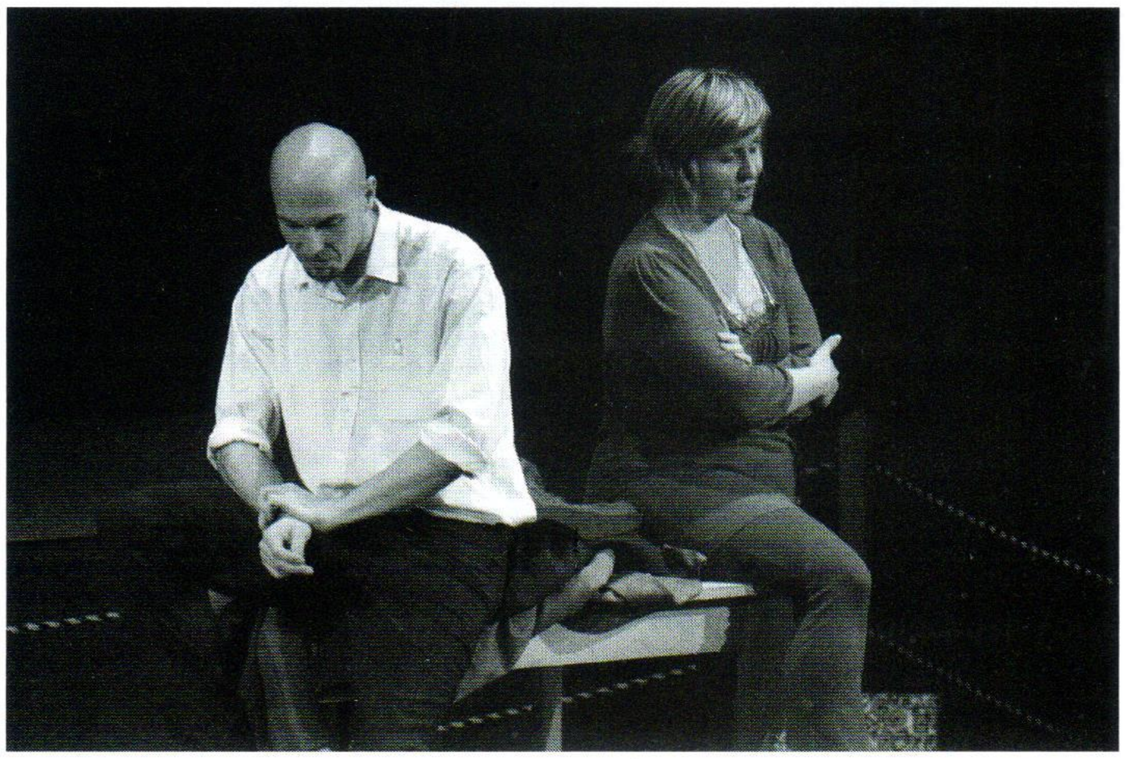

Divadlo Prkno Veverská Bítýška / Eduard Rovner: Společnost. Foto: archiv přehlídky.

Letos se v Hodoníně objevil také velmi zkušený, početný a věkově strukturovaný **Divadelní spolek bratří Mrštíků Boleradice,** který v modernizovaném působišti pořádá vlastní krajskou přehlídku Jarní setkání. Tato soubor s bohatou tradicí a je dobře znám i z Jiráskova Hronova nebo Krakonošova podzimu ve Vysokém nad Jizerou. Zdejší dlouholetá režisérka i scénografka Alena Chalupová vzhledem k překvapivým lokálním paralelám vhodně zvolila a správně prokrátila poměrně známou biografickou hru ***Josefa*** **Boučka Noc pastýřů,** jež na údělu obrozeneckého venkovského kantora a skladatele Jana Jakuba Ryby modelově zachytila marný zápas hrdé individuality s despotickým a malicherným okolím. Dvouhodinové, reprízami usazené nonstop nastudování, pracující se simultaneitou výstupů z rozličných prostředí a výrazným zapojením vokální nahrávky pastorální mše, zdárně čelilo dramatikovu poněkud schematizujícímu pojetí lidsky přesvědčivým ztvárněním vnitřně problematizovaných postav (diplomy si odváželi Luboš Straka, Antonín Koráb a Radek Omasta v rolích J. J. Ryby, faráře Kašpara Zachara a komisaře Kreuzenfelda), takže přes diskuzní detaily dospělo ke kvalitnímu výsledku a živému diváckému ohlasu.

K oblasti moderní dramatiky zamířila trojice souborů,

„Po loňské aktualizované sadovské provokaci Jeden ze 120 zaujalo Divadlo Prkno Veverská Bítýška dalším dramaturgickým objevem – čerstvou českou premiérou komorní předlohy současného argentinského spisovatele Eduarda Rovnera Společnost."

a to vesměs úspěšně. Po loňské stylově čisté adaptaci Grinovy Jessie a Morgiany nabídlo agilní, repertoárově mnohostranné **Divadelní studio „V" Brno** oblíbenou grotesku Ladislava Smočka **Podivné odpoledne Dr. Zvonka Burkeho**. Hostující režisér Bob Němec projevil cit pro slovní vtip, vypointovanost i gradaci mírně obohacených gagových situací. V herecky vyrovnaném a zafixovaném večeru (part buranského Václava byl zčásti transformován do brněnského „hantecu") v titulní roli výrazně dominoval mladý, mimicky i pohybově velmi disponovaný, diplomem odměněný Petr Adamec: aniž by kopíroval „gerontní" pojetí Boleslava Polívky, až marnotratně vyšperkoval figuru bizarního podivína sérií poloimprovizovaných klaunských etud a byl jednoznačným motorem večera.

Dvojici kultivovaných kreací při neběžných pamětních nárocích na Evu Čurdovou a Pavla Holíka vyzdvihla porota u zkušeného **NaKop Týjátru Jihlava** s dva roky starou, již na znojemské seniorské přehlídce předvedenou inscenací známého textu americko-kanadského dramatika ***Johna Murrella*** **Poslední léto Sarah Bernhardtové**, přeloženého Alexandrem Jerie. Retrospektivní vzpomínkové zpřítomňování životních epizod slavné evropské hvězdy režisér Petr Soumar sice průběžně dosti proškrtal, delší nonstop vystoupení se však ani při vstřícných diváckých reakcích neubránilo stereotypu a monotónnosti vyprávěného divadla.

Po loňské aktualizované sadovské provokaci Jeden ze 120 zaujalo **Divadlo Prkno Veverská Bítýška** (každoročně pořádá vlastní červnové festivaly) dalším dramaturgickým objevem – čerstvou českou premiérou komorní předlohy současného argentinského spisovatele ***Eduarda Rovnera*** **Společnost** (překlad Ivory Rodriguez), dokonce v alternaci připravenou zdejším dlouholetým režisérem Pavlem Vašíčkem. Zachycuje problém samoty člověka v dnešním světě a jeho touhu po blízkosti a porozumění, která může být tak urputná, že až začne ohrožovat svobodu druhého. Příběh podivného milostného trojúhelníku postaršího manželského páru Osvalda (Vít Jakubec) a Anny (Jaroslava Vykoupilová), jehož spokojenou nudu náhle naruší neznámá žena Magda (Eva Jakubcová), umístila odměněná scénografie – nejspíš po příkladu Dürrenmattovy Play Strindberg – do boxerského ringu s diváky ze tří stran, čímž zdůraznila, a také ironicky okomentovala drsné slovní i fyzické souboje postav. V zajetí onoho bezvýchodného prostoru si po sérii knokautů v otevřeném závěru všichni uvědomí, že by namísto ubíjejících konfliktů mohli zkusit utvořit sice poněkud kuriózní, avšak tolerantní „společnost". Vyrovnaný, diplomy si odvážející trojlístek interpretů demonstroval téma s plným pochopením pro vlastní úhel pohledu každého z aktérů a tvořivým způsobem jej antiiluzivními prostředky rozvinul do kompaktní struktury a přesné souhry, která je pro Prkno odjakživa typická.

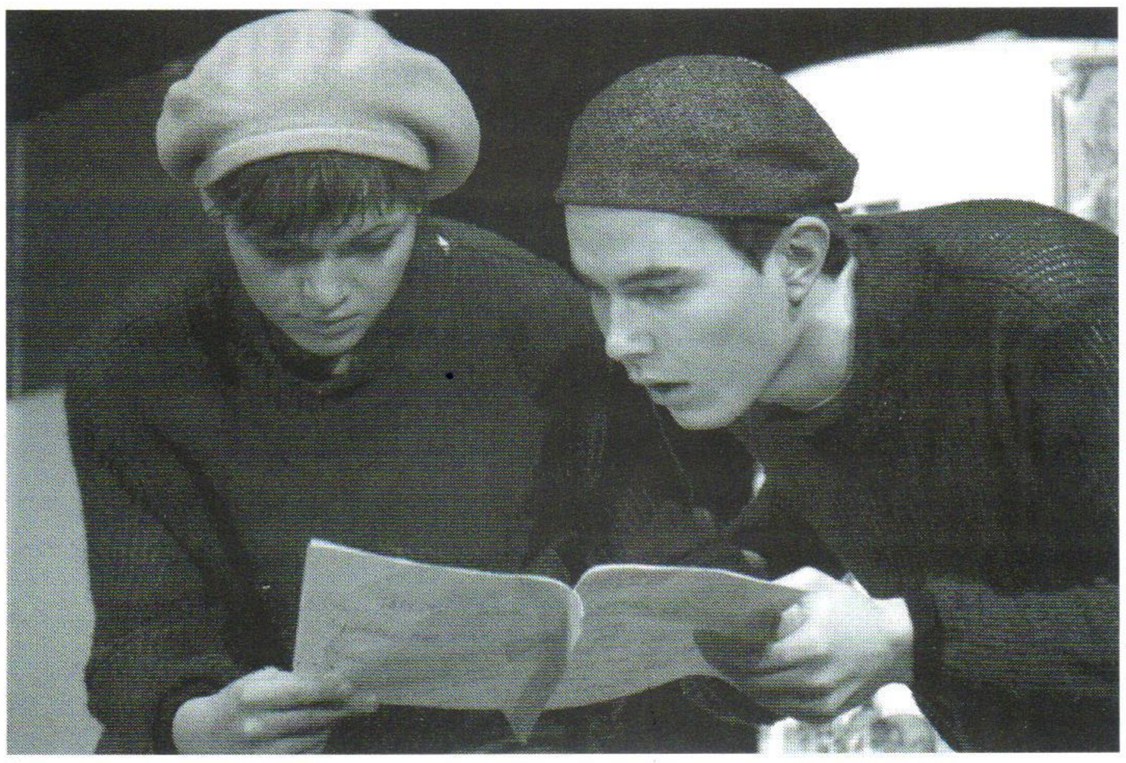

Divadlo Bedřicha Kaněry při Obchodní akademii Břeclav / Jaroslav Foglar, Dana Vilímková: Stínadla se bouří aneb Rychlé šípy III. Foto: archiv přehlídky.

Divadlo Tramtárie Olomouc / Matyáš Dlab a Pavel Gejduš podle Vladislava Vančury: Rozmarné léto. Foto: archiv přehlídky.

U zbývajících dvou vystoupení jsme zaznamenali úsilí o autorské experimentování, jehož výsledek však ne zcela naplnil ambiciózní představy realizátorů. Po třech letech se v Hodoníně objevil „divadelně-hudební" soubor **Loutky bez nitek** z nedalekého **Kobylí**, opět pokoušející štěstí v oblasti autorských muzikálů. Scenárista a režisér ***Ivo*** Kovařík v součinnosti s celou řadou písňových textařů a skladatelů prezentoval Pírkem z anděla obtížně pojmenovatelný a analyzovatelný, textově i jevištně hybridní tvar v příběhu skupiny mladých lidí, kteří si slíbí trvalé přátelství a jeho pevnost se rozhodnou prověřit hrou, v níž se mění v spásonosné anděly či šalebné přízraky. Nejdelší spektákl soutěže, patrně nezáměrně vzdáleně připomínající středověké morality nebo barokní alegorie o údělu jedince volícího mezi dobrem a zlem, ve své málo přehledné eklektičnosti a začátečnických nedostatcích podtrhl naivně výchovný „misionářský" aspekt kolektivním zápalem, zejména pak oceněnou half-playbackovou pěveckou složkou.

Výlučností a zašifrovaností jiného druhu se vyznačovalo nedlouhé vystoupení vysokoškolského ansámblu **PuMoWo Brno**, loňského hodonínského nominovaného účastníka ŠP. Starší scénář **III sestry** ze šuplíku režiséra Martina Macháčka měl se stejnojmenným Čechovovým dramatem jen volnou souvislost ve jménech a situačně posunutých motivech, upomínaje spíše na filozofii Beckettova Čekání na

Godota. Čtveřice sourozenců, prodlévajících s kufry na imaginárním alegorickém nádraží před neuskutečněnou cestou do Moskvy, v pěti pojmenovaných „epizodách" chladně statickou rozmluvou (nebo dokonce jen čtením) odhalovala svá nitra, sny i většinou promarněné šance. Přehlídkové vystoupení bylo teprve riskantní premiérou, která jak textovou enigmatičností, tak zejména jevištní koncepcí bohužel příliš nepřesvědčila.

Vítězem 7. ročníku **Hobblíku 2009** s nominací na celostátní přehlídku Divadelní Děčín 2009 se tedy stala inscenace **Společnost Divadla Prkno Veverská Bítýška,** jediné doporučení získalo **Divadlo NABOSO Boskovice** s nastudováním **Gazdiny roby**.

Mumraj! 2009 – přínos -náctiletých

Z někdejšího hobblíkovského „off-programu" časem vykrystalizovala regulérní postupová přehlídka pro věkem vymezené studentské soubory. Její vystoupení se obvykle odehrávají dopoledne či brzy po obědě, aby bylo zajištěno vrstevnické žákovské publikum. Letos jsme tu zhlédli šest souborů z pěti měst, zpravidla působících při rozličných školách. Jejich členové si nakonec odváželi jen čtyři většinou individuální diplomy. Celková úroveň byla dosti kolísavá, s výrazným odstupem nepočetné špičky a ostatních.

Různorodý repertoár Mumraje se opíral pouze v jednom případě o „cizí" pevný text. Šlo o **Divadlo Tramtarie Olomouc,** kde se dramaturg ***Matyáš Dlab*** a režisér ***Pavel Gejguš*** pokusili o věru svéráznou adaptaci půvabné humoristické prózy ***Vladislava Vančury*** **Rozmarné léto**. Na scéně sestávající z lehátek a kovových šatnových skříněk nechali trojici plovárenských kumpánů stereotypně konzumovat lahvové pivo, neváhali s vulgarizací nevhodně obměňované, jazykově noblesní předlohy a z dvojice kočovného kouzelníka Arnoštka s družkou Annou coby dobové poetistické oslavy osvobodivého komediantství učinili pár pofidérních agentů z reklamního šotu, dryáčnicky vnucujících poruchové vysavače.

Divadlo Krátký rozum Gymnázia Lerchova Brno / Stanislav Zajíček: Školní vzpoura! Foto: archiv přehlídky.

DS Škorně Gymnázia Botičská Praha / Dana Nováková: Lope de Vega. Foto: archiv přehlídky.

Dva soubory hledaly inspiraci v zahraničních sférách. **Divadlo Naposledy Brno** jsou zřejmě talentovaní naprostí začátečníci bez větších zkušeností i stálého působiště. Scénář režírujícího ***Jana Cimra*** **Zrcadla** se hlásil k blíže nespecifikovaným irským pověstem. Krátký, leč rozkouskovaný a málo čitelný příběh královské rodiny, dvorního šaška a čarodějnice Enyi (oceněná Terez Cvejnová), snažící se též o symbolicko-filozofické momenty, zůstával zatím v příliš obecné rovině a prospěl by mu vhled důsledného dramaturga. Na Slovácko rád až zdaleka přijíždí **DS Škorně Gymnázia Botičská Praha,** zaměřený na rozličné hudební útvary. Ve spolupráci s několika skladateli napsala scenáristka a režisérka prof. ***Dana Nováková*** biograficky podloženou hru s textově kvalitními melodickými písněmi **Lope de Vega.** Formou „divadla na divadle" poměrně vynalézavě propojila epizodu z působení proslulého literáta španělského „zlatého věku" v tehdejší divadelní společnosti s autentickými pasážemi z jeho dramatu Fuente Ovejuna, takže se vzpoura vesničanů proti násilnickému komturovi zajímavě prolnula s intrikami a osobními antagonismy mezi zkoušejícími kočovnými komedianty i s motivy obětavého přátelství, lásky a cti. Početný, pro původní muzikály disponovaný studentský soubor s několika nadějnými interprety (diplom Lence Jelínkové za ztvárnění postavy Cikánky) v dobových kostýmech i zásluhou dynamické choreografie snadno ovládl rozlehlé jeviště i pozornost vrstevnického hlediště.

Již třetím rokem po sobě pustil se do „jevištního komiksu" dvojnásobný vítěz Mumraje, **Divadlo Bedřicha Kaněry při Obchodní akademii Břeclav**, a to znovu exploatací dnes již klasických a stále oblíbených příběhů ***Jaroslava Foglara***, tentokrát pod názvem Stínadla se bouří **aneb Rychlé šípy III**. Adaptátorce a režisérce prof. Daně Vilímkové ovšem tentokrát za vhodný podklad neposloužil kreslený seriál (ostatně již zdramatizovaný uherskohradišťským Robertem

Bellanem), nýbrž scénicky obtížněji zpracovatelný románek. V obměněném, typově odpovídajícím obsazení základní pětice i Bratrstva kočičí pracky se mírně ozvláštnily dobrodružné i moralizující atributy chlapeckého leporela s méně přehledným vontským prostředím. Vytrácející se tvarová a stylová kompaktnost nicméně potvrzovaly, že další „vstup do téže řeky" už nebyl sympatickému, diplomem oceněnému kolektivu tolik ku prospěchu.

Zbylé dva soubory s chutí reflektovaly sobě nejbližší školní prostředí. Pravidelný hodonínský soutěžící, šikovná dětská parta **Štěk Opava**, léta vedená autorem původních textů ***Danielem Kollmannem***, přivezla nedlouhé, zjevně z vlastních zážitků účinkujících vycházející perziflážové pásmo **Rošťáci.** Jednoduše individualizovaní třídní typci „mluvících" jmen v hyperbolizovaných etudkách systematicky provokovali a šikanovali karikované, dosti bezmocné kantory. V porovnání s nezávaznou besídkou Štěku šlo při zpracování námětu generační vzpoury daleko hlouběji **Divadlo Krátký rozum Brno**, systematicky, byť s průběžně proměňovanou sestavou a stále rostoucí úrovní, působící při Gymnáziu Matyáše Lercha pod promyšleným osobnostním vedením předlohy jim píšícího prof. ***Stanislava Zajíčka.*** Po pásmu z bohémských veršů Milana Ohniska Obejmi démona! přišla tedy opět vlastní „hra na rebelii" **Školní vzpoura!** Od výstupů podložených spíše jen lokálně (skupina studentů obelstí tělocvikáře a v noci obsadí ředitelnu ústavu, vnímaného jimi jako „nehoda duše") přecházela ke společnému jevištnímu zpracování záležitostí daleko závažnějších: k postojovému rozdělení zprvu svorné party po dravém vpádu komerční televizní stanice a zejména k tématu bezohledné manipulace či demagogie s jejich vlivem na svobodné vnímání rozporuplného konzumního světa i zodpovědné hledání individuálního místa v něm (diplom Kryštofu Bartošovi za role Míši a Karla Martinkoviče). Z počáteční variace na často exploatovaný antagonismus študáků a kantorů vyklubala se tedy zobecňující, velmi aktuální metafora „ukradené revoluce". Nastudování s osmi sekvencemi a prologovou filmovou dotáčkou tím získalo punc mladistvě bezprostředního angažovaného pohledu na současný stav naší společnosti a rovněž nabídlo užitečnou metodickou konfrontaci s podobnými, učiteli vedenými školními kolektivy. Po právu udělil hejtman Jihomoravského kraje prof. S. Zajíčkovi za soustavné inspirativní vedení studentských souborů speciální cenu.

Vítězství **Mumraje! 2009** s nominací na celostátní přehlídku Mladá scéna 2009 v Ústí nad Orlicí náleželo inscenaci **Školní vzpoura! Divadla Krátký rozum Brno**, jediné doporučení získal DS Škorně Praha s nastudováním **Lope de Vega**.

Nahoru na horu

Zdeňka Trávníčková,
studentka ateliéru Divadlo a výchova, DIFA JAMU

Pod společným názvem ŠPÍL-BERG 2009 proběhl ve dnech 11.–13. března 2009 v Brně už sedmý ročník regionálního kola postupových přehlídek mladého a experimentujícího divadla s výběrem na celostátní přehlídky Mladá scéna a Šrámkův Písek. Organizátory letošního ročníku byli studenti ateliéru Divadlo a výchova Divadelní fakulty JAMU a občanské sdružení Kšandy. Festival se konal v prostorech Kabinetu Múz v Sukově ulici a o výstup na onu pomyslnou uměleckou „horu" se pokusilo celkem 10 souborů s 11 „špíly" (5 v rámci Mladé scény a 6 v rámci Šrámkova Písku).

Nad předvedenými inscenacemi probíhaly diskuze s účastí diváků a lektorského sboru, ve kterém zasedli: MgA. Emílie Zámečníková (absolventka katedry výchovné dramatiky DAMU v Praze, učitelka literárně-dramatického oboru ZUŠ Na Střezině v Hradci Králové, vedoucí divadelního souboru Jesličky, učitelka na konzervatoři v Pardubicích, lektorka celostátních dílen a kurzů zaměřených na přednes a herečka divadelního souboru Nejhodnější medvídci), MgA. Marek Jovan Jovanovski (absolvent ateliéru Dramatické výchovy Divadelní fakulty JAMU v Brně, pedagog SVČ Lužánky, principál dětského cirkusu Le Grando a vedoucí a režisér významného, leč zaniklého divadelního souboru Plán B) a Ján Mikuš (jeden ze zakladatelů světové klaunské společnosti Champ de Tension (Pole napětí), student činoherní režie v ateliéru prof. Kovalčuka na Divadelní fakultě JAMU v Brně).

Ve středu 11. března patřilo dopoledne Mladé scéně, jako první vystoupil **brněnský** soubor **Kšandy – Pět palců jedné ruky** s autorskou inscenací **Holky nespěte**. Diváci měli možnost nahlédnout do pokoje tří děvčat, která čekají na příchod kluků, baví se o zdánlivých hloupostech, ale i o svých snech a touhách. Na jevišti se prolínaly dvě linie – bdělost a sen. Ač byly od sebe odděleny jak světelnou změnou,

„...o výstup na onu pomyslnou uměleckou „horu" se pokusilo celkem 10 souborů s 11 „špíly" (5 v rámci Mladé scény a 6 v rámci Šrámkova Písku)."

tak i scénografickými prostředky, kdy bylo oceněno zvlášť použití jemného igelitu, někteří diváci v diskuzi zmínili, že měli problém tyto dvě linie od sebe přesně oddělit. Hodně se diskutovalo i nad smyslem toho, co se ve snech odehrávalo, zda sen musí, či nemusí mít smysl a jestli byly sny vyjádřením skutečných niterných tužeb či obav jednotlivých dívek. Jak diváci, tak lektorský sbor ocenili především spontaneitu hereckých výkonů. Herečky a zároveň autorky a režisérky provedly hlubokou sondu do světa mladých dívek, kterou zpracovaly do divadelního jazyka s velkým nadhledem, vtipem a humorem. Nebyl tam falešný tón a nebylo to přehrané. Právem si autorky za své herecké výkony odnesly v závěru přehlídky ocenění lektorského sboru.

Druhým vystupujícím souborem byly **Stálé návštěvnice z Brna** s inscenací **Anatomie grotesky**, která vznikla na motivy tří textů ***I. Őrkényho***. Dvě dívky v režii Terezy Čechové měly před sebou nelehký úkol, a to

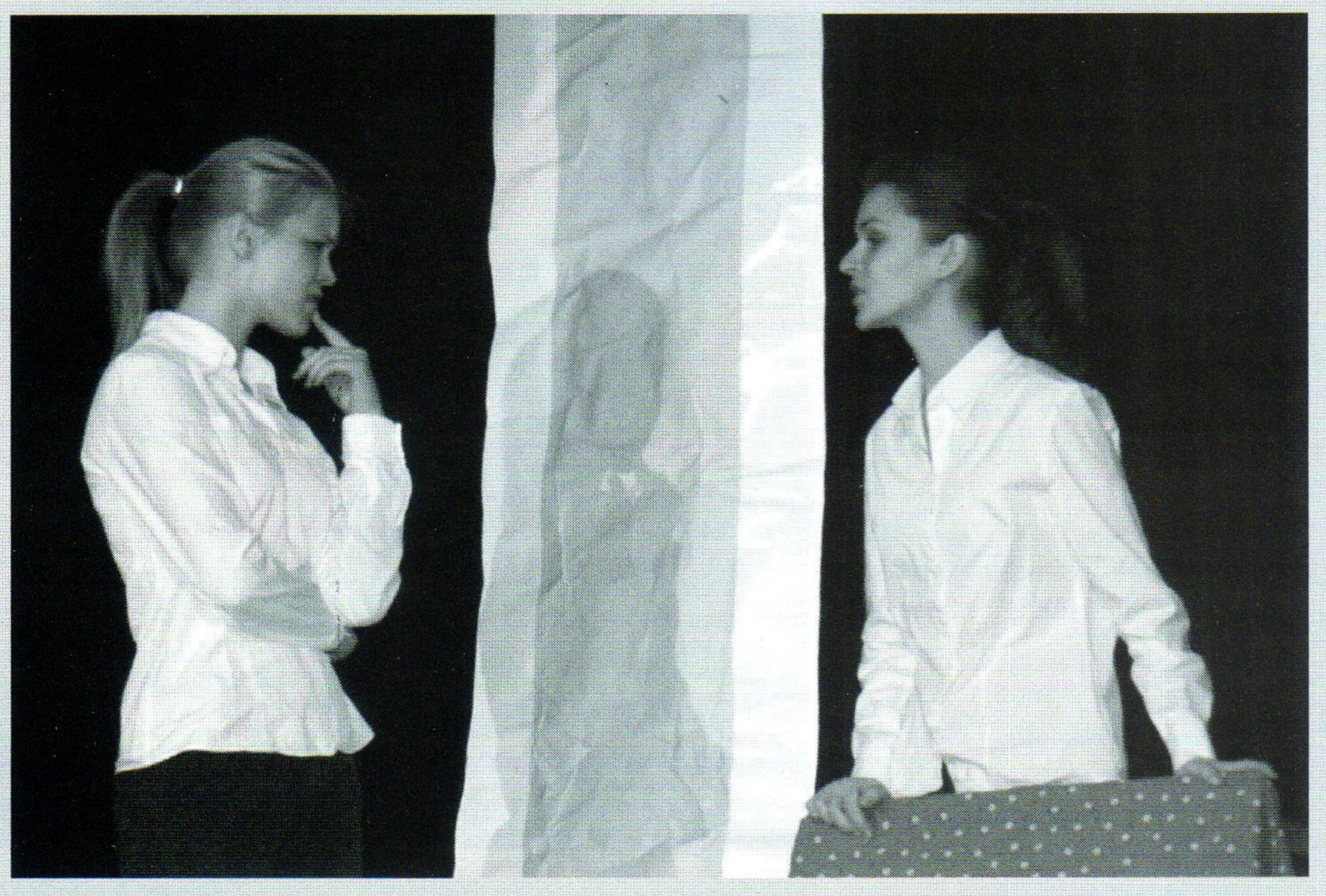

DS Stálé návštěvnice Brno / Anatomie grotesky. Foto: archiv přehlídky.

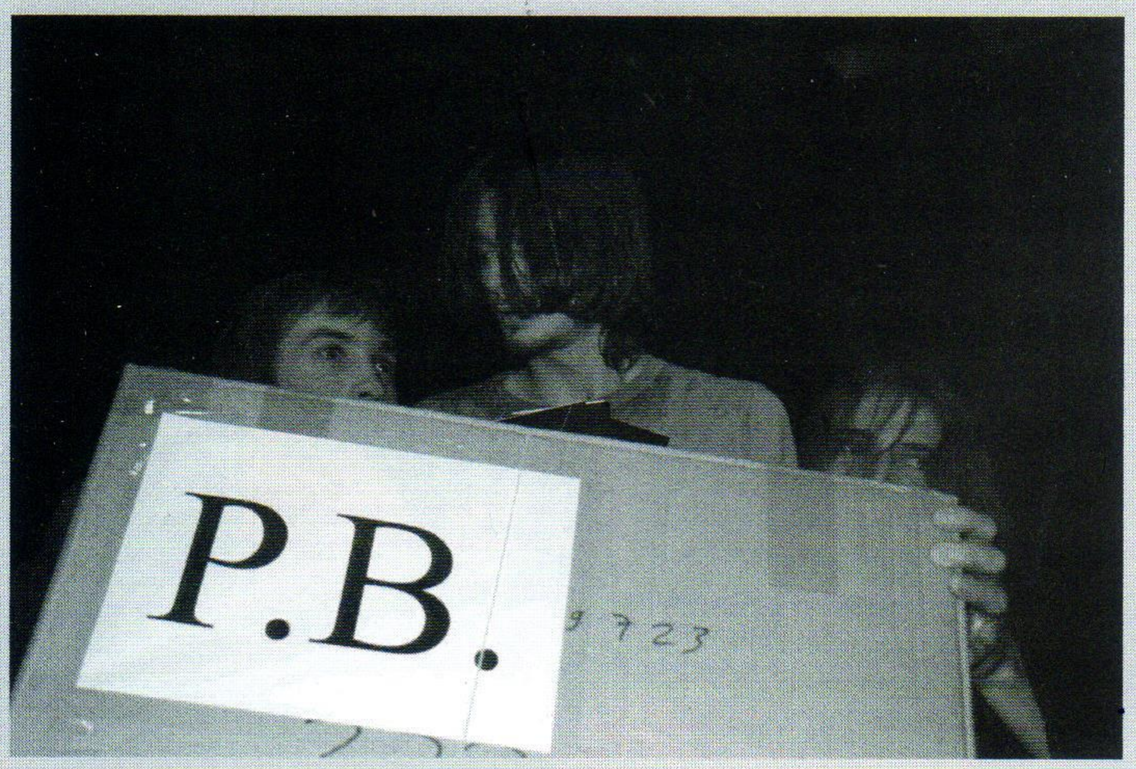

DS My, co spolu chodíme Brno / Podivný den Pavlíka B. Foto: archiv přehlídky.

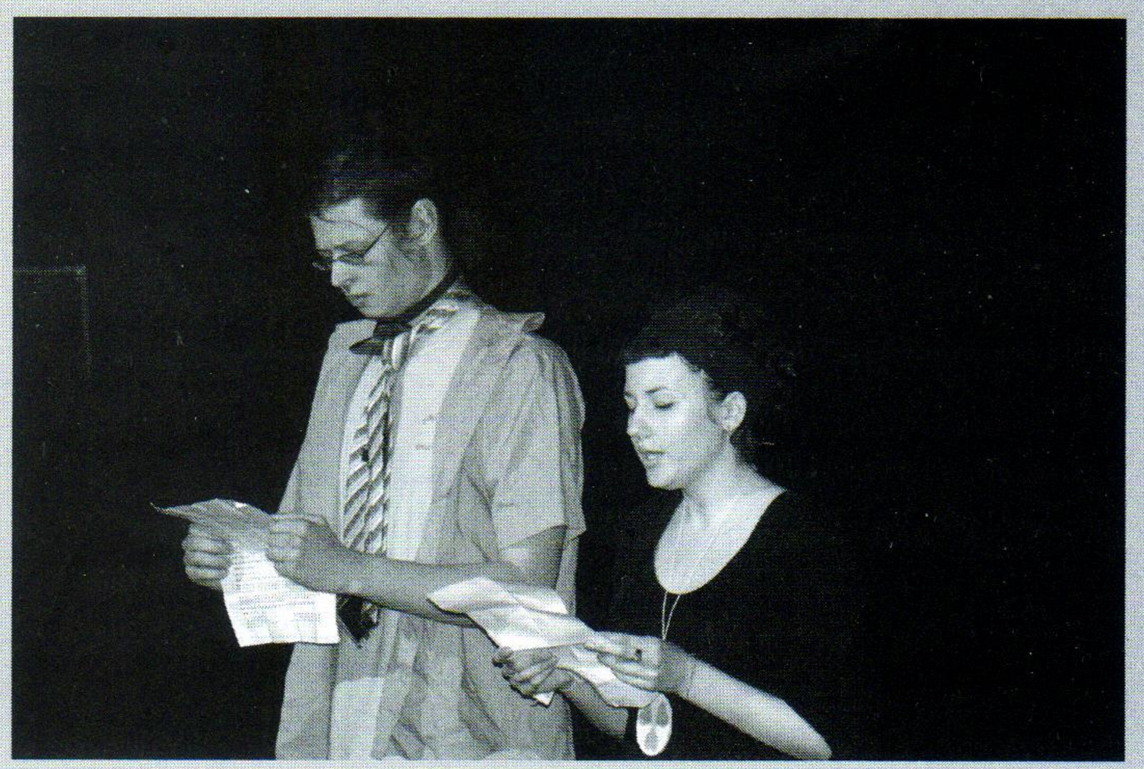

DS Přeseděla jsem si nohu Opava / Racek aneb zkouška souboru. Foto: archiv přehlídky.

převést literární grotesku na jeviště. Ukázalo se to být možná až příliš velkým soustem. Divákům se při slově groteska může vybavit spíše groteska filmová, hodně pohybu a jednání. A právě to jednání, zejména u prvních dvou předvedených grotesek, pokulhávalo a ač sdělovaný text byl vtipný, jen ho sdělit k pobavení diváka nestačilo. Zůstává otázkou, jestli by v tomto případě nebylo lepší jevištní dílo pojmenovat jinak než názvem předlohy, protože slovo groteska v sobě nese jistá, někdy i zavádějící očekávání. Kladně bylo hodnoceno zvolení zajímavého tématu.

Středeční odpoledne patřilo Šrámkově Písku a nejprve se divákům představil soubor **THeatr ludem z Ostravy** s autorskou inscenací **Narozeniny**. Jednalo se o bizarní komedii o třech ženách u jednoho stolu a oslavě narozenin jedné z nich. Divák byl vtažen do světa jakýchsi amorfních postav, které mluvily vlastní řečí, ale přesto jim bylo rozumět vše. Herečky skvěle využívaly scénu, kterou tvořil stůl pokrytý balicím papírem, papír byl natrhán i všude kolem, došlo na práci s bochníkem chleba, který najednou ožil, a voda, představující slivovici, tekla proudem. Inscenace zaujala nejen výraznou, zajímavou scénografií a precizní prací s materiálem a detailem, ale také stylizovaným, vypointovaným herectvím, které by se někdy dalo nazvat až klauniádou. Pracovalo se se zvuky a rytmem, z celého představení sršela radost a spontaneita. Jediné otazníky přinášela pro mnohé postava muže, který na začátku představení prostírá stůl, pak stojí téměř celou dobu v pozadí scény na židli a na konci zůstane na jevišti sám a zemře. A sporný byl i výklad konce inscenace, kdy ženy dostanou od muže pilulku, promluví česky a osloví se jmény Čechovových Tří sester. Lektorský sbor inscenaci vyzdvihl jako velmi inspirativní a nominoval ji na Šrámkův Písek. Vedoucí souboru Hana Galetková získala za režii této inscenace ocenění lektorského sboru.

Autorskou inscenaci představil i **brněnský soubor My, co spolu chodíme!** Pod názvem **Podivný den Pavlíka B.** zhlédli diváci příběh podivného dne zakřiknutého mladého muže. Pavlík je obětavý, naivní trouba, tragická postava, do kterého se každý rád strefuje. Jednoho dne dostane veliký balík označený písmeny P. B. Jelikož je přesvědčen, že balík nemůže patřit jemu, vydává se hledat skutečného adresáta. Po cestě zažije několik konfliktních situací, nakonec je vždy polit nějakou tekutinou. Když je nakonec v baru pomočen opilcem, rozhodne se balík konečně otevřít a najde v něm deštník. Pointa nebyla pro každého zcela srozumitelná. Možná kvůli nečitelné motivaci Pavlíka k otevření balíku. Dále se spekulovalo nad mírou naivity hlavního hrdiny, který občas působil téměř dojmem mentálně retardovaného jedince. Příběh byl v podstatě zinscenovanou anekdotou, a právě to bylo kamenem úrazu. Chybělo více divadelnosti, docházelo k zbytečným přestavbám scény, motivace postav byly nejasné. Zvolená inscenační forma nebyla pro sdělení anekdoty nosná. Diváci ocenili herecké výkony, herci hráli několik různých postav a dobře se jim dařilo je od sebe odlišit.

První den festivalu uzavíralo taneční divadlo pohybového studia **Cyranovy boty z Brna** s inscenací **Markétka** v režii Jany Dolejšové. Markétka je žena z davu velkoměsta. Nudí se, žije si svůj svět představ a fantazie, povídá si sama se sebou, ale jednoho dne potká Mistra, muže stokrát minutého bez povšimnutí, a něco se změní. Autorská inscenace byla údajně lehce inspirována postavou z knihy M.A. Bulgakova Mistr a Markétka. Právě tato

THeatr ludem Ostrava / Narozeniny. Foto: archiv přehlídky.

„Herečky skvěle využívaly scénu, kterou tvořil stůl pokrytý balicím papírem, papír byl natrhán i všude kolem, došlo na práci s bochníkem chleba, který najednou ožil, a voda, představující slivovici, tekla proudem."

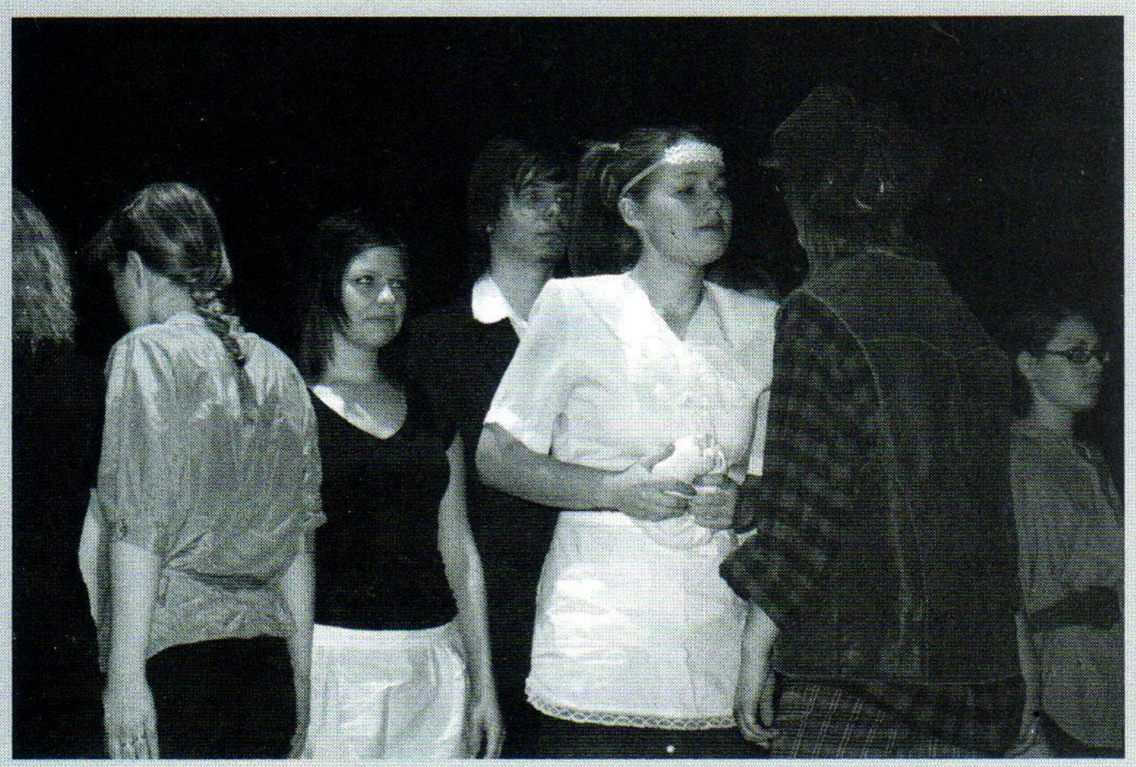

DS Mokarýna Veselí nad Moravou / Podle Karla Čapka: Případ Selvinův. Foto: archiv přehlídky.

Divadlo Oddíl Vyškov / Adriana Roučková podle T. Dziuply: Everyman. Foto: archiv přehlídky.

vstupní informace může působit zavádějícím dojmem, protože sloužila jen jako inspirace autorům, ale diváka to nutí hledat si očekávané významy. Ne pro všechny diváky byla pohybová forma sdělení přijatelná. Někdo na sebe nechal působit obrazy a pocity, ale jiní diváci uvedli, že nebyli schopni vnímat, co vypráví tanec, protože je příliš rušila nacvičená choreografie a uniformita pohybů. Lektorský sbor ocenil momenty, které byly konkrétní a sdělné a posouvaly děj někam dál. Divák potřebuje sdělení, emoce, atmosféru.

Čtvrtek byl téměř celý ve znamení Mladé scény. V dopoledním bloku vystoupil jako první **opavský soubor Přeseděla jsem si nohu** s inscenací **Racek aneb zkouška souboru.** Režijní vedení měla Hana Galetková. Inscenace je inspirována A.P. Čechovem. Divák se ocitl na zkoušce souboru, který pracuje pod vedením dominantní režisérky, ovšem velmi zvláštním způsobem, kdy všichni mají umět texty všech postav z Racka, tudíž mohou hrát všechno. Ač byla inscenace plná dobrý nápadů, vtipných zcizovacích efektů a členové souboru jsou beze sporu dobře herecky vybaveni, problémů, se kterými se divák potýkal, bylo hned několik. Především to byl fakt, zda znal či neznal čechovovskou předlohu. Inscenace totiž nevykládá celý příběh Racka, nýbrž pouze vytrhává několik scén. Další, co pokulhávalo, byly nečitelné vztahy mezi postavami a nejkontroverznější byla postava režisérky, její vztah ke členům souboru a způsob vedení zkoušky. Ne zcela pochopitelné bylo téma celé inscenace. Mezi diváky převládal názor, že jde o odstrašující příklad toho, jak může pracovat špatný režisér či vedoucí souboru. Lektorský sbor zajímalo, proč soubor sáhl právě po Čechovově Rackovi. Herci jsou studenty FPF v Opavě a Rackem se zabývali v čechovovských seminářích. Tato práce je natolik pohltila, že se rozhodli s textem dále pracovat a inscenací chtěli nabídnout jiný pohled na Čechova. Bohužel inscenace nevyzněla v duchu nového, invenčního pohledu na Racka. Bylo to více o šílené zkoušce souboru než o novém pohledu na Čechova.

V rámci bloku Mladé scény následoval soubor **Mokarýna z Veselí nad Moravou** s inscenací podle povídky ***Karla Čapka* Případ Selvinův**. Soubor tvoří nejstarší žáci ZUŠ a působí pod vedením a v režii Vítězslavy Trávníčkové. Velmi kladně lze hodnotit volbu námětu s detektivní zápletkou, davové scény, typové herectví, které nebylo přehrané a fungovalo to, i když titulní mužské postavy hrály dívky. Velmi dobře byla použita divadelní zkratka, avšak někdy až na úkor srozumitelnosti děje a motivací postav. To bylo zvlášť výrazné na konci inscenace, kde vznikl konflikt, začal se dynamicky rozehrávat, ale najednou byla pointa pouze dopovězena. Otázkou zůstává, kdo je vlastně hlavní postavou příběhu. Ve zhlédnuté inscenaci to byl jednoznačně Frank Selvin, který zavraždí svou tetu pro peníze, kdežto v Čapkově povídce je hlavní postavou novinář, který se případem začne zabývat, na osvobození Franka si postaví svou kariéru a nakonec je zlomen, když za ním Frank přijde a oznámí mu, že skutečně vraždil, a začne novináře vydírat. Inscenace tak vyzněla spíše jako dlouhá expozice před skutečnou zápletkou, která však nebyla rozehrána, a najednou přišel konec. I přes jisté nejasnosti byla ale inscenace doporučena k účasti na celostátní Mladé scéně.

„...Cyranovy boty /.../ s autorskou hrou Větve téhož stromu. /.../ Divákým zážitkem byl zejména tanec s peřinou, ze které nakonec vystoupil muž, aby si s ženou zatančil poslední tanec na rozloučenou.“

Cyranovy boty Brno / Větve téhož stromu. Foto: archiv přehlídky.

V odpoledních hodinách pokračoval blok Mladé scény inscenací **Everyman**, kterou přivezl mladý, začínající soubor **Divadlo Oddíl z Vyškova**. Textové předlohy podle ***T. Dziuply*** se režijně ujala Adriana Roučková. Na počátku stvoří muž z hlíny člověka (Kdokoli). Tento člověk je nedokonalý, vše, co udělá, je špatně, každý mu nadává. Putuje světem a hledá modré z nebe, které slíbil přinést svému otci. Ten se tím modrým z nebe nakonec udáví a zemře. Nakonec umírá i sám Kdokoli. Představení působilo velmi ambiciózním dojmem, zaujalo bezpochyby svou scénografií, herci používali polomasky, koturny a velmi stylizované pohyby. Zajímavá byla volba hudby. Divadelní tvar vyvolal však i mnoho otázek. Ta hlavní zněla – proč? Co má být sdělením celé inscenace? Chyběla motivace postav a s ní související jednání. Představení bylo místy velmi zdlouhavé. Autoři sami nazývají inscenaci pimprlatovou a z nedostatku vhodných loutek lidmi secvičenou komedii. Tím však nelze omlouvat nedostatek jednání. Hyperstylizované zpracování je zajímavé, ale vytrácí se autentičnost divadla. Nicméně je dobře, že inscenace má názor, ač vyznívá cynicky.

Posledním vystoupením druhého dne přehlídky byla opět inscenace pohybového studia **Cyranovy boty z Brna.** V linii Šrámkova Písku vystoupil soubor s autorskou hrou **Větve téhož stromu.** Před divákem se odehrál taneční monolog ženy, která přišla o svého muže. Monolog o obrovské touze po někom, kdo tady není. Téma oslovilo zvláště ženské publikum. Jednalo se o ve všech složkách vyrovnané představení, které zapojilo živou scénickou hudbu v podobě violoncellistky, která byla po celou dobu přítomna na scéně. Neplnila jen funkci hudebního podkresu, ale skrze zpěv byla jakýmsi vhledem do myšlení oné ženy. Diváckým zážitkem byl zejména tanec s peřinou, ze které nakonec vystoupil muž, aby si s ženou zatančil poslední tanec na rozloučenou. Inscenaci režírovala Věra Bělehrádková a podařilo se jí zde vyhnout tomu, co bylo vyčítáno předešlé inscenaci souboru (Markétka), a to přílišné prostupování nacvičené choreografie. Představení zapůsobilo velmi lyricky a vyvolalo emoce. Za autorskou hudbu a texty obdržela ocenění poroty cellistka Eva Gina a inscenace byla doporučena na Šrámkův Písek.

Poslední den přehlídky hostil už pouze dvě představení. O postup na Šrámkův Písek se ucházel soubor **Obludárium z Nového Města na Moravě** s inscenací **Deník nejmenované velmoci.** Soubor vycházel z knihy Ruský deník, který napsala zastřelená ruská novinářka Anna Politkovská. Forma výpovědi, kterou zvolili, využívala stínohru, hru s plošnými loutkami a jediný člověk, který se skutečně objevoval na scéně, byla herečka představující A. Politkovskou. Sdělení inscenace bylo velmi silné a vyvolávalo emoce, protože vypovídalo o skutečných a hrozných událostech, které se děly a dějí pod rouškou ideí z velmocenské politické zvůle. Děsivé události odlehčila stínohra s použitím scénické hudby, kdy byly pomocí plošných loutek zobrazeny banální situace ze života. Divák se zasmál a v zápětí ho zamrazilo, když viděl, opět ve stínohře, tentokrát však se skutečnými herci, jak je omylem zastřelen nevinný člověk. Co se inscenaci vytýkalo, bylo zahlcení diváka textem. Informací bylo až moc a často bylo to důležité řečeno, zatímco se odehrávala jiná jevištní akce, a divák nevěděl, co má sledovat dřív. Rušivě působilo i to, že herci neuměli text zpaměti, ale četli ho. Což je ovšem při takovém množství textu pochopitelné a opět nás to vrací k otázce, zda by nestálo za to text zkrátit a proškrtat.Velmi zajímavé představení v režii Tomáše Machka získalo ocenění za pokus o divadelní výpověď k současné politice jedné nejmenované velmoci.

Finálovým představením, tentokrát v rámci Mladé scény, se stala inscenace **Dvě sestry** souboru **Emanuela Krumpáče z Rosic u Brna**. Předlohou byla krátká hra ***Simony Pekové*** a inscenaci režíroval Jan Veškrna. Jde o příběh dvou sester, které spolu začínají žít po pohřbu matky. Zdena pije a kouří a vybíjí si svou zlobu na matku na křehčí a mladší Julii, která se se ztrátou matky velmi těžce vyrovnává. Nakonec Julie od Zdeny odchází. Na jevišti hrála živá kapela, která prokládala dění písněmi. Nejvíce diskutované bylo téma inscenace. Jako nejsilnější se jevila rivalita mezi sourozenci a to, že člověk si neváží toho, co má, dokud o to nepřijde. Ocenění si vysloužilo obzvlášť realistické herectví, které dobře předávalo sdělení. Diváci uvedli, že v představení nezaznamenali hluchá místa, cítili se plně vtaženi do děje po celou dobu představení. Situace někdy vyvolávaly smích, který se však křížil s lítostí. Inscenace zaujala lektorský sbor

DS Emanuela Krumpáče Rosice u Brna / Simona Peková: Dvě sestry. Foto: archiv přehlídky.

natolik, že ji nominoval na celostátní přehlídku Mladá scéna.

Na pátečním vyhlášení výsledků se dočkali kromě výše zmíněných souborů ocenění i všichni, kteří se na průběhu přehlídky podíleli. Na prvním místě to byla ředitelka přehlídky Mgr. Veronika Rodriguezová, dále studenti 1. ročníku navazujícího magisterského studia ateliéru Divadlo a výchova DIFA JAMU, umělecký vedoucí o. s. Kšandy Tomáš Doležal a tajemnice lektorského sboru a vedoucí ateliéru Divadlo a výchova doc. PhDr. Silva Macková. Závěrem nezbývá, než poděkovat všem zúčastněným souborům za účast na přehlídce, poblahopřát těm, kterým se podařilo vystoupat až „nahoru" na Špíl-berg a postoupit do celostátních přehlídek a popřát všem mnoho zdaru a chuti do další umělecké práce.

DS Emanuela Krumpáče Rosice u Brna / Simona Peková: Dvě sestry. Foto: archiv přehlídky.

Kojetín s komediální převahou

Vít Závodský

Na prahu letošního jara, 17.–22. března 2009, stalo se centrum mikroregionu Střední *Haná* opět ochotnickým magnetem. Zdejší MěKS ve vstřícné spolupráci s hostitelskou obcí (její představitelé v čele se starostou Ing. Mojmírem Hauptem byli denně přítomni) uspořádalo 17. ročník tradiční přehlídky amatérských divadelních souborů.

Na šestidenním Divadelním Kojetíně 2009 jsme viděli celkem 11 nastudování (některá ve dvou představeních) stejného počtu souborů i míst ze čtyř krajů. První polovina a poté závěr přehlídky s pěti tituly patřily hostům („bláznivý vaudeville“ Babička v trenkách Ořechovského divadla, pohádka Loupežník a princezna Anka profesionálního Divadélka Andromeda Praha, formanovská adaptace Rozpalme to, má panenko! hasičské Smotané hadice z Křenovic, Pecijova veselohra Bóží dopuštění v podání DS J.K. Tyla z Brodku u Přerova, cimrmaniáda Dlouhý, Široký a Krátkozraký Hanácké scény Kojetín). Tvůrci šesti soutěžních nastudování od účastníků pravidelných i debutujících byli (s jednou výjimkou) režiséři amatérští. Při zachování pochopitelné tematické různorodosti a opětné absenci oblasti hudební zřetelně převažoval, obecenstvem přednostně vyhledávaný, rekreativní repertoár nad předlohami myšlenkově závažnějšími. Zásluhou spolehlivé organizace a propagace (znovu vycházel i skromný bulletin Divadelní Koječák) dařilo se v rozlehlém sále zrenovované sokolovny udržet dobrou návštěvnost. Čtyřčlenná porota každé ze soutěžních vystoupení důkladně veřejně rozebrala a posléze udělila čtrnáct převážně individuálních, především hereckých, ale také autorských, režijních a scénografických ocenění. Přehlídka se dvěma nadprůměrnými vystoupeními dosáhla jako celek solidní umělecké úrovně.

„...vysokoškoláky tvořené Divadlo Vysokozdvižného soumara Opava s novinkou Koitální materiál... /.../ Poněkud sebestředná intelektuální parta /.../ zaujala spíše ekvilibristicky hravou, na scéně toliko „odvyprávěnou“ textovou složkou, zatímco toporně stereotypní jevištní projev těchto „výstředních mládežníků“ znovu ustrnul v rovině letmo načrtnuté školní besídky.“

Jedinou ukázku světové klasiky přivezlo nyní padesátileté **Divadlo U lípy Ostrava**. Režisérka Drahomíra Podroužková sáhla po meziválečné veselohře bělehradského rodáka ***Branislava Nušiče* Paní ministrová**. V průběžně kráceném překladu Jaroslava Urbana, volajícím po dalších škrtech, kupodivu téměř eliminovala ideově klíčovou figuru čestného ministra a občas zápolila s typovým obsazením postav; přesto však při oceněníhodné kultuře mluvy s gogolovskou výstižností prokázala aktuálnost srbské satiry na prospěchářsky přízemní zákulisí politiky, bez skrupulí založené na korupčním klientelismu. Trvale „nažhaveným“ motorem poněkud ukřičeného večera stal se eruptivně dynamický výkon oceněné Jany Damaskinu, která titulní roli Živky Popovičové pojala v patřičném vývojovém oblouku robustně a s dryáčnickou výřečností, maně připomínajíc pověstné maloměšťácké manýry Marty Gottwaldové na Hradě. Herecká čestná uznání si odváželi také Marcel Stejskal a Marie Seidlerová.

Na veseloherní strunu hned úvodem rozpačitě zabrnkal více než stoletý **DS OB Troubky**, kde si režírující starosta obce Radek Brázda vybral komorní hru **Amant** plodného komediografa ***Pavla Němce***. Nováček přehlídky, zvyklý spíše na realistické psychologické herectví a věnující se povětšině pohádkám, nechal si milostné peripetie v rodině mladé flétnistky, inspirované klicperovským „kuklením“, samotným autorem mírně upravit. Monotónní nonstop představení s nevynalézavým aranžmá mechanicky odříkávaných replik a váznoucími momenty včetně nastavovaného konce se neubránilo šaržírování ani dalším začátečnickým nedostatkům. Zřetelně lépe si vedl právě desetiletý **Divadelní odbor Sokola Litovel,** jehož hrající člen ***Michal Schmalz*** nastudoval vlastní scénář **Už tu byla?** Porotou oceněná černá komedie o počítačově zarytém introvertu Daliborovi (rovněž čestným uznáním ohodnocený Pavel Soldán), obklopeném dotěrnou péčí několika žen a dalšími pitoreskními figurami, disponovala četnými nápady, narážkami, konotacemi či slovní invencí, a to i v herecky vyrovnaném jevištním provedení s méně čitelným antiiluzivním zarámováním, funkční stínohrou a moldavskou cikánskou hudbou. Nabízela širokou škálu víceméně jen nadhozených témat (např. motiv rozličné manipulace či naopak nadpřirozené záhrobní záchrany, aplikaci sartrovské teze „peklo jsou ti druzí“ aj.), svou syžetovou rozbíhavostí a odstředivostí však přímo volala po zpřehledňujícím dramaturgickém dohledu. Již potřetí reprezentovalo v Kojetíně autorské snahy vysokoškoláky tvořené **Divadlo Vysokozdvižného soumara Opava** s novinkou účinkujícího člena ***Jiřího Karena*** (na režii se opět podílel spoluherec Robert Vaněk) **Koitální materiál,** napsanou na základě stejnojmenné povídky zde rovněž hrajícího Filipa Šimečka. Tímto dehonestujícím termínem označovala krátká sci-fi z půlstoleté budoucnosti, vzdáleně připomínající jakousi „Sexmisi naruby“ nebo základní motiv z R.U.R., ženy, jakožto pouhé spotřební výrobky trpně sloužící k ukájení drogujících maskulin. Poněkud sebestředná intelektuální parta, svou poetikou ne nepodobná mystifikacím brněnského Střeženého Parnassu, provázkovské skupině Jiřího Jelínka i některým pokusům Václava Havla či Davida Drábka, zaujala spíše ekvilibristicky hravou, na scéně toliko „odvyprávěnou“ textovou složkou, zatímco toporně stereotypní

Divadelní spolek DK Kroměříž / Michael Cooney: Habaďůra. Foto: Jana Večeřová.

jevištní projev těchto „výstředních mládežníků" znovu ustrnul v rovině letmo načrtnuté školní besídky.

Zbylé dva renomované soubory, jež v Kojetíně už dříve vybojovaly postupové úspěchy a nakonec také zaujaly „medailová" umístění, spojoval mimo jiné vytříbený cit pro zvolený žánr a sympatická snaha o jeho důsledné interpretační naplnění. Ostřílený **Divadelní spolek Kroměříž** (loňský kojetínský vítěz s českou amatérskou premiérou Schmittova Manželského vraždění) zvolil tentokrát předlohu námětově méně závažnou a na našich jevištích čerstvě zdomácněnou – hru Angličana ***Michaela Cooneyho* Habaďůra** (v překladu Ruperta Dubského známou též pod názvem Nájemníci pana Swana apod.). Hostující režisér, herec Městského divadla Brno Ladislav Kolář, má jak s tímto kolektivem (srov. diplom za soustavnou práci s ním), tak s britskou odnoží feydeauovské komediální linie nejednu úspěšnou zkušenost. Z letošních tří přehlídkových inscenací konverzačních situačních komedií byla ta kroměřížská zdaleka nejzdařilejší, neboť si zdatný režisér uvědomil, že musí striktně dbát na soulad uplatněných scénických složek (nezanedbal ani výtvarně čistou výpravu, hudbu nebo vtipnou děkovačku), samozřejmě pak především na přesnou (ostatně diplomem oceněnou) souhru všech ukázněných, leč improvizačně uvolněných aktérů. S dílčími zásahy (např. zřízenec pohřebního ústavu představovaný ženou) kaskádami přesně načasovaných gagů ve zrychlujícím se kolotoči prekérních trapností akcentoval vedle suchého ostrovního humoru nonsenzové rysy spolehlivě gradované crazy, jejíž ztřeštěnost zasahovala většinu výrazně charakterizovaných, avšak nepitvořivých postav (nezahrává si s nimi jen dramatik, ale také samotný protagonista) a dobře pointovaných výstupů. Osobité a již usazené nastudování se právem setkalo s mimořádně spontánním diváckým ohlasem.

Předloňský kojetínský vítěz, **Divadlo bez střechy při MKS a o. s. Thalia Vyškov**, má v oceněném Vladimíru Goldovi velmi obzíravého dramaturga, takže se trvale orientuje na kvalitní předlohy pro náročné publikum. Po předchozí české premiéře Schodů pro kočku Maďarky Katalin Thuróczyové a hronovském Cocteauově Dvojhlavém orlu nastudovalo v překladu Ladislava Slívy **Šťastnou událost** od ***Sławomira Mrożka*** – původně rozhlasovou hru (1971), poprvé a naposledy u nás uvedenou r. 199l Těšínským divadlem. V odměněné scénografii Evy a Rada Mesarčových, absurdistický syžet znakově ozvláštňující jakoby vlastním „metapříběhem", vyložil také oceněný režisér Tomáš Dorazil ml. vícevrstevnatý text dvacet let po sametové revoluci nejen jako bizarní alegorii o mezigeneračním napětí a touze zplodit potomka, který posléze rodinu ovládne, rozvrátí a zničí, nýbrž i coby stále výmluvné modelové politické podobenství. Přesnost výstavby mizanscén a minuciézní groteskní stylizace hereckých kreací (diplom Přemyslu Hniličkovi a čestné uznání Aloisi Kummerovi) umocnily do divácky výjimečného intelektuálního i emocionálního zážitku ironizující, živě zpívané písně Freddieho Mercuryho.

Vítězem 17. ročníku kojetínské regionální soutěže s nominací na celostátní přehlídku Divadelní Děčín 2009 se tedy stala inscenace **Šťastná událost Divadla bez střechy Vyškov**. Druhé místo a 1. doporučení náleželo Divadelnímu spolku Kroměříž s nastudováním hry Habaďůra, 3. místo uděleno nebylo.

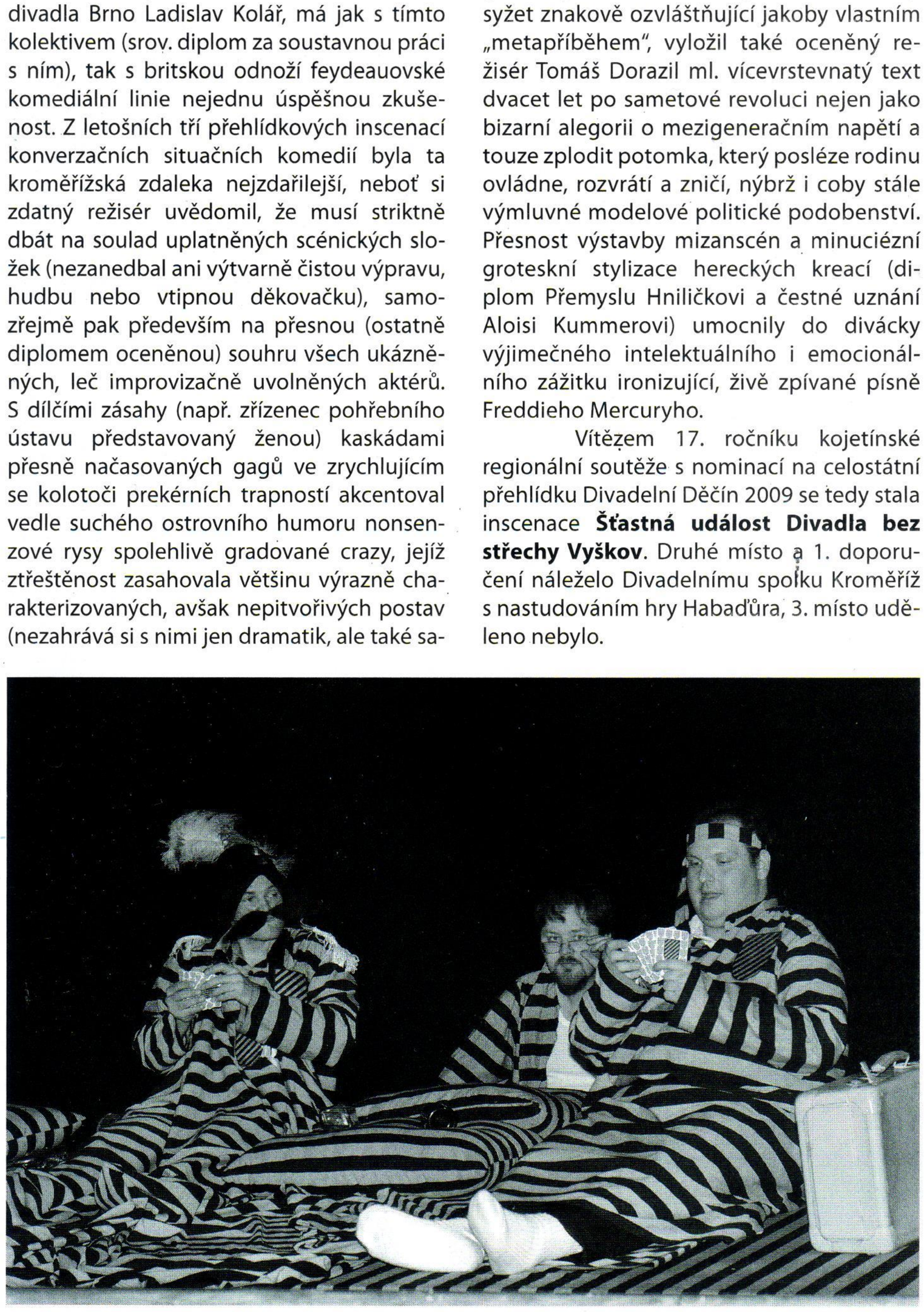

Divadlo bez střechy při MKS a o. s. Thalia Vyškov / Sławomir Mrożek: Šťastná událost. Foto: Jana Večeřová.

Divadlo bez střechy Vyškov
S. Mrożek: Šťastná událost
Foto: Jana Večeřová

Prostějovská Mladá scéna ve znamení slibných začátků

Jitka Šotkovská

Krajské kolo Mladé scény si v Prostějově během prvních dvou jarních dnů odbylo teprve svůj první ročník a nebojím se hned z kraje říct, že bylo zaděláno na přehlídku úspěšnou jak po organizační, tak po divadelní stránce. Organizátorům, Základní umělecké škole Vl. Ambrose a Kulturnímu klubu Duha, se především podařilo o přehlídku vyprovokovat divácký zájem, takže až na jednu výjimku se představení odehrála před nabitým sálem.

Přehlídky se zúčastnilo sedm souborů s osmi inscenacemi, a protože je Mladá scéna přehlídkou středoškolských a vysokoškolských studentských souborů, bylo divákům i porotě (L. Novotná, J. Machalíková, J. Šotkovská) nabídnuto divadlo v řadě rozmanitých, neotřelých podobách. Soubory – jak samostatné tvůrčí kolektivy, tak uskupení působící při středních či základních uměleckých školách – se vyrovnávaly s klasickými texty i s dramatickými novinkami, stejně jako se pouštěly na půdu autorského divadla.

Text z nejklasičtějších zvolilo **Divadlo Point při Gymnáziu Jiřího Wolkera v Prostějově**, a to ***Tylova* Strakonického dudáka**. Soubor k Tylovi nepřistupoval nikterak novátorsky, přesto se mu nepovedlo převyprávět Švandův příběh srozumitelně, a divák se tak často ztrácel v základní motivicko-tematické rovině inscenace.

Další dva klasické texty zpracoval soubor **Bombičky prostějovské ZUŠ a Divadlo Tramtárie z Olomouce**. Prostějovští si za základ své inscenace vzali pohádku ***Jana Wericha* Tři sestry a jeden prsten**. Dívčí soubor představení odehrál s velkým drivem, ale přeci jen v něm zůstala řada nelogičností, takže inscenace působí poněkud rozpracovaným dojmem. Souboru se nepodařilo dostatečně pádně zdůvodnit, proč je první scéna činoherní a všechny ostatní loutkové, ani proč je každá scéna hrána s jiným typem loutek. A přesto, že jsme se při použití maňásků setkali s velmi přesnou, plastickou loutkářskou prací, nejsou ještě možnosti marionet a plošných loutek plně využity.

DS Tramtarie uvedl vlastní dramatizaci ***Bassovy* Klapzubovy jedenáctky,** a bohužel právě ta se stala kamenem úrazu celé produkce. Režisér a dramatizátor Vl. Kracík chtěl být co nejvěrnější literární předloze, přecenil ovšem její dramatické možnosti, takže se na jevišti téměř neúnosně dlouho vrší jeden klapzubovský úspěch za druhým s absencí dramatické situace, a proto velmi rychle opadá divácká pozornost. Je to škoda, protože soubor dokázal, že hýří řadou dílčích nápadů, má cit pro výstavbu gagu, a velmi zdařile si poradil také s převedením fotbalových pasáží na scénu.

Ve své druhé inscenaci **Historky z podsvětí 3** se **Tramtarie** pustila do vod autorského divadla a předvedla řadu skečů utahujících si jak z fenoménu reality show (skvělý nápad, kdy jsou náplní přímých přenosů reality show *Velký bratr mlčí* jen dlouhé záběry na soutěžící, kteří mají zakázáno říct jediné slovo), tak z nejrůznějších filmových žánrů. Původně samostatné situace divákovi začnou později zapadat do skládačky jedné neobjasněné vraždy, ovšem potom, co je vybuzena jeho aktivita, se mu předkládá záměrně či nezáměrně řada falešných stop, takže zůstane poněkud rozčarován.

V rovině skečů zůstává inscenace **Monty Pythonův létající cirkus** souboru **Produkty čistě přírodní Prostějov**. Pomineme-li, že podobná představení mohou zřejmě být jen replikou původní autorské poetiky, je nutné uznat, že zde se jednalo o repliku velmi zábavnou, divadelně chytrou, se smyslem pro suché věcné anglické herectví. Nejzábavnější i nejchytřejší byl ovšem vstup v polovině inscenace, jak soubor P.Č.P. zkouší Monty Pythony; možná kdyby se soubor odhodlal napsat si skeče vlastní, mohli jsme se dočkat i divadelního zážitku.

Doporučení na národní přehlídku pak získaly soubory **Unisex ZUŠ Uničov** s inscenací kolektivu souboru podle textu ***Eve Ensler* Maso** a **Ansámbl Oz z Olomouce** s novinkou ***Marka Ravenhilla* Bazén (bez vody)**. pod názvem **Vernisáž: Cool Pool**. Inscenace Uničovských měla nejblíže k divadlu poezie, obešla se téměř bez scénografie, pracovala pouze s vystřihovacími šatičkami pro panenky v životní velikosti, které symbolizovaly jak dobu nevinného dětství, tak počátek tužeb po tom být hodná, krásná a dokonalá – jako panenka. Téma věčných diet, komplexů či poruch příjmu potravy ovšem nebylo pojednáno tezovitě, dívky si celou dobu držely od svých postav

Divadlo Point při Gymnáziu Jiřího Wolkera Prostějov / J.K. Tyl: Strakonický dudák. Foto: Bob Pacholík.

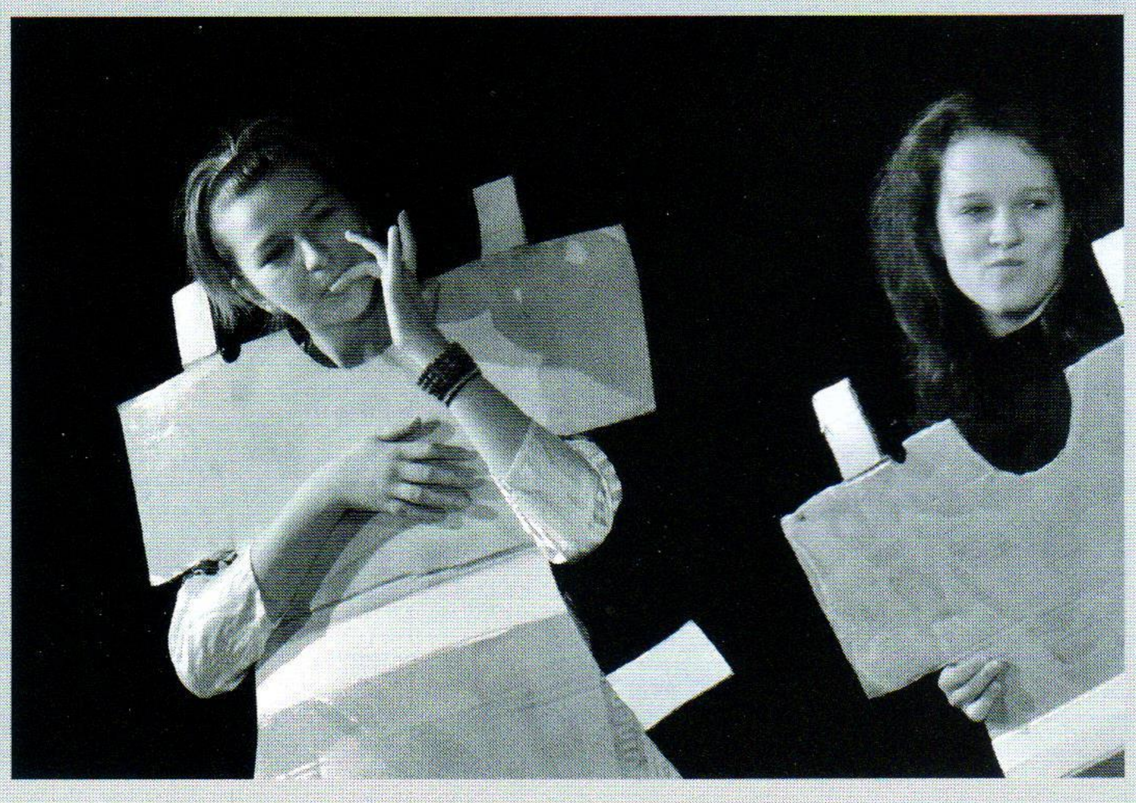

DS Unisex ZUŠ Uničov / Kolektiv souboru podle textu Eve Ensler: Maso. Foto: Bob Pacholík.

Divadlo Tramtárie Olomouc / Eduard Bass: Klapzubova jedenáctka. Foto: Bob Pacholík.

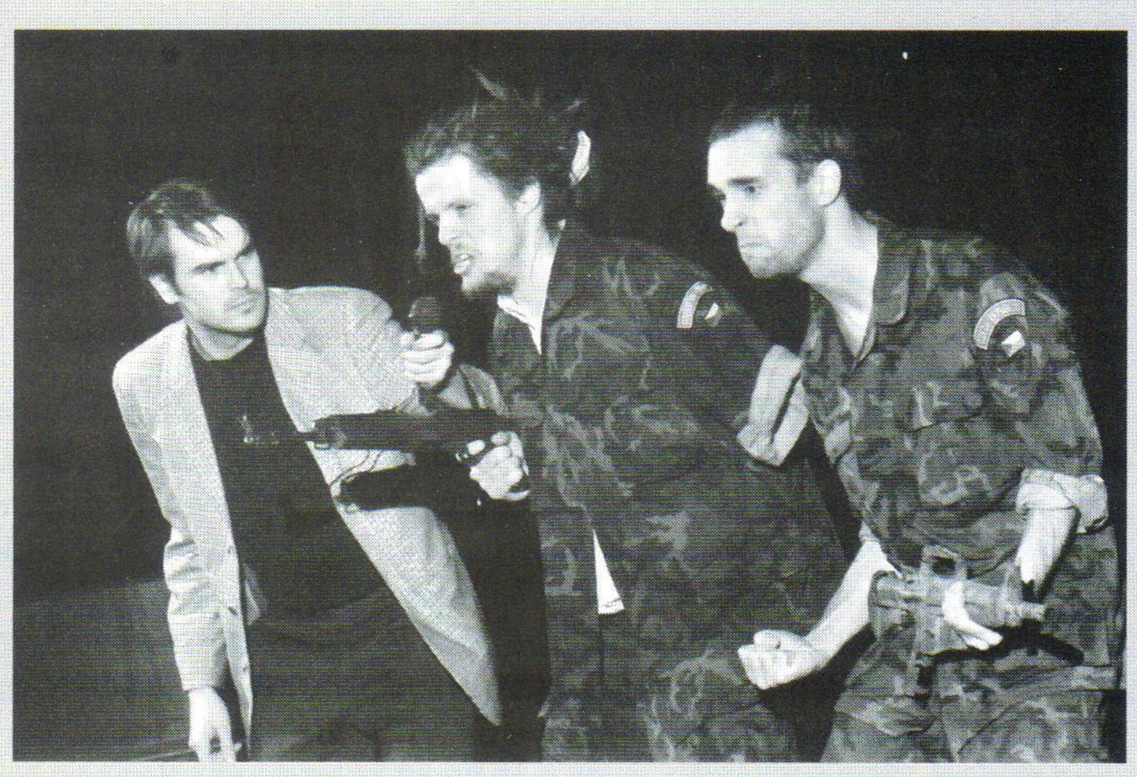

DS Produkty čistě přírodní Prostějov / Satirická skupina Monthy Python: Monty Pythonův létající cirkus. Foto: Bob Pacholík.

odstup a hrály je s citem pro ironickou nadsázku. I když po divadelní stránce není inscenace nikterak výjimečná, podařilo se jí traktované téma zobrazit velmi citlivě a vrstevnatě, stejně jako se souboru skvěle podařilo navázat kontakt mezi hledištěm a jevištěm.

Ravenhillův Bazén je pak v prvé řadě náročným dramaturgickým titulem, kterému ovšem soubor dostál díky velké režijní i herecké koncentraci. Přestože Ravenhill je znám jako autor coolness dramatiky a i Bazén je zasazen do prostředí feťácké komunity, nejedná se o hru prázdně vulgární, nabízející jen křiklavou efektnost, ale témata pozérství, přátelství a lidského hyenismu jsou pojednána neplakátově a vrstevnatě. Nedramatický text, který je psán jako jeden dlouhý monolog, režisér Petr Klár rozdělil mezi pět herců, kteří střídavě či unisono vyprávějí příběh své úspěšné přítelkyně a rezignují na jeho rozehrávání a zrealističťování. Jako hlavní problém tohoto narativního přístupu se jeví jen občasná obecnost intonací, „recitace" a místy jakési umělé vytváření tajemné atmosféry, které pak inscenaci zbytečně ubírá na působivosti.

Jako poslední se na přehlídce představil **DS Tragaču, tragaču** taktéž z domovské ZUŠ se svou autorskou inscenací **Ženské...** a stal se pomyslným vrcholem festivalu. Soubor velmi umně travestoval legendu o dívčí válce a v jeho ahistorickém podání se na Děvíně vedle Vlasty a Šárky objeví taky Madonna, Věstonická venuše či panenka Barbie. Inscenace je v první řadě velmi zdařilou komedií plnou vynikajících slovních hříček, zároveň jsou jednotlivé motivy pečlivě komponovány a promyšleny do velmi jemných významových odstínů, díky čemuž dokáže nesklouznout k laciné feministické či případně antifeministické agitce. Jako možný problém živelné inscenace vidím v úskalí, že by se soubor vlivem bouřlivých reakcí publika nedokázal vyvarovat přílišného tlačení na pilu, a inscenace se pak nerozpadla na řadu jednotlivých hlášek. To se ovšem v Prostějově nestalo a inscenace byla nominovaná na národní přehlídku. Snad ne proto, že v porotě seděly taky samé ženské...

Divadlo Tramtárie Olomouc / Kolektiv souboru: Historky z podsvětí 3. Foto: Bob Pacholík.

Ansámbl Oz Olomouc / Mark Ravenhill: Vernisáž: Cool Pool. Foto: Bob Pacholík.

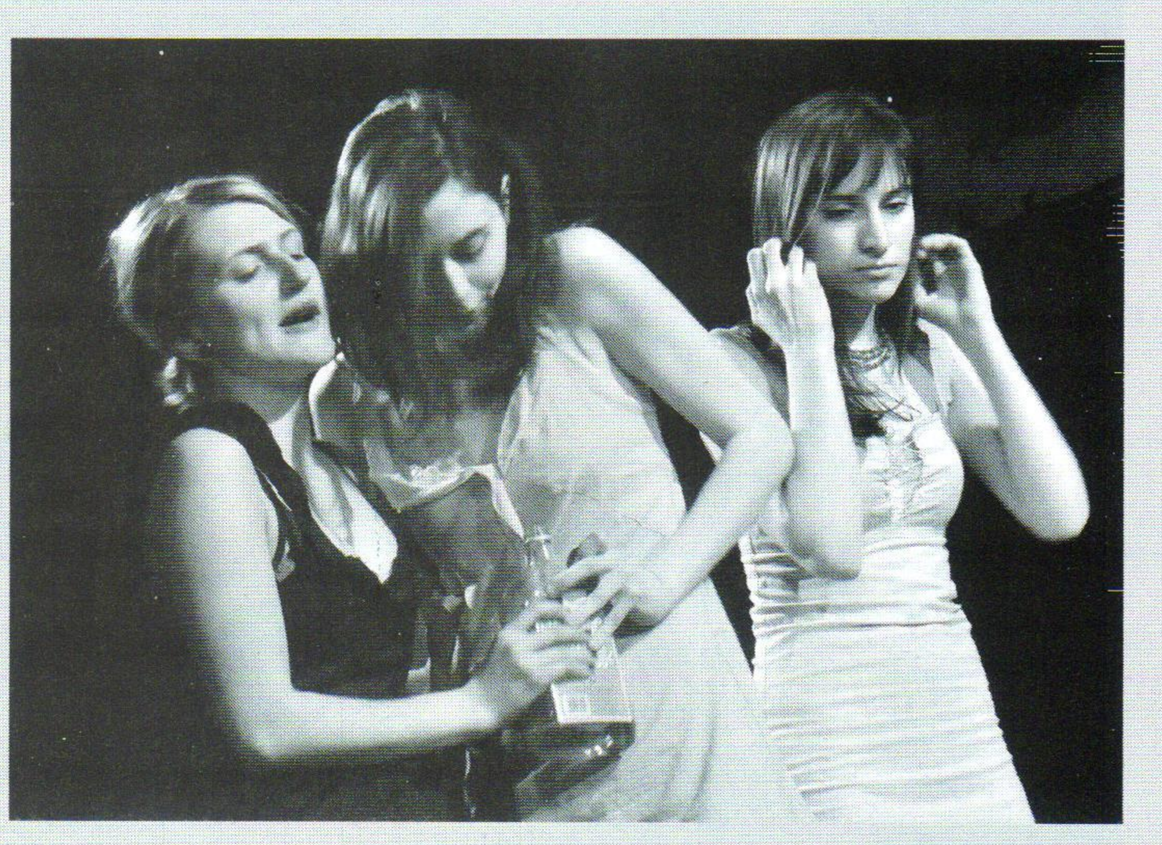

DS Tragaču, tragaču ZUŠ Vl. Ambrose Prostějov / Kolektiv souboru: Ženské... . Foto: Bob Pacholík.

Valašské křoví se má k světu i v roce 2009

Jan Šotkovský

Osobní vyznání úvodem – do Slavičína na Valašské křoví jezdím rád. Tuze rád. Malé městečko divadlem skutečně žije, návštěvnost představení i rozborových seminářů je potěšující (přes letošní varování organizátorů bylo hlediště takřka stále zaplněné), soubor se o přehlídku s láskou a nasazením stará a péče o porotu (kterou letos tvořili Milan Schejbal, Vladimír Fekar a moje maličkost) občas ohrožuje její žaludky a žlučníky, jak je zavalována množstvím různorodých a vytříbených pochutin. Dokladem vzmáhající se prestiže přehlídky je i účast souborů z Prahy a Kouřimi, pro něž není Slavičín vysloveně za rohem. A dokladem zájmu místních je třebas diskuzní seminář, který časově paralelně s poradami poroty vedl Miroslav Ondra pro mladší část slavičínského souboru. Ta i zahájila festival nesoutěžně svým minipředstavením Červená Karkulka, které jsem bohužel neviděl a tím – soudě podle reakcí kolegů – o mnohé přišel.

Ale k věci a k spektáklům samotným. Je třeba konstatovat, že úroveň přehlídky nebyla letos zrovna vrcholová. Místní soubor **Semtamfór** se sice snaživě, ale logicky bez úspěchu potýkal s tak kýčovitě slzopudnou, schematickou a ledabyle zkomponovanou hrou, jakou jsou **Holky Elky *Radmily Adamové*** (nad tím, že ji uvádí či uvádělo i pražské Letí a ostravské NDM, zůstává opravdu rozum stát). **Prostějovské Divadlo POINT** jako by se nedokázalo rozhodnout, zda odvyprávět příběh ***Tylova* Strakonického dudáka** se vší naivitou a důsledností, nebo zda stvořit mladě drzé představení plné parodické nadsázky – nakonec nebylo v představení příliš ani jednoho, ani nadsázky, ani pozornosti k příběhu a jeho logice a důslednosti. **DS Ty-já-tr Hrobeso Praha** interpretoval ***Shakespearova* Hamleta** strohým, znakovým, po sdělování základních dějových fakt jdoucím, záměrně odemotizovaným způsobem – a vystačil

„Snad poprvé u amatérů, běžně se dopouštějících u komedií základní chyby v nasazení životně pravděpodobného tempa jevištního dění, se mi stalo, že jsem mohl na rozboru poznamenat, že by některé situace nemusely být hrány s tak nekompromisním, 'stoptimy' nečleněným tahem."

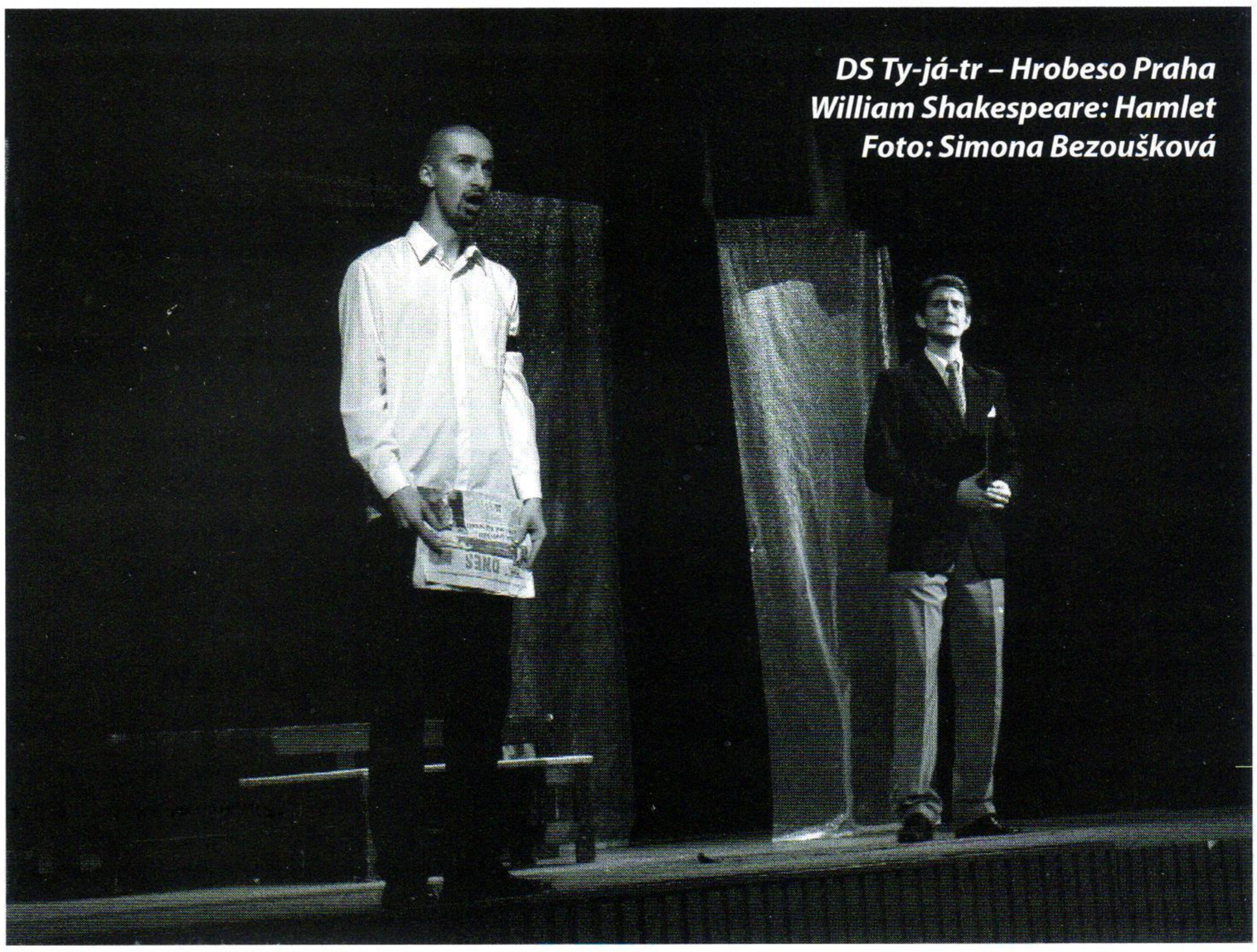

DS Ty-já-tr – Hrobeso Praha
William Shakespeare: Hamlet
Foto: Simona Bezoušková

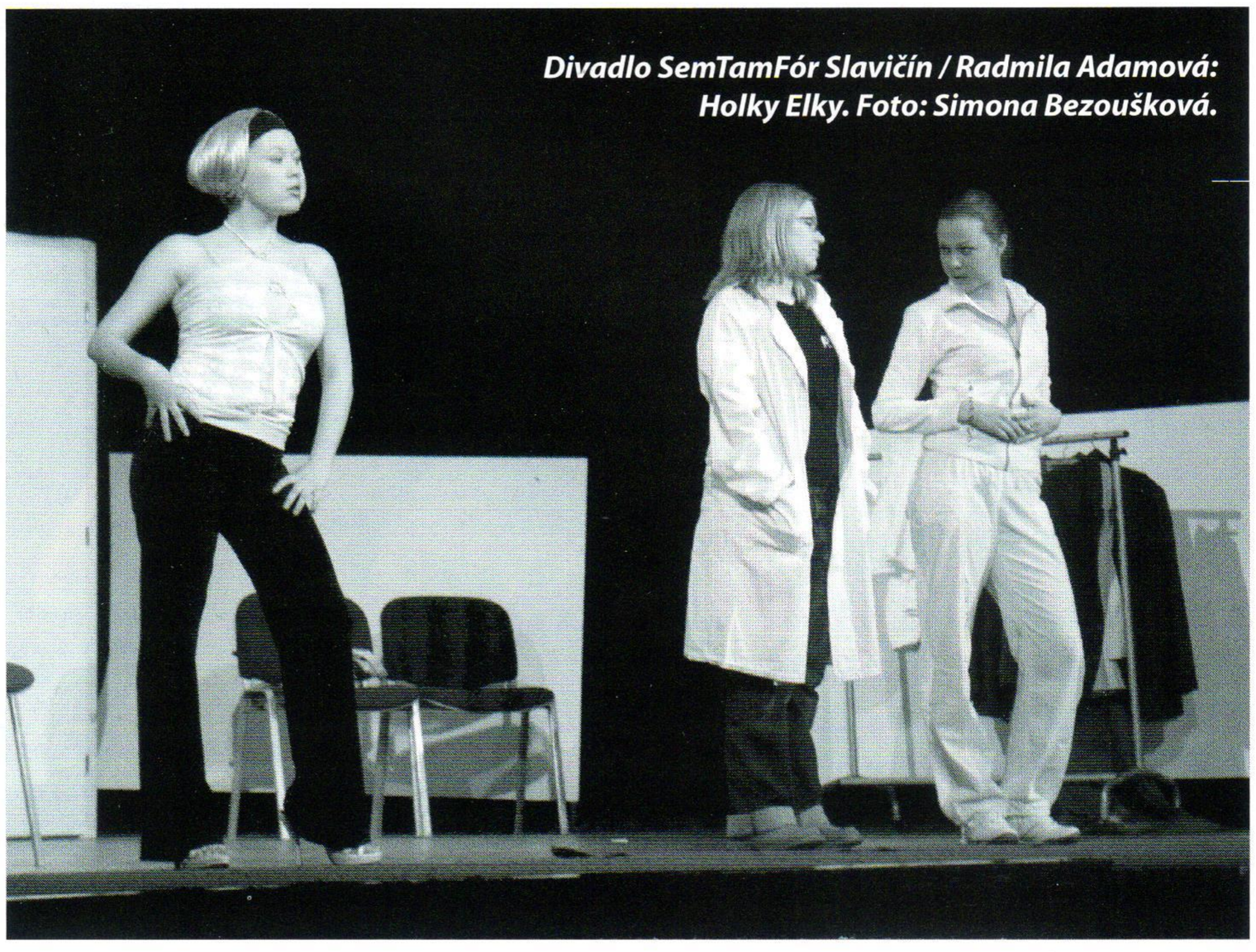

Divadlo SemTamFór Slavičín / Radmila Adamová: Holky Elky. Foto: Simona Bezoušková.

s ním inscenačně natolik, nakolik je Hamlet detektivkou – tedy jen zčásti a jen do určité chvíle. **DS Brnkadla Brno** přivezl do Slavičína dramatizaci pozoruhodné humoristické prózy **Autobus sebevrahů *Arta Paasilinny*** – až na vydařené animované dotáčky však v podstatě nenašel inscenační klíč, kterým by víceméně epickou látku uchopil v potřebné groteskní nadsázce. Inscenaci ***Enquistovy*** hry **V hodině rysa Kroužku divadelních ochotníků Hvozdná** dominoval pozoruhodný výkon Kristiny Sitkové, který však nenašel důslednou oporu v režijním výkladu této nejednoduché hry, která Hvozdenským pohříchu vyzněla dosti monotónně a významově ochuzeně.

Z tohoto průměru se podstatněji vymkly jen dvě produkce. Druhá inscenace **Slavičínských**, situační komedie ***Gillese Dyreka* Benátky pod sněhem**, znovu (po předloňském 1+1=3 a loňském Orgasmu bez předsudků) dokázala, že „ve Slavičíně komedie umí". Snad poprvé u amatérů, běžně se dopouštějících u komedií základní chyby v nasazení životně pravděpodobného

Divadlo SemTamFór Slavičín
Gilles Dyrek: Benátky pod sněhem
Foto: Simona Bezoušková

tempa jevištního dění, se mi stalo, že jsem mohl na rozboru poznamenat, že by některé situace nemusely být hrány s tak nekompromisním, „stoptimy" nečleněným tahem. Jisté pochybnosti vzbuzovala také přílišná „rozpohybovanost" akcí (u konverzační komedie ne zcela vhodná) a v diskuzi zazněla i výhrada k přílišnému opakování hereckých prostředků z předchozích inscenací souboru. Přesto platí, že režisér Milan Janček Dyrekovu inteligentní, jemně absurdní anekdotu chytře vyložil, zvolil pro ni optimální výrazové prostředky a slavičínský soubor ji suverénně „uhraje". Zasloužená nominace na národní přehlídku. Benátky by ovšem měly v tomto punktu rovnocenného soupeře v **Mrtvé nevěstě Mrsti Prsti**, kterou připravil se souborem **Mrsťa Prsťa Kouřim** režisér Martin Drahovzal podle stejnojmenného filmu Tima Burtona a ukrajinské legendy. Chytrá dramaturgická volba vzhledem k personálním možnostem souboru, precizní scénografická, kostýmní i herecká stylizace a skvostný výběr atmosférotvorné hudby – toť hlavní devízy Kouřimských. Z Burtonova romanticky bizarního příběhu s výrazným hororovým nádechem se „počeštěním" stal groteskní jarmareční morytát. Bohužel se s touto inscenací soubor již jedné postupové přehlídky zúčastnil, a tak jsme jej – vzhledem k mládí ansámblu – doporučili alespoň pozornosti programové rady Mladé scény, které by jistojistě neměl uniknout.

A to je pro letošek ze slavičínských luhů a hájů vše. Už se těším na Valašské křoví 2010. Jen před tím nebudu moct týden jíst, abych se připravil....

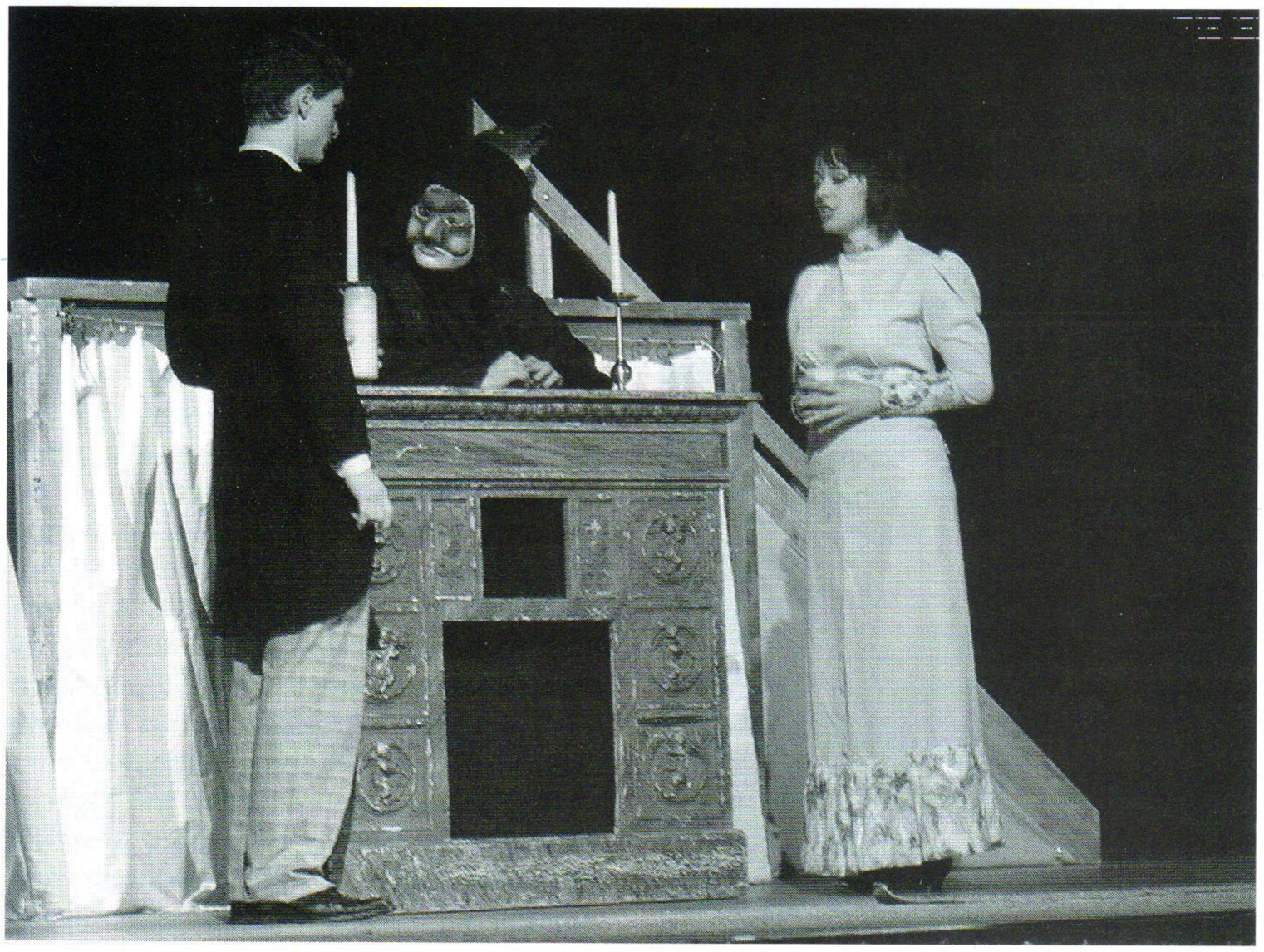

DS Mrsťa Prsťa Kouřim / Martin Drahovzal: Mrtvá nevěsta Mrsti Prsti. Foto: Simona Bezoušková.

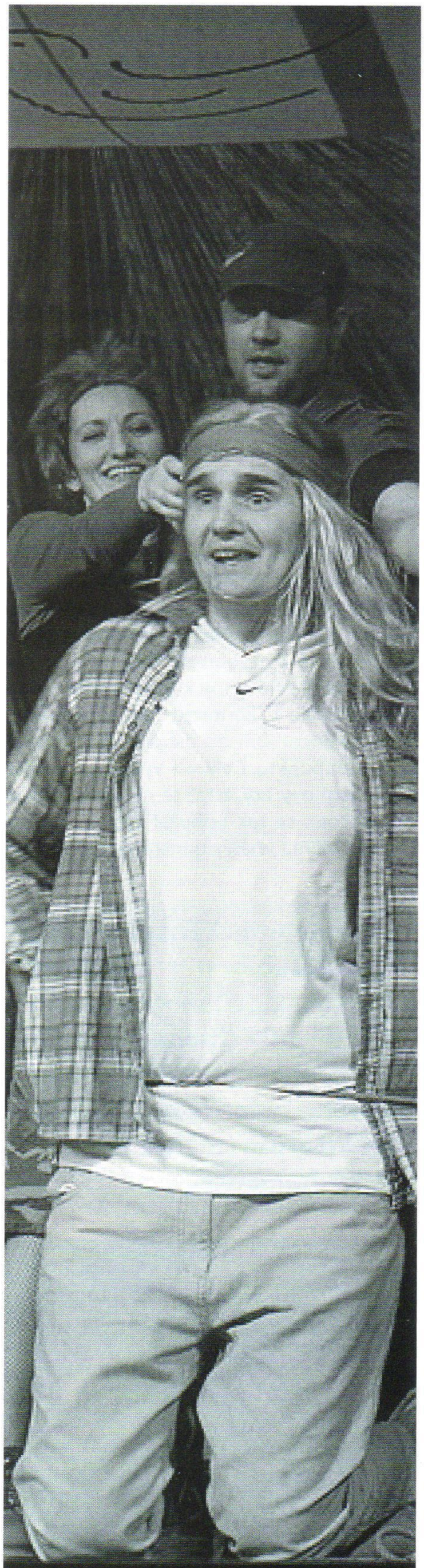

Opona Zlín
Martin MacDonagh
Poručík z Inishmoru
Foto: Simona Bezoušková

Zpívající štětky, komická monstra a krvaví hoši v Karolince

Vladimír Fekar

Na krajské přehlídce ve valašské Karolince se letos střetlo několik jen ztěžka porovnatelných titulů, ale i souborů.

Dramaturgicky nejodvážnějším **Poručíkem z Inishmoru *Martina MacDonagha*** se **zlínské divadlo Opona** odklonilo od problematického pohádkového repertoáru dřívějších let ku krutě směšné a krvavé irské dramatice. Tomuto takřka ryze chlapskému souboru ďábelská komedie o krutosti mladých irských teroristů a vesničanů rozhodně svědčila. Soubor disponuje velmi zajímavými hereckými typy, díky nimž má syrovost Donaghových her příležitost vyniknout. Režie Karla Semeráda staví často na rozehrávání krutých detailů, je však na mnoha místech jen přibližná a nesourodá. Inscenaci se nedaří postavit zvrácenou krutost k lidem proti umanuté, ale v kontextu hry až absurdní lásce ke kocourům do ostrého dramatického kontrapunktu. Celkové vyznění a pointa McDonaghovy hry, když se na jevišti objeví živý kocour, se tak bohužel vytrácí. Hudba Michala Vilíma vnáší do inscenace poněkud neústrojný lyrický prvek a v drsném světě Inishmoru působí jako nedramatická idylická selanka. Nicméně razance, s níž se Opona vydala touto v amatérském divadle ne zcela obvyklou dramaturgickou cestou, stojí za pozornost.

Naproti tomu **přerovské Divadlo Dostavník** vedené zkušenou lodivodkou Vlastou Hartlovou pokračuje ve své osvědčené linii hudebního divadla. Činoherní, herecky vděčný „ženský" titul **Nejstarší řemeslo *Pauly Vogel*** si dovedně přizpůsobil v bezstarostný písničkál s hity Franka Sinatry, které byly přetextovány a dámy mohou v inscenaci pěvecky vyniknout. Výrazná textová úprava obrousila hrany vykonstruovanému jinotajnému „poselství" hry Pauly Vogel, která z prostitutek dělá jakousi malou společnost s ručením omezením, nicméně z velmi průměrné hry žádné veledílo pochopitelně neudělala. Postavy pěti stárnoucích prostitutek, jak díky úpravě, tak díky vyrovnaným a suverénním hereckým výkonům se však staly uvěřitelnými, a to i přes problematické přesazení hry z ulice do kavárny u Jima.

„...přerovské Divadlo Dostavník /.../ pokračuje ve své osvědčené linii hudebního divadla. Činoherní, herecky vděčný „ženský" titul Nejstarší řemeslo Pauly Vogel si dovedně přizpůsobil v bezstarostný písničkál s hity Franka Sinatry..."

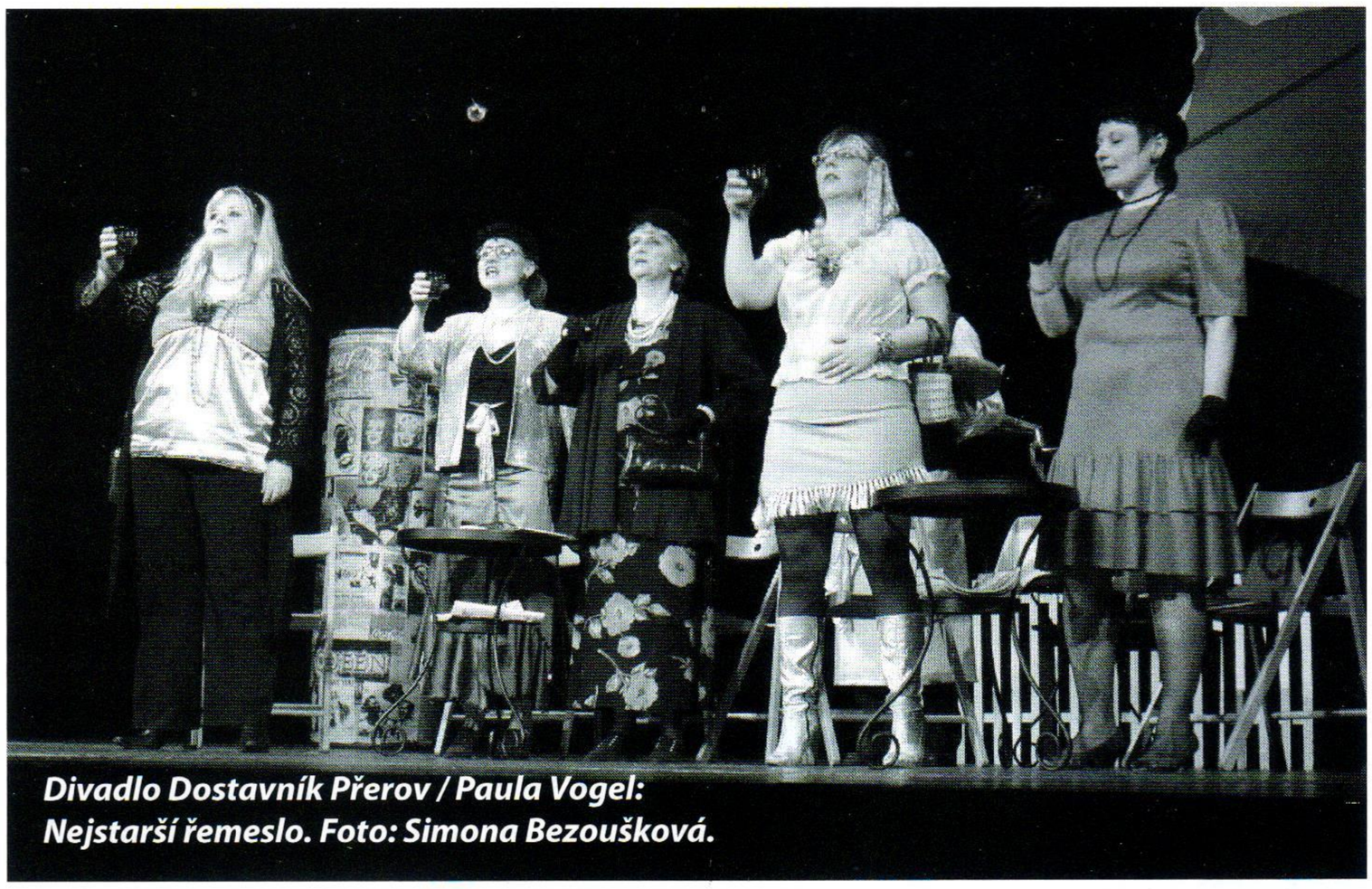

Divadlo Dostavník Přerov / Paula Vogel: Nejstarší řemeslo. Foto: Simona Bezoušková.

„Dramaturgicky nejodvážnějším Poručíkem z Inishmoru Martina MacDonagha se zlínské divadlo Opona odklonilo od problematického pohádkového repertoáru dřívějších let ku krutě směšné a krvavé irské dramatice."

Opona Zlín / Martin MacDonagh: Poručík z Inishmoru. Foto: Simona Bezoušková.

Frankenstein (dramatizace ***Jiří Hladký***) divadla **DiGOknu z Rožnova pod Radhoštěm** v režii Ilony Zámečníkové ukázal, že tomuto souboru svědčí hry nepsychologické, s jazykem plným jiskřivých archaismů, hry, v nichž si členové souboru mohou zachovávat odstup od postavy. Do jisté míry touto svou jazykovou hravostí a hrou s žánry navazují na dramatizaci povídky Jaroslava Haška Šťastný domov, která Frankensteinovi předcházela. Soubor využil dispozic jednoho člena, vždyť Štěpán Mach svým vzezřením doslova vybízí k tomu s nadsázkou a humorem zpracovat frankesteinovskou látku. Divadlu, jež herecky postupně vyzrává, by bezesporu prospěla preciznější práce s light-designem, scénografií, určením atmosféry jednotlivých situací a v dané inscenaci také přesnější hra s expresionistickou tradicí této legen-

dy o nebezpečných hranicích vědeckých pokusů a tak dále...

Karvinský K.V.A.S. vsadil na dobře napsanou komedii **Řeči *Neila Simona***, která si bere na paškál newyorskou high-society. Ta se na jednu stranu bojí šíření fám a kachen o sobě samých, ale přitom se v nich zároveň sama vyžívá. Ve snaze o udržení tempa této situační komedie mnohdy herci pohřbili velké množství slovních gagů, divák nestačil vypozorovat Simonovu logickou výstavbu komedie. K.V.A.S. také nerozehrával komediální charaktery v celé své barvitosti, a to i přesto, že soubor se ukazoval být jako herecky dobře disponovaný.

Laskavé, až téměř muzeálně prosté nastudování **Paličovy dcery *Josefa Kajetána Tyla*** v provedení **Divadelního souboru** z **Velkých Karlovic** zaujalo naivní upřímnou čistotou. Jednoduchost řešení situací, takřka neexistující rozehrání situací v prostoru zcela paradoxně posílilo lidovost Tylovy hry. I když tato interpretace samozřejmě zplošťovala široké inscenační možnosti hry, kterou bezesporu můžeme považovat za jednu z nejlepších českých her devatenáctého století, dala vyniknout tomu, jak se Rozára nezištně obětuje za svého otce Valentu. Herecky zaujala především teta Šestáková (Anna Hořelicová), která v intencích naivního herectví vytvořila živou postavu zatrpklé a nevrlé „staré panny", která pod obrannou slupkou nedůvěry k okolí skrývá dobré a laskavé srdce.

K.V.A.S. Karviná / Neil Simon: Řeči
Foto: Simona Bezoušková

Divadlo **BLIC Ostrožská Nová Ves** se pohádkou **O třech motýlcích *Andrey Helmichové*** pokusilo o titul určený pro ty nejmenší děti. Režisérka a zároveň autorka scénáře tak vychovává soubor ke schopnosti interaktivního rozehrávání a kontaktu s divákem. Škoda jen, že prostý příběh o zrození tří motýlků a půvabu kamarádství vykazuje tolik nedůsledností, protože energie a hravost, s níž členové divadla BLIC k pohádce přistupují, je velmi sympatická.

Při volbě doporučit na celostátní přehlídku amatérského činoherního a hudebního divadla Divadelní Děčín nakonec dala porota (Vladimír Fekar, Pavel Petr Procházkaa Jan Štěpánek) přednost herecky nejvyzrálejší inscenaci Nejstarší řemeslo aneb Natoč ten gramofon, přestože dramaturgicky zajímavější byly na festivalu inscenace Frankenstein nebo Poručík z Inishmoru. Karolinka sice letos nepřinesla žádného jednoznačného favorita a žádná z inscenací nebyla mimořádnou událostí, ale svou domáckou atmosférou opět nezklamala.

Divadelní soubor Velké Karlovice / J.K. Tyl:
Paličova dcera. Foto: Simona Bezoušková.

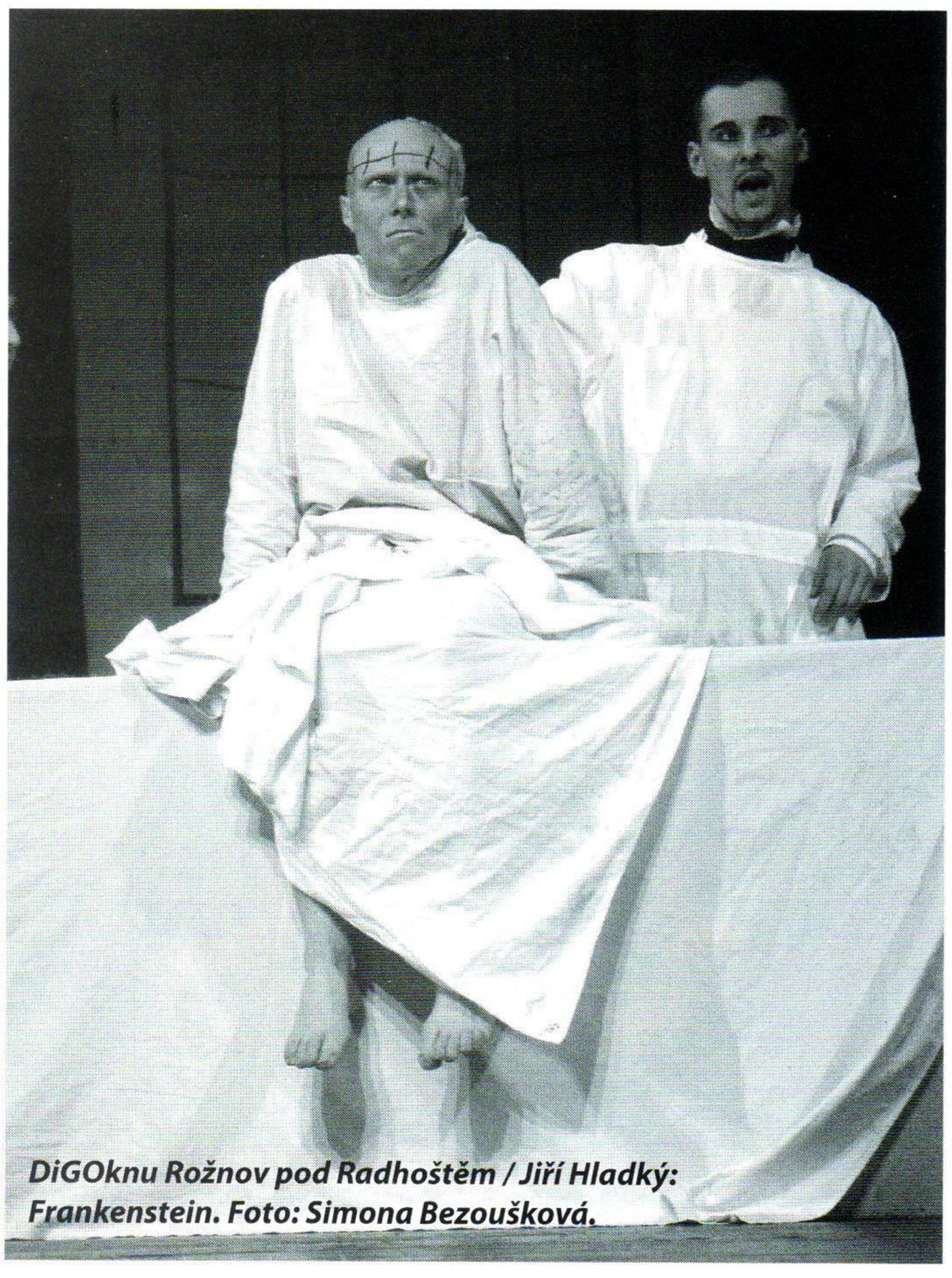

DiGOknu Rožnov pod Radhoštěm / Jiří Hladký:
Frankenstein. Foto: Simona Bezoušková.

Setkání divadel – Malé jevištní formy – Valašské Meziříčí

Eva Brhelová

Počtem inscenací skromnější, nikoli však jejich kvalitou – taková byla letošní přehlídka Setkání divadel – Malé jevištní formy, která proběhla 13. a 14. března 2009 z iniciativy Kulturního zařízení města v místním M-Klubu. Z osmi plánovaných inscenací nakonec diváci zhlédli bohužel pouze sedm, z nichž jednu lektorský sbor nominoval na ŠP, jednu tamtéž doporučil a jedna inscenace si zasloužila doporučení na celostátní přehlídku mladého divadla. Setkáním provázeli dva sympatičtí moderátoři, kteří svolávali diváky k inscenacím a podávali jim aktuální informace. V lektorském sboru (porotě) se setkali a diskuze o inscenacích vedli i rozněcovali Anna Petrželková, Jan Bolívar Pohořelický, Tomáš Žižka, Pavel Prochor Procházka a Eva Brhelová. A ještě jedna velmi podstatná věc. Všechna představení byla autorská.

DS Kohen Kopřivnice / Kolektiv autorů: Kohen Market. Foto: Vlastimil Navrátil.

Inscenace **kopřivnického souboru KOHEN** s názvem **Kohen Market** před diváky předestřela jednoduchý příběh o tom, jak může práce v supermarketu proměnit život prodavačky. Originálním divadelním jazykem, propojujícím nonverbální divadlo, videoprojekci (videoart) a hudbu, inscenace v pevné opakující se struktuře ukazuje dívčiny denní rituály a zájmy, které se postupně deformují a stále víc jsou zahlcovány stereotypem systému práce v obchodním řetězci. Počáteční problémy v novém zaměstnání dívka zvládá stále lépe, postupně se zaučuje a adaptuje – a taky prostor jejího osobního života je menší, plošší, primitivnější. Lektorský sbor ocenil na multimediální inscenaci nejen aktuální názor tvůrkyň inscenace – kritiku konzumní společnosti a upozornění na její nebezpečí, ale také účinné propojení tématu a formy. Videoprojekce se zde stává soupeřem i partnerem herečky hrající hlavní postavu; silné vizuální jevištní znaky zprostředkované použitou technologií (opakování sekvencí, zmnožování, zrychlování, rozložení na jednotlivé prvky) působí apelativně na každého diváka. Kritické připomínky k inscenaci se týkaly absence nějakého prvku lidské přirozenosti, hřejivosti či čiré bezprostřednosti, který by mohl téma odcizení člověka v systému ještě posílit.

LÁHOR/Soundsystem (soubor **ostravsko-hranický**) překvapil hodinovou poloimprovizovanou inscenací **Diskrétní den**, v níž dokázal na podkladě dějové linie s dramatickou zápletkou vtáhnout diváky do světa (domnělých a bývalých) squatterů, a v příběhu o jednom dni v domě, který pankáči obývají společně s konformisty, vypointoval téma zpronevěry ideálů a deziluze generace současných třicátníků. A pro mne také otázku protikladu a vztahu tzv. konformního světa a světa těch ostatních. Vtipné momenty, souhra náhod v improvizovaných dialozích, živelnost (např. scéna, při níž konformisté vyskakují z oken svého bytu), pravdivost, a také srozumitelnost základní myšlenky – to jsou pozitiva, díky nimž byla inscenace doporučena na ŠP. Scénografie (jeviště v zámeckém divadelním sále zanesené věcmi, které mají evokovat zabydlený squatt a v paralelním plánu byt konformistů) vyvolala polemiku lektorů; porota souboru doporučila, aby důkladněji pracoval s prostorem a rekvizitou ve smyslu rozvíjení tématu inscenace.

Příběh nemocné maturantky, který nás téměř kabaretní formou zavádí do svých představ a horečnatých fantazií, představil soubor **HRKBRK** (nejstarší žáci **LDO ZUŠ v Rožnově pod Radhoštěm**) v autorské inscenaci **Moci nemoci**. Soubor pracuje s námětem bezprostředně aktuálním pro protagonisty inscenace (obavy z maturity, strach z učitelů, touha po blízkém člověku, snaha naučit se bojové umění…) za pomoci jednoduchého inscenačního klíče a především s přispěním přesvědčivých a autentických hereckých výkonů. Rozličné divadelní prostředky se díky energetickému potenciálu souboru slibně vyvíjí, a proto byla inscenace – i přes diskutabilní závěr hry – doporučena na Mladou scénu. Porota ocenila především silnou generační výpověď a osobní téma studentů a žáků.

Jako ne zcela srozumitelná se ukázala inscenace **Něco uvnitř** kopřivnického souboru **StUdna – ÚDIVADLO Kopřivnice**. Na jevišti převážně stojí a hovoří tři postavy, z nichž dvě jsou oblečeny a jednají reálně a třetí je stylizovaná v kostýmu i ve svých projevech (může být pochopena jako vnitřní hlas či nezveřejněné myšlenky jedné ze

LÁHOR/Soundsystem Ostrava a Hranice /Autorská improvizace: Diskrétní den. Foto: Vlastimil Navrátil.

DS HRKBRK – nejstarší žáci LDO ZUŠ v Rožnově pod Radhoštěm / Kolektiv souboru: Moci nemoci. Foto: Vlastimil Navrátil.

dvou reálných postav). Dvě dívky čekající (?) na nádraží či ve výtahu vyjevují svá osobní životní traumata. Nejednoznačné pochopení postavy třetí dívky, a také pro diváky ne příliš jasná (ne)záměrná ironie zpovědí postav vedly k diskuzi o tom, jestli je celá hra symbolickým obrazem trojjedinosti člověka nebo jestli jí má být rozuměno spíš v reálné rovině. Jednoznačný výklad inscenace však odmítly i samy autorky.

Soud souboru **NDŽS Tom a Jeff z Havířova** startoval slibnou komediální situací: uklízečka v soudní síni najde soudcovský talár a začne si hrát na soudkyni. Náhle však přichází skutečný žalobce, soudní proces začíná a ona je nucena roli soudkyně skutečně přijmout. Ovšem tato hra a celý soudní proces se postupně stávají absurdními – např. proto, že obžalovaný (muž, který znásilnil a zavraždil starou ženu) je imaginární jevištní postavou (ale jedná se s ní jako s postavou reálnou); že jak argumenty žalobce, tak obhájce a stejně tak výroky soudkyně jsou scestné, nelogické, nesouvisející ani v absurdním smyslu hry. Diváci byli svědky tříště nápadů, které často prvoplánově nabízely divákovi lacinou zábavu. Inscenace ukazuje směšnost soudního procesu a absurditu jednání soudce (uklízečku v roli soudkyně mnohem víc zajímají příběhy epizodně související s celým případem, různé pikantnosti a nikoli fakta). Oba herci souboru (představitelé obhájce a žalobce) byli oceněni za své herecký výkony, neboť v padesátiminutovém kuse ztvárnili své postavy nadmíru přesvědčivě a dokázali udržet napětí, herecké nasazení a temporytmus hry.

V uvedených aspektech již ne tak dovední byli herci **kopřivnického** souboru **3Deka** ve svém představení s názvem **Večerní svítání**. Napětí udržovali stále silnějšími údery soudcovského kladívka, případně zvyšováním hlasu a agresivnějšími projevy postav. I zde byli diváci svědky podivného soudního procesu, u kterého se však příčinu obvinění nedozvěděli. Ani improvizační dovednosti aktérů nepřesvědčily o smyslu této jevištní akce a zůstal spíš dojem zdlouhavosti, překřikování a nadbytku slov.

Padesátiminutová bezbřehá improvizace dvou členů **Divadla na cucky Olomouc** s krycím názvem **Rybník je plný panen, jedna z nich řekla mi Mirku** mnohé diváky přiměla k odchodu ze sálu, některé ale zaujala právě tím, jak se postupně stávala bojem diváků a herců, herců mezi sebou a poté i herců se sebou samými. Do rybníka rozhodili mnoho podnětů (ekologie, politická témata, sebetrýznění, pokušení mužů políbit se…), ale vše bez zjevného záměru a organizace. V diskuzi byla tato improvizace kritizovaná jako pouhá sebeprezentace s malou dávkou opravdové komunikace s divákem.

Horečně očekávaný soubor **Duonasekeru z Příbora** na přehlídce bohužel nevystoupil. Diváky ale mohl potěšit doprovodný program – zápas v improvizaci před diváky, který v závěru přehlídky svedl ostravský tým **OSTR.UŽ.I.NY**. a pražský **PRA.L.I.NY**. Účastníci předchozích ročníků setkání hovořili letos o mnohem větší „učesanosti", koncepčnosti, srozumitelnosti toho, co je na jevištích přehlídky vidět. Zaznívaly hlasy o pominuvším punkovém divadle a punkovém herectví (jakoby v paralele s tématem inscenace LÁHORU). Ač tyto změny nemohu posoudit, protože jsem na přehlídce letos byla poprvé, ve Valmezu mě na inscenacích nadchla odvaha a chuť experimentovat a vůbec vytvářet autorské divadlo. Překvapila mě kritika soudců a soudních procesů, a možná taky fascinace definitivností jejich moci v tematice inscenací. V hovorech se členy souborů i herců a diváků mezi sebou pak taky nehraná upřímnost a přímost, která je nezaobalená, ale pravdivá a neuráží – a proto má smysl.

Přehlídku vedle divadelníků a pozvaných hostů navštívilo 245 vážených platících diváků.

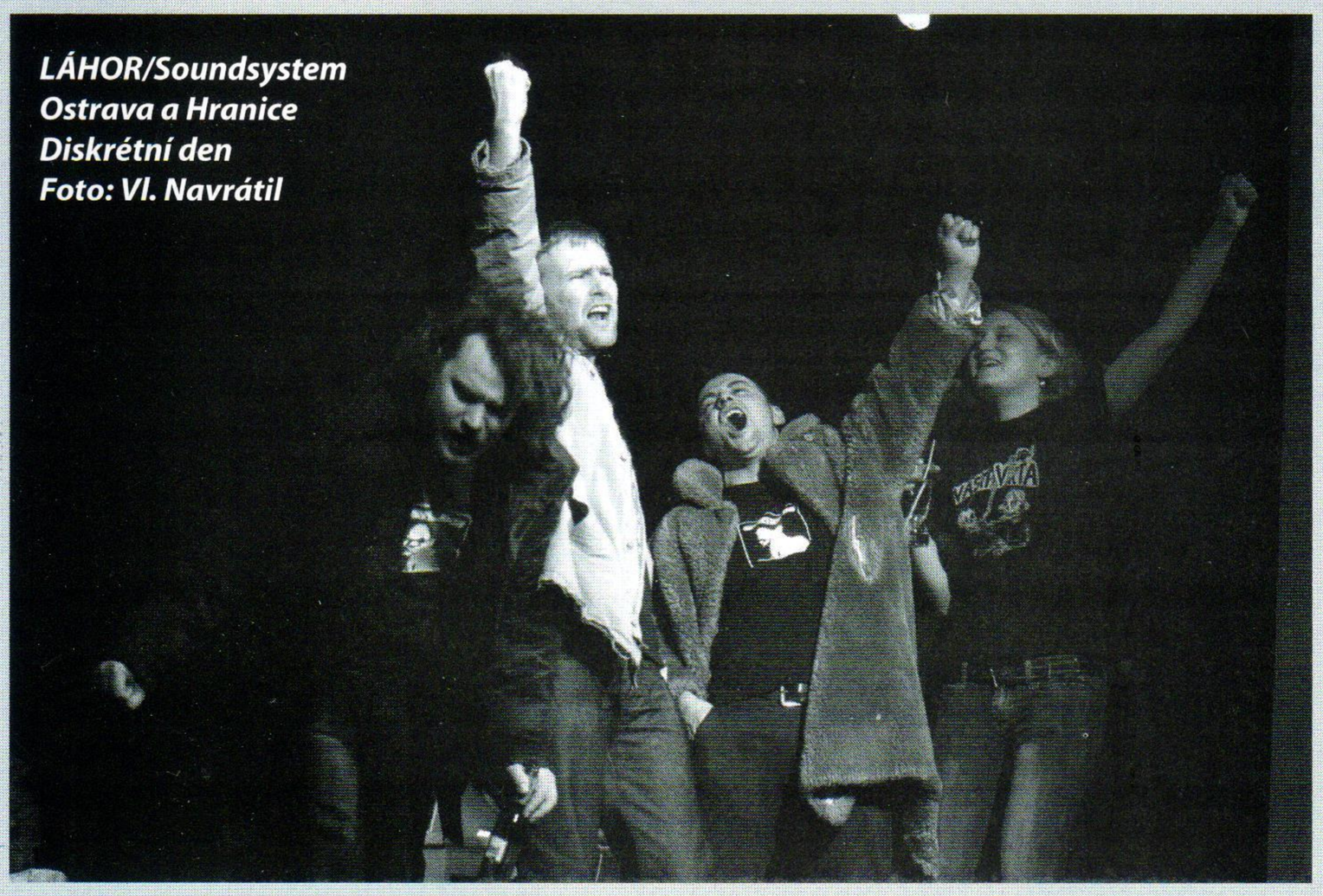

LÁHOR/Soundsystem Ostrava a Hranice Diskrétní den Foto: Vl. Navrátil

Ve znamení změn Opona ´09 v Novém Jičíně

Hana Galetková a Jan Karaffa

Na sedmém ročníku krajské přehlídky Opona´09 spojující experimentující a studentské divadlo bylo možné zaznamenat hned několik výrazných změn a posunů. Pořadatelem přehlídek je stále Středisko volného času Fokus Nový Jičín a přehlídky se opět uskutečnily v místním Beskydském divadle, které skýtá dobré zázemí pro pořádání přehlídek tohoto typu. Divadlo nabízí prostor velkého sálu s kapacitou přibližně 400 míst a malý sál s kapacitou 80 míst a soubory si tedy mohou vybrat pro svou inscenaci vhodný prostor. Potud vše beze změn. První změna přichází s organizátorkou. Organizace se letos poprvé chopila sama paní ředitelka Fokusu Hana Růžová. Ačkoli to byla její první organizační zkušenost tohoto typu, nutno podotknout, že se jí zhostila dobře. Počáteční nedostatky byly operativně řešeny a přehlídka běžela dle plánu, až na vymezení velmi krátkého času pro reflexi představení lektorským sborem a diváky. Na „experiment" se přihlásilo šest souborů (pro nemoc soutěžilo pět) a na „studentské divadlo" tři soubory. V rámci studentského divadla mohl dle regulí lektorský sbor inscenaci pouze doporučit, nikoli nominovat.

Velmi příjemným překvapením ve smyslu změn byla kvalita představení. Ta se proti předcházejícím ročníkům výrazně zvýšila.

Překvapením a oživením, „změnou" bylo **Divadlo Vysokozdvižného Soumara z Opavy** s inscenací **Hra.** Šlo o svěží představení, které mělo jednoduchou dějovou linii. Tři mladíci (Alí, John a Mao) spolu hrají novou společenskou hru. V jejich hře se objevují absurdní tahy s předměty (míčky, míče, badmintonové rakety, pingpongové pálky, šachové figurky, karty,..), které jsou od začátku jen tak volně rozloženy po prostoru. Každý tah je mladíky slovně komentován také ve velmi absurdním duchu, hrou se slovy a neotřelými slovními spojeními. Vstupem postavy Správce hry do průběhu tohoto zdánlivě nesmyslného „hraní" se začíná hra zahušťovat, ukazuje se její smysl, kdo ji ovládá, jak její pravidla fungují a že jde o hru se životy hráčů. Vše vrcholí rozhodováním Johna o životě či smrti spoluhráčů. Dění na jevišti je doprovázeno živou klavírní hudbou. Představení je mystifikací ve více rovinách. Divák si není zcela jist, kdy jsou hráči ve hře a kdy v realitě, nebo zda jde o improvizaci či naučený text a herectví či hráčství. Představení má spád, jen v několika málo

momentech opakováním tahů i některých slovních hříček ztrácí nastolený temporytmus. Nesporným kladem je přirozený a osobitý projev všech tří protagonistů – hráčů. Poněkud rafinovaný způsob sdělování příběhu, na hranici herectví-neherectví může vést k záměrnému zmatení diváka a tudíž hrou i s ním. Momentů vystoupení z postav a tzv. vybočení do opravdové reality není mnoho a spíše pomáhají udržet divákovu pozornost. Řada vtipných momentů, například sebeironizující poznámky o amatérském herectví a nepřítomnosti dramatické situace, hru ozvláštňuje. Představení velmi vyhovoval zvolený komorní prostor malého sálu. Tato inscenace byla nominována na Šrámkův Písek.

krajské postupové přehlídky

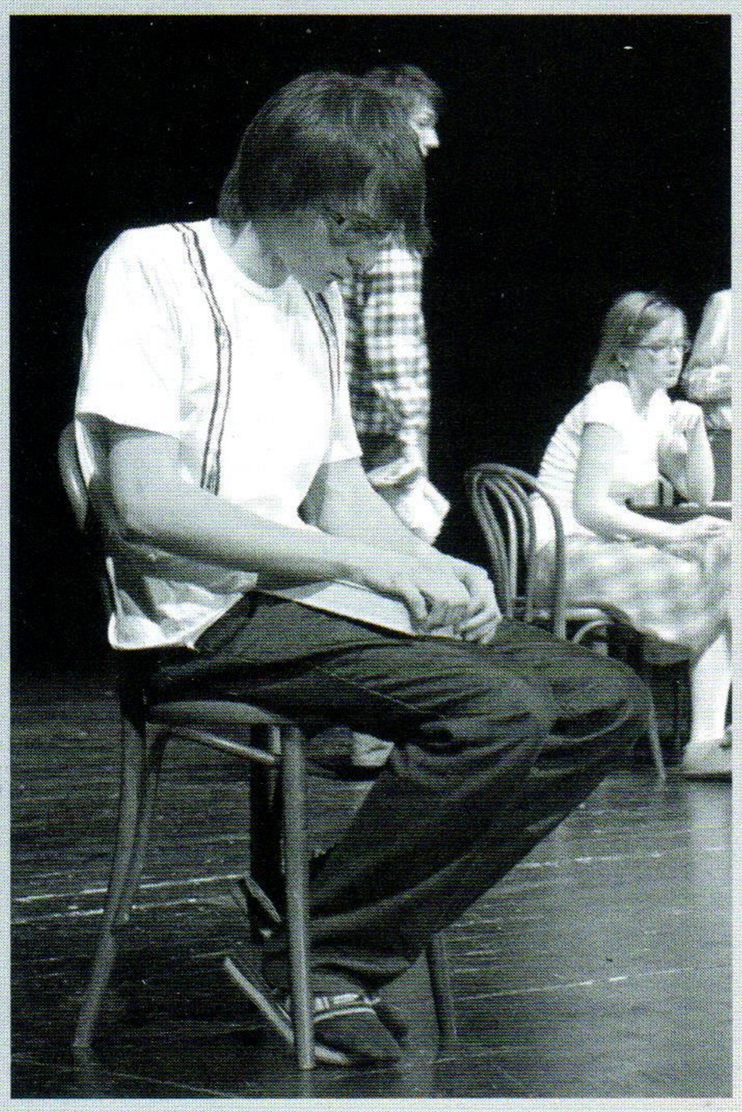

Divadlo Na Kraji Nový Jičín / Rodina. Foto: archiv přehlídky.

Dalším příjemným překvapením bylo představení **Divadla DDM Kopřivnice – Smršť** s názvem **Proč to nezkusit.** Je vidět, že cesta vlastní autorské tvorby divadelnímu souboru vyhovuje a sedí. Závažné téma experimentování s drogami bylo v tomto představení sdělováno zajímavým propojením techniky, dataprojektoru, zvuků, hudby, světel, tance a pohybu. Důležitou součástí sdělení byly vizuální obrazy promítané na projekční plátno, které pomáhaly svojí proměnou v čase zobrazovat změny vnitřního stavu hlavní postavy, a tím podporovaly celkové vyznění tématu. Určitě by stálo za to, zabývat se ještě seřazením jednotlivých snímků v každé projekci, aby posílily gradaci nebo záměrně nesly další možné významy. Děj příběhu byl velmi jednoduchý a přitom jeho abstraktní forma a temporytmus udržely diváka po celou dobu v pozornosti, v určitém napětí a očekávání. Během představení se objevily drobné technické problémy se světly, což někdy neumožnilo sdělit zamýšlený dějový fakt. Na druhé straně to však poskytlo divákovi prostor k vlastnímu výkladu, jak se ukázalo na společné diskuzi s diváky. Představení bylo doporučeno na 1. místě na Šrámkův Písek.

S nadsázkou by se dalo napsat beze změn kvalitně řemeslně vybavený, stálý a oceňovaný soubor přehlídky byl soubor **Dividla z Ostravy**. Představení **Sen**, které bylo doporučeno na 2. místě na Šrámkův Písek, si jako východisko zvolilo Shakespearovu hru Sen noci svatojánské. Inscenátoři však tuto tradiční Shakespearovu hru posunuli zvolenými prostředky až ke commedii dell'arte, do roviny groteskności, lidských typů a situačního humoru. Ke commedii dell´arte nejvíce odkazovaly především výrazné masky. Zároveň však masky a jejich odkládání a nasazování vyvolávalo řadu otázek. Nebyl zřejmý princip či opodstatnění hry v masce a bez ní. Do jedné postavy spojený průvodce, osel, básník, řemeslník mohl být pro diváka neznámou, neidentifikovatelnou, neurčitou a neurčitelnou postavou. Rozdílné názory na představení mezi diváky i v lektorském sboru nabídly užitečnou polemiku o experimentování. Dramaturgie a hledání klíče k inscenaci provokovaly více k otázkám než k nalézání odpovědí. Soubor je velmi dobře řemeslně vybaven, jak pohybově, tak i herecky (např. Helena) a jeho nasazení, radost z bytí na jevišti na diváka působí dobře.

Dividlo se zúčastnilo také přehlídky studentského divadla, a to s představením **Ostrov.** Předlohou tvůrcům se stala povídka ***Raye Bradburyho*** s detektivními prvky. Divák byl od začátku až do samotného konce představení držen v napjatém očekávání na odhalení pachatele. A právě toto „držení diváka v napětí" je velkým kladem inscenace. Příběh začíná skokem dívky ze židle a řinčením skla a dalšími zvuky. Následuje tma a pak se ocitáme u společné rodinné večeře, při níž je jasné, že matka je velmi autoritativní a despotická ke služebnictvu i ke svým dcerám. Razantně rozhoduje o všem a není radno jí odporovat, což pocítí jak služebná Vyvien, obviněná z krádeže a vyhozena ze služby, tak i vlastní dcera, která se jí zastává. Nejde o tradiční dějovou linii. Před divákem se na jevišti odehrají za sebou situace, které se v příběhu odehrály v různých pokojích ve stejném časovém úseku. V čase se orientujeme pouze podle stále stejných zvuků. Bohužel zvuky jsou klíčem k rekonstrukci celého příběhu a následného nahlédnutí, co se vlastně stalo. Soubor měl při hraní technické problémy, což způsobilo nepřesné pouštění zvuků. Mírný a nechtěný zvukový chaos vedl k marné divákově snaze si celý příběh poskládat a převyprávět. Souboru se však velmi dařilo zachovat napětí a poetiku předlohy, a to jak výraznou hereckou stylizací všech postav, tak i scénografickými prostředky.

Divadlo Vysokozdvižného Soumara z Opavy / Hra. Foto: archiv přehlídky.

Dividlo Ostrava / Podle W. Shakespeara: Sen. Foto: archiv přehlídky.

Vzhledem k malému počtu studentských souborů muselo být představení na Mladou scénu 2009 doporučeno na 1. místě. V jiném případě by šlo o nominaci.

Na 2. místě bylo na Mladou scénu 2009 doporučeno představení **Rodina Divadla Na Kraji z Nového Jičína**. Příběh se začíná odvíjet pomalu a nenápadně. U stolu sedí celá rodina pospolu a večeří. Během večeře se jeden syn vyčlení a poznáváme, že je trochu jiný. Vidí věci odlišně, má své představy a fantazii. Je vyhozen od stolu a rozbíhá se mašinérie rodinné pomoci a léčení „nemocného" všemi možnými i nemožnými způsoby (přivázání k židli, vyžadování přiznání, že už mu je lépe, pouštění žilou a elektrickými šoky žehličkou). Přestože se všichni velmi snaží a v ochotě pomoci se předhánějí, ukazuje se, že léčba není moc účinná a stav se stále zhoršuje. Po zmizení léčeného syna dochází k hádce a vzájemnému obviňování, ale naštěstí pro rodinnou pohodu se situace uklidňuje. Závěr představení nebyl zcela jasný, a tím tudíž i celé vyznění. Bylo možné ocenit dramaturgii a snahu o sdělování aktuálních témat: týrání, jinakost, přetvářka, schovávání se za dobré úmysly. V představení jsou silné až mrazící okamžiky, ale prozatím není dotažená režijní práce (např. významové zasazení hudebního podkresu do jevištní situace) i práce na hereckém projevu. Nejsou vždy jasné motivace postav a vytrácí se temporytmus. Vyjasnění otázky o čem hrajeme by jistě zpřesnilo motivace i herecký projev všech protagonistů.

Jako zajímavé bylo možné označit představení souboru **Červiven z Krnova** s názvem **Duch do domu.** Začínající soubor si zvolil nesnadnou cestu dramatizace obsáhlého a dějově bohatého románu ***Evy Ibbotsnové*** Strašidlo po telefonu. Úkol chvályhodný, zároveň však nesnadný a v mnoha jednotlivostech stále ještě se tyčící před jeho uskutečniteli, tak jako i dotažení v rovině hereckého ztvárnění jednotlivých postav a přesnějším propojením s obrazem na plátně (pouštěným z „rafinovaně" skrytého data-projektoru umístěného na židli uprostřed jeviště). Výrazné byly herecké výkony především postav zlých duchů, na čemž se shodli i diváci v následné společné reflexi. Na všech vytýčených úkolech jistě stojí za to nadále tvořivě pracovat.

Představení **Tajemství** souboru **Divadlo Na kraji z Nového Jičína** bylo osvěžující nonverbální klauniádou s jednoduchým dějem. Skupina mladých hravých přátel se různými způsoby, nesmyslnými a klaunsky nelogickými, snaží dosáhnout na tajemný balík zavěšený vysoko nad jevištěm. Klauniáda pohybově zvládnutá s mnoha zajímavými a invenčními nápady, záměrně bez větších ambicí na hlubokomyslné sdělení. Evidentně chtěla zůstat pouze v rovině příjemné hříčky a hereckého cvičení pro tento mladý soubor. Dodejme však hříčky herecky zvládnuté.

Dividlo Ostrava / Podle Raye Bradburyho: Ostrov
Foto: archiv přehlídky

Jako ochotnické by bylo možné zaškatulkovat představení s názvem **Dlouhá, Široká a Bystrozraká** souboru **Podiv ze Suchdola nad Odrou.** Šlo o divadlo pro určitý okruh diváků v místní komunitě, ze které soubor pochází**.** Při rozpravě o představení se ukázalo, že některým divákům vadil lascivní, podbízivý, prvoplánový a estrádní humor, který nemusí být tím pravým šálkem kávy pro každého. Představení se na přehlídce nesetkalo s velkou odezvou u mladých diváků ani u lektorského sboru. Neznamená to však, že by soubor nemohl mít úspěch u diváků „svých", z okruhu známých v místě, kde působí. Pozitivní náhled na kritiku a setkání s odlišnými názory však může nejenom tomuto souboru přinést určitou inspiraci k možným změnám v další divadelní tvorbě.

Na(ne)čisto Liberec 2009

Tereza Skálová, Eva Burešová

Ve dnech 13. a 14. února se v Liberci rozrušeném z nadcházejícího mistrovství světa v lyžování odehrálo příjemné vytržení z reality všedního dne: nepostupová divadelní přehlídka Na(ne)čisto 2009. Třetí ročník přinesl mnohá zlepšení, zejména díky Malé scéně Divadla F.X. Šaldy, která bez problému pojala všech patnáct hrajících souborů, dvanáct recitátorů a jednu kapelu. Na hodnocení inscenací se podílelo pět odborných lektorů: Azalka Horáčková, Pavlína Kordová, Eva Burešová, Tereza Skálová a Martin Janoušek. Práci s dětmi během porad zajišťovali Václav Bednár, Vojtěch Brzek, Josef Jelínek, Jiří Melnikov, Samuel Neduha, Kateřina Zwyrteková. a hlavní organizátor Pavel Skála.

V pátek dopoledne se na jevišti potkaly mladší soubory. Prvním z nich byl **Divadelní soubor Amos** ze **ZŠ Husova Liberec** s kontroverzní **Perníkovou chaloupkou,** přivezl téma drog, prostituce, gamblerství, které linie pohádky jen mírně zastřešovala. Kontroverzně působil spíš mladý věk hrajících a nejasné poslání pohádky, jež nebyla určena pro běžné publikum, ale spíše pro kamarády, jak nám sdělila paní učitelka Kružíková. Avšak jako výchovné plus Azalka Horáčková označila přítomnost linky bezpečí, na kterou mohou Jeníčkové a Mařenky v nouzi zavolat.

Soubor Pi-Ha taktéž z **Liberce** předvedl vtipné a kultivované představení na motivy ***Nepilovy*** povídky **O houbách**. Soubor je natolik sehraný, že se hravě vypořádal i s chřipkou, jež před přehlídkou skolila několik herců. Celek vznikal z etud, které si vymýšlely samy děti, takže z nich na jevišti přímo zářilo, jak je jejich houbové hraní baví a tyto pocity se přenesly i na diváky.

ZUŠ z Rakovníka přivezla dvě představení, s prvním stupněm dramatického kroužku zahrála **Pohádku o kohoutkovi a slepičce**, leporelo s živým klavírním doprovodem ***Leoše Janouška***. Pro děti byl klavír nelehký úkol, ale snažily se statečně. V diskuzi se hovořilo hlavně o přínosu plochých loutek pro malé děti, které s hraním začínají. Starší děti předvedly i kolektivní recitaci **Veronice Němcovic** od ***Egona Bondyho***. Dvě dívky a jeden chlapec si vystačili s jednou židlí a sami se sebou, aby vytvořili iluzi strašidelného bytu. Bylo to poprvé před publikem a tedy opravdu nanečisto.

DS Hobit Jihlava je živelný kolektiv sedmé a osmé třídy, který zavalil diváky množstvím energie ve skládance **Mrťa prťa ajn cvaj**. Ukazovali nám množství obrazů ze svého dospívání, kde se skutečnost mísila s fantazií v divadle na divadle. Hravost a naprosté

Samé vody Černošice
Kolektiv souboru:
Loudavé (o)bludy
Foto: Dvavtom.cz

soustředění jednotlivců vedlo až k magickým okamžikům, kdy všichni herci reagovali jako jeden kompaktní živočich společně dýchající, společně jednající, který se jistě pohybuje po celém prostoru jeviště. Představení mělo čtyři části, viděli jsme, jak chlapce cestou do školy unesou čarodějnice, nejlepší část o vojně (mrťa prťa ajn cvaj), pak příběh o dívce, co najde babiččin neuvěřitelný deník, a soutěž zvířátek. Za úvahu stojí, zda nezměnit pořadí a evidentní vrchol nedat až na konec.

HAD z **Mostu** přivezlo autorskou jednoaktovku **Vokno**, která je pro tři herce, částečně ve verších a odlehčená písněmi. Dílko je velmi kompaktní a režijně i herecky dobře zvládnuté a příjemné na koukání. Pojednává o herci, jenž má „vokno" a setká se se svou Múzou a Nápovědou. Herci z Hudebně Alternativního Divadla Most v jedné z písní zpívají, že nás nepřišli poučovat, ale jen pobavit, a to se jim, soudě podle diváckého ohlasu, povedlo.

Večer završilo **Turnovské studio Knoflíkovou válkou**. Jedná se o zdařilý převod známé filmové předlohy na jeviště, který byl sice též nanečisto, ale během několika minut spor mezi dětmi z vesniček Lovern a Velran diváky vtáhl. Kromě klukovských bitek nabízel i loutkovou paralelu na skutečnou válku, která se prolínala celým představením. Loutkami se začínalo, což bylo lehce matoucí a vyjasnilo se to až po příchodu dětí. Režisér Petr Haken na rozdíl od původní ryze chlapecké Knoflíkové války přidal i vztahy mezi chlapci a děvčaty, Pokud soubor Knoflíkovou válku dotáhne do detailů (například důsledná výslovnost by zlepšila nejen plynulost, ale i vyznění příběhu), budeme se na ni těšit i na dalších přehlídkách.

Sobotní program začal v devět hodin ráno recitacemi, jichž se zúčastnilo dvanáct odvážlivců. Výhodou takovéhoto setkání byla možnost zkusit si svůj text říct opravdu jen „nanečisto" a beze strachu o postup či nepostoupení do okresního či krajského kola. Recitátoři tak byli poprvé konfrontováni s názory odborného lektorského sboru, který zde simuloval porotu, ale i pedagoga. V následné diskuzi jim tedy mohl poradit, jak na svých textech ještě více zapracovat.

Během dopoledne se stihly uskutečnit dva krátké workshopy zaměřené na pantomimu (Martin Janoušek) a žonglování (Václav Bednář).

Odpolední divadelní blok zahájilo **Průšovo umělecko-úchylné divadlo (P.U.D.)** z Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v **Brně** s autorskou inscenací **Diktátoruji, diktátoruješ, diktátorujeme**. Jednalo se o přednášku o výhodách dikta-

LDO ZUŠ F.L. Gassmana Most
Kolektiv souboru: Poslední večeře
Foto: Dvavtom.cz

Divadlo HAD Most / Kolektiv souboru: Vokno. Foto: Dvavtom.cz.

tury s rozehranými názornými příklady. V případě, že kdokoli z posluchačů nebo dokonce přednášejících (byť nechtěně) vyjádřil svůj vlastní názor, byla nablízku pohotová ochranka, která si s ním v zákulisí vše vyjasnila a pak jej vrátila jako „úplně nového člověka" zpět. Místy prvoplánové nápady a nepřesnosti v provedení byly vyváženy nadšením a přesvědčivými výkony herců, zejména v rolích přednášejících. Celkový dojem z představení by jistě umocnil i komornější prostor, kterým však liberecké Malé divadlo nedisponuje.

Soubor **Samé vody Černošice** pod vedením Ivety Duškové se v sobotu představil hned dvakrát – s improvizací **Loudavé (o)bludy** a parodií na westernové motivy **Západovka**. V obou případech by byly komentáře lektorského sboru zcela zbytečné, protože soubor předvedl naprosto profesionální výkony. Důkazem byly mimo jiné nekončící salvy smíchu publika a prázdné poznámkové bloky lektorů, kteří spolu s publikem a s obdivem sledovali strhující nasazení mladých herců.

Kromě Loudavých (o)blud se na přehlídce představila ještě druhá improvizace nazvaná **Něha pod pokličkou** divadla **Neo-SER VÁC** z **Hranic na Moravě**. V tomto případě se však o improvizaci hovořit nedalo. Oběma protagonistkám by jistě prospělo odborné vedení, které by je seznámilo s principy improvizace, a také osoba režiséra, tím byla bohužel jedna z hereček. V takovém případě totiž nemají zpětnou vazbu a jsou odkázány jen na svůj pocit z odehraného představení, který často bývá mylný.

DDS ZUŠ Rakovník / Egon Bondy: Veronice Němcovic. Foto: Dvavtom.cz

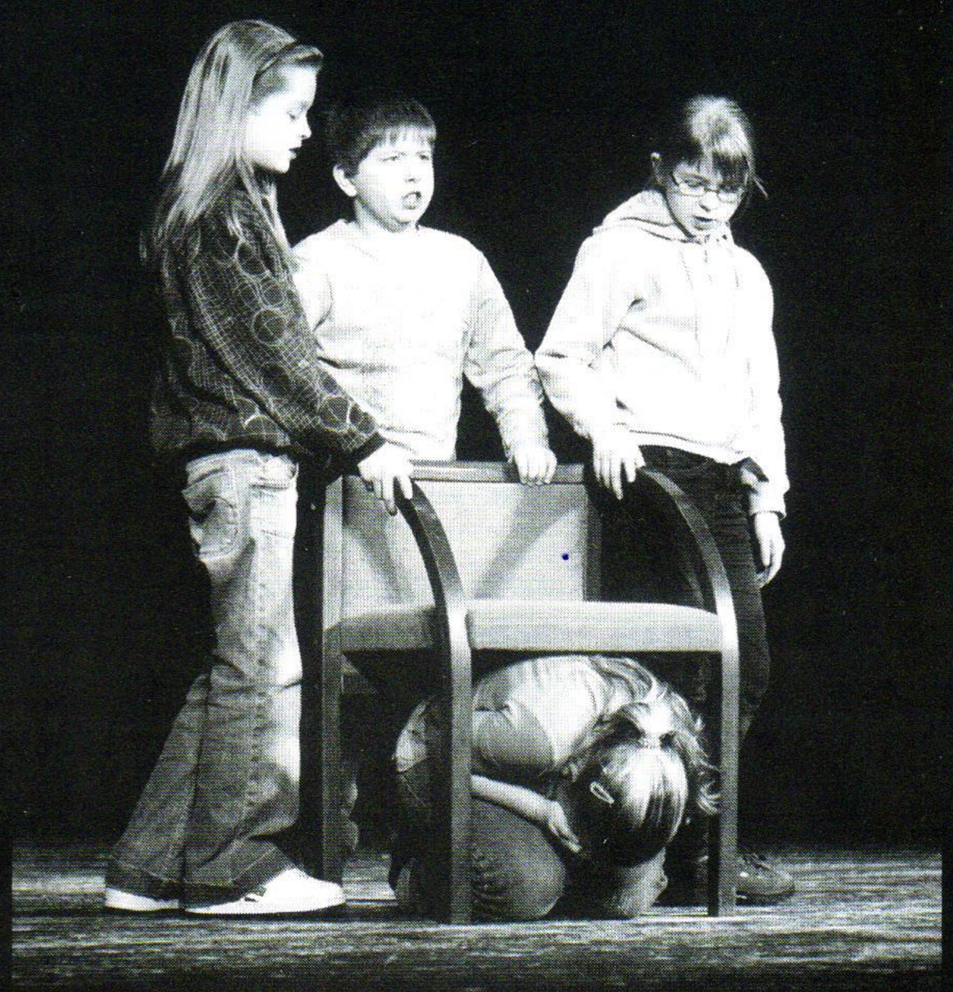

Představení **Tři vlasy** od souboru **Spojáček DDM Větrník** z **Liberce** zpočátku, když se objevily postavy v kápích, působilo na diváky rozpačitě. To se ale změnilo s příchodem první loutky. Byly krásné, zejména pak zlatovlasé slunce. Bohužel estetika loutek a scény nestačila, protože soubor nepovýšil předlohu na plnohodnotný divadelní kus, nevnesl do klasického textu nic nového. Zejména u loutkových představení pro děti jsou důležitá překvapení, něco, co neočekáváme, abychom se mohli bavit nenadálou situací, obzvlášť jedná-li se o pohádku, kterou znají všechny malé děti.

LDO ZUŠ F.L. Gassmana z **Mostu** přivezl na přehlídku inscenaci **Poslední večeře**, která vychází z původních pašijových her a v rámci Velikonoc jistě najde své uplatnění jako lidové divadlo. Zvláštní, a možná poněkud zarážející byl kontrast mezi vedoucím Adamem Šmejkalem v roli Ježíše a zbytkem souboru, který tvořili děti a adolescenti. Díky tomu totiž postava Ježíše dostávala nepříjemně autoritářské rysy. Nabízí se tedy otázka, zda by nebylo vhodnější tuto roli přeobsadit některým z mladších talentovaných herců, které soubor má.

Tři sestry Turnovského divadelního studia by se mohly spíše jmenovat Tři bratři, protože přítomnost jakékoli ženy na jevišti byla naprosto vyloučena. Výsledný tvar se pohyboval někde na pomezí Beckettova Čekání na Godota, Čechovem a opileckými výstupy Bolka Polívky. Děj inscenace prakticky kopíroval děj „pravých" Třech sester, scény se opakovaly, variovaly, aby stejně jako u A.P. Čechova sestry-bratři nikam neodjeli a zůstali v maloměstě. Nebylo ovšem patrné, proč takováto inscenace vůbec vznikla. Herecké výkony byly slušné, také z režijně-dramaturgického hlediska se jistě jedná o zajímavý počin, ale naprosté opomenutí mezilidských vztahů (Máša – Veršinin, Irina – Tuzenbach…) dělají z inscenace spíše opileckou hříčku bez hlubších motivací.

Sobotní program i celou přehlídku zakončil úspěšný, obnovený **Brýler** divadelního souboru **Odevšad**, v režii Martina Janouška, v němž se jako jeden z herců představil i pořadatel celé přehlídky Pavel Skála. Jak je vidět, i pořadatelé jsou jen lidé a také si rádi zahrají… :-)

postgraduální sloupky

Paměť divadla XIII věnovaná Pepíku Tejklovi

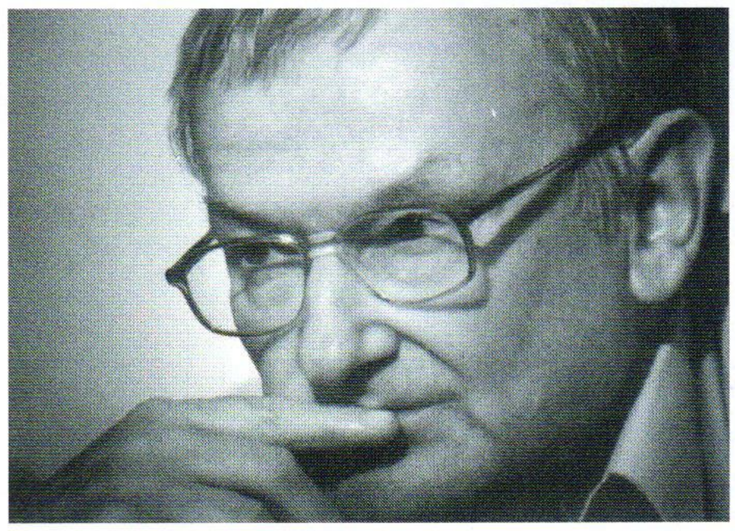

Jan Císař

Poprvé je v názvu těchto Pamětí divadla jméno vyznačující téma jejich dalšího dílu. Je to nejen proto, že smrt Pepíka Tejkla si žádá na stránkách AS vzpomínku. Ani proto ne, že Pepík je trvale spojen s mou „pamětí divadla". Ovšem nejenom s ní – zažil jsem s ním mnohé situace včetně dvou výprav do rumunských hor. Poznal jsem jej v druhé polovině 70. let jako frekventanta tehdejší Lidové konzervatoře Východočeského kraje a od té doby jsem se s ním stále potkával, nejenom na území východních Čech, i na Divadelní Třebíči, Jiráskově Hronově, Šrámkově Písku... Jeho aktivity byly bohaté a různorodé. Založil například Divadlo Jesličky při literárně-dramatickém odboru ZUŠ Na Střezině v Hradci Králové. Jeho existence je jevem v amatérském divadle zcela mimořádným: bylo a je líhní talentů, ale také řady inscenací, které spoluutvářejí více než dvacet let tvář východočeského i českého amatérského divadla. Provoz z něj navíc učinil třetí královéhradeckou pravidelně hrající scénu. Legendou se stal soubor Černí šviháci i poslední založený soubor Samohana. Pepík byl člověk, který mne znovu a stále udivoval a ohromoval rozpětím svých zájmů a svého konání, které ani nelze v jednom článku postihnout. I když by to bylo jistě vyprávění až napínavé, včetně dramatičnosti jeho osudu, který se tak symbolickým způsobem pro tohoto horského vůdce zdolávajícího vrcholy zdejší i cizozemské uzavřel 4. dubna 2009 na Kralickém Sněžníku nad jeho rodným Těchonínem.

Ale nic z toho není hlavním důvodem, proč jsou tyto Paměti divadla věnovány Pepíku Tejklovi. Ten je v tom, že pro mne Pepíkovo chápání amatérského divadla je projevem nejvnitřnějšího smyslu této roviny divadelní aktivity. Chtěl jsem původně tento seriál úvahou na toto téma zakončit; nenapadlo mne, že se vynoří s neúprosnou naléhavostí s nečekaným Pepíkovým úmrtím. Koncem 80. let minulého století jsem se poprvé začal vyrovnávat s divadelním amatérským působením Pepíka Tejkla. Založil tehdy soubor Obsazeno, což byl název, který symbolizoval politickou situaci u nás. Režíroval v něm své hry Cesta z hlíny do hlíny a Pozor, chromý pes. Byly to zvláštní grotesky, které deformovaností odrážely deformovanou dobu. Měl jsem velké potíže s jejich hodnocením. Jako všichni jsem chápal, že jsou to výkřiky vzdoru i zoufalství, nepokořenosti i beznaděje, ale divadelně to byla křeč, jejíž neuspořádanost přestupovala hranice chaosu.

„...Pepíkovo chápání amatérského divadla je projevem nejvnitřnějšího smyslu této roviny divadelní aktivity. /.../ To jest: Osobitost, jež do divadla přináší bezprostřední životní zkušenost. Hluboký vlastní prožitek skutečnosti, jenž se přetavuje ve scénický tvar, v němž se nic z této osobitosti neztrácí i za tu cenu, že inscenace nedojde k dokonalosti. Je-li v čem síla amatérismu – podle mého hlubokého přesvědčení – a také i jeho jedinečnost, pak je právě v této opravdovosti, s níž se život potkává s divadlem. Pepík Tejkl tuhle opravdovost v sobě měl, jako člověk i jako divadelník."

V hlubinách Pepíkových divadelních činů bylo tohle obsaženo vždycky. Dlouho jsem to přičítal především tomu, že Pepík umí napsat dobře text, že je především obdařen nesporným literárním talentem, že umí pracovat se slovem, s literaturou. Ale méně už vládne schopnostmi režiséra, inscenátora. Dnes vím, že to byla záležitost pramenící z toho, proč Pepík amatérské divadlo dělal, že si skutečně nemohl počínat jinak. Nazvu to nejosobnější nejupřímnější výpovědí. Ale hned musím dodat, že divadlo bylo pro Pepíka také tribunou, na níž se tato jeho výpověď stávala výsostně společenskou obhajobou hodnot, v něž věřil a za něž bojoval. Výpověď se rodila z Pepíkových bohatých prožitků doby. Jeho životní dravé, dynamické, bouřlivácké až hektické putování životem jej přivádělo do styku s nejrůznějším prostředím a s nejrůznějšími lidmi. Řekl bych, že Pepík žil několik životů najednou. Bystře a pronikavě analyzujícího intelektuála-vzdělance střídal kumštýř s citlivým viděním, jehož fantazii nestačilo jen divadlo, nelze např. pominout jeho výtvarnou činnost. Stále se vracel poutník okouzlený horami, z jejichž výšky nahlížel lidské hemžení, aby sestupoval do zaplivaných hospůdek a výčepů s bizarními existencemi. To všechno Pepík naplno opravdově žil. A s toutéž opravdovostí přiváděl na jeviště. Neví se příliš o tom, že napsal pronikavou studii o barokním sochaři a řezbáři Pacákovi. Tomu ale nestačilo. Musel se této postavy znovu zmocnit v dramatickém textu s názvem Kalvárie a spoluprožít její bolestnou touhu dosáhnout něčeho, co nešlo uskutečnit. Pokládal jsem tento text v mnohém za cenný, pokusil jsem se proto Pepíkovi říct, v čem jsou jeho divadelní slabiny, které by bylo třeba odstranit, aby měl větší šanci na uvedení; myslel jsem tehdy na profesionální divadla ve východních Čechách, vždyť Pacák patřil tomuto kraji. Pepík mne zdvořile vyslechl – a neudělal nic.

Až později jsem to pochopil. Nemohl ve své opravdovosti, v níž nebylo prostoru pro jakékoliv kompromisy, ustoupit od toho, co chtěl sdělit. Pepík netoužil po divadelní dokonalosti, která by stála na jakýchkoliv a jakkoliv uznávaných konvencích a normách. Nemohl třeba přistoupit ani na běžné škrty, které by jeho text zkracovaly na obvyklou délku a zrychlovaly spád představení. Musel vést své dialogy v šíři, o níž byl přesvědčen, že sdělují všechno, co považoval za nutné. Takhle hrál i jako herec: byl to vždycky Pepík Tejkl; převtělování, přeosobnění nepatřilo do jeho hereckého arzenálu. Ale dokonale rozuměl smyslu svých replik i situací a vyslovoval v nich svůj postoj. Jeho učitel v Klicperově Veselohře na mostě, kterou Saša Gregar inscenoval jako vážnou událost, byl a je pro mne vyjádřením absolutní posedlosti, jež však svou opravdovostí budí přinejmenším úctu, ne-li obdiv.

Takové bylo divadlo, které Pepík Tejkl dělal. Bylo neústupně a tvrdošíjně posedlé vůlí najít scénický tvar, jenž by umožnil plně a účinně vyslovit to, co Pepík chtěl. Říkám-li scénický tvar, myslím tím podobu, kterou určoval nekompromisně už text. Pepík se vždycky v tomto směru pohyboval v riskantních polohách, vždycky před sebe a své herce stavěl složité, obtížné úkoly, mířil do nevyzkoušených a neznámých scénických poloh. Uměl takto také s přitažlivou originalitou a smělostí „zdivadelňovat" (nikoliv dramatizovat, protože to bychom hovořili o konvenci klasického dramatu) epické předlohy, jako tomu bylo třeba v inscenacích Pavilon č. 6 podle

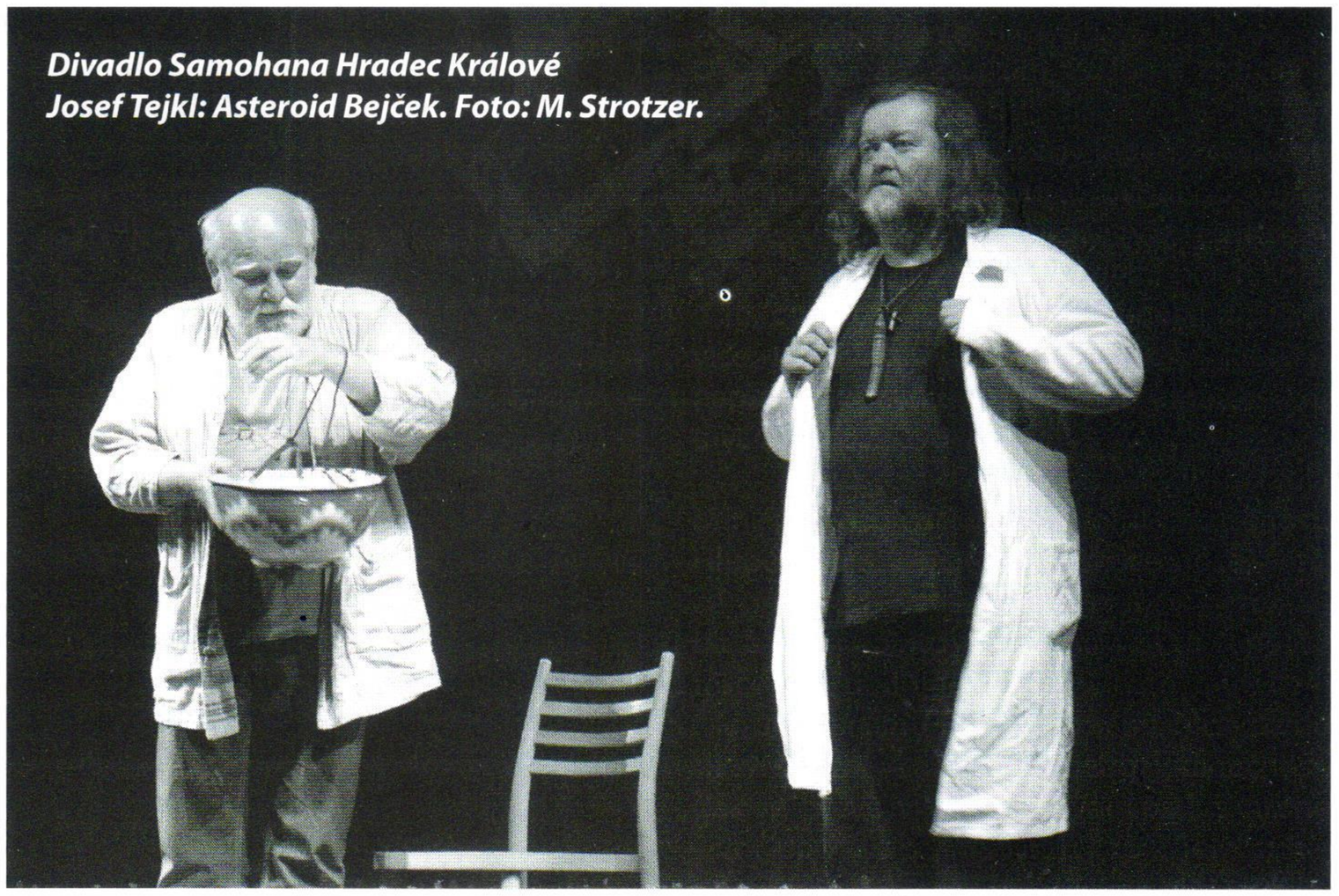

Divadlo Samohana Hradec Králové
Josef Tejkl: Asteroid Bejček. Foto: M. Strotzer.

Čechova, Beregov, jehož předlohou byla próza Averčenkova či Oblomov na základě slavného románu Gončarovova. Vždycky to byla svým scénickým tvarem pozoruhodná inscenace, k níž nedílně patřila hudba jako výrazná složka. Vždycky však něco chybělo k tomu, aby zazněla z jeviště se vší sugestivností, pro niž měla předpoklady. Pepík vždycky vyslechl hodnocení, kde se o těchto problémech hovořilo, s jistou až překvapivou mírností na ně odpověděl, ale trval na svém a až na výjimky nikdy nic neučinil pro to, aby inscenaci na základě tohoto hodnocení zlepšoval.

Nechtěl, protože nemohl. Neboť by se musel vzdát své důsledné opravdovosti, s níž vyjadřoval své postoje k tomu, co zažíval a co on v duchu hodnot, jež vyznával, pokládal za nutné z jeviště říkat. Všechny jeho původní texty se proto rodily ze závažných problémů a otázek současnosti, protože divadlo bylo pro něho způsobem porozumění životu a vyrovnání se s ním. Amatéři, první inscenace jeho Černých šviháků, jsou pro mne stále hrou, která obdivuhodným způsobem v duchu nemilosrdně drsné morbidní grotesky dürrenmattovského typu vypovídala o malém, špinavém českém protokapitalistickém podnikání let polistopadových. V tomtéž duchu pokračoval s Černými šviháky i ve hře Bílí andělé pijí tesavelu, kde navázal na tradice Poláčkova Okresního města – ne nadarmo jsou Černí šviháci z Kostelce nad Orlicí, z něhož je skok do Rychnova nad Kněžnou – a zobrazil bídu současného maloměsta. Je to text s velmi komplikovanou strukturou, v němž se proplétá řada dějových linií, které překážejí jedna druhé, aby na konec potvrdily, že dramatik Tejkl vznesl na režiséra Tejkla takové nároky na jevištní realizaci, které nebylo v jeho silách naplnit.

„Výpověď se rodila z Pepíkových bohatých prožitků doby. Jeho životní dravé, dynamické, bouřlivácké až hektické putování životem jej přivádělo do styku s nejrůznějším prostředím a s nejrůznějšími lidmi. Řekl bych, že Pepík žil několik životů najednou. Bystře a pronikavě analyzujícího intelektuála-vzdělance střídal kumštýř s citlivým viděním, jehož fantazii nestačilo jen divadlo, nelze např. pominout jeho výtvarnou činnost."

Vyčítali jsme mu, že si jako režisér škodí, že by měl nechat své texty režírovat také někoho jiného, že neodstraňuje nedostatky, jež byly z hlediska divadelní praxe evidentní. Ale bylo to pro něho těžké. To, co si vymyslel a svou imaginací představil už jako scénický tvar v podobě textové, musel dokončit za každou cenu na jevišti, aby došel bez ohledu na cokoliv až na konec snažení uskutečnit svá předsevzetí. Když se mu to povedlo, vznikla inscenace jako Asteroid Bejček. Nově a nedávno Pepíkem založený soubor Samohana, se stejně symbolickým názvem, jako bylo kdysi Obsazeno, prozrazujícím, že jde o kritický a nemilosrdný pohled na sebe sama, v ní hrál o pozemském životě lidí, aby je měřil velikostí vesmírného bytí. Znovu to byl neobyčejný, zvláštní, jedinečný scénický tvar, tentokrát ovšem naplňující svou divadelní naléhavostí to, co Pepík Tejkl svou osobností a svými více než dvaceti „scénickými tvary", které si napsal, aby je také inscenoval, v amatérském divadle představoval.

DS Černí šviháci Kostelec nad Orlicí / Josef Tejkl: Bílí andělé pijí tesavelu. Foto: Ivo Mičkal.

To jest: Osobitost, jež do divadla přináší bezprostřední životní zkušenost. Hluboký vlastní prožitek skutečnosti, jenž se přetavuje ve scénický tvar, v němž se nic z této osobitosti neztrácí i za tu cenu, že inscenace nedojde k dokonalosti. Je-li v čem síla amatérismu – podle mého hlubokého přesvědčení – a také i jeho jedinečnost, pak je právě v této opravdovosti, s níž se život potkává s divadlem. Pepík Tejkl tuhle opravdovost v sobě měl, jako člověk i jako divadelník. Proto byl velkou stálicí amatérského divadla.

Naplňoval v míře vrchovaté to, co je nejvyšším smyslem amatérismu.

Scénické tvary (autorské texty a inscenace) Josefa Tejkla

- Géniové – volně na motivy Wolfganga Bauera
- Františkovy Vánoce
- Oblomov – podle I.A. Gončarova
- Beregov – podle A.T. Averčenka
- Pavilon č. 6 – podle A.P. Čechova
- Chi va piano, va sano
- Doktor Munory
- Rosení
- Výlet na Moasern Spitze
- Succubus aneb Běs sviňavý ženský
- Cesta z hlíny do hlíny
- Pozor, chromý pes
- Amatéři
- Solný sloupy
- Průvan v teráriu *(hra nominovaná na cenu Alfréda Radoka)*
- Kosou na Kameni *(hra nominovaná na cenu Alfréda Radoka)*
- Tyrolská elegie *(hra nominovaná na cenu Alfréda Radoka)*
- Země pokladů *(hra nominovaná na cenu Alfréda Radoka)*
- Čilimník
- Bílí andělé pijí tesavelu
- Asteroid Bejček
- Svět podle Kloboučka
- *Kromě toho ještě řada vystoupení, jejichž byl duší a iniciátorem, která se svými žáky uspořádal jako kantor ZUŠ.*

„Nemohl ve své opravdovosti, v níž nebylo prostoru pro jakékoliv kompromisy, ustoupit od toho, co chtěl sdělit. Pepík netoužil po divadelní dokonalosti, která by stála na jakýchkoliv a jakkoliv uznávaných konvencích a normách."

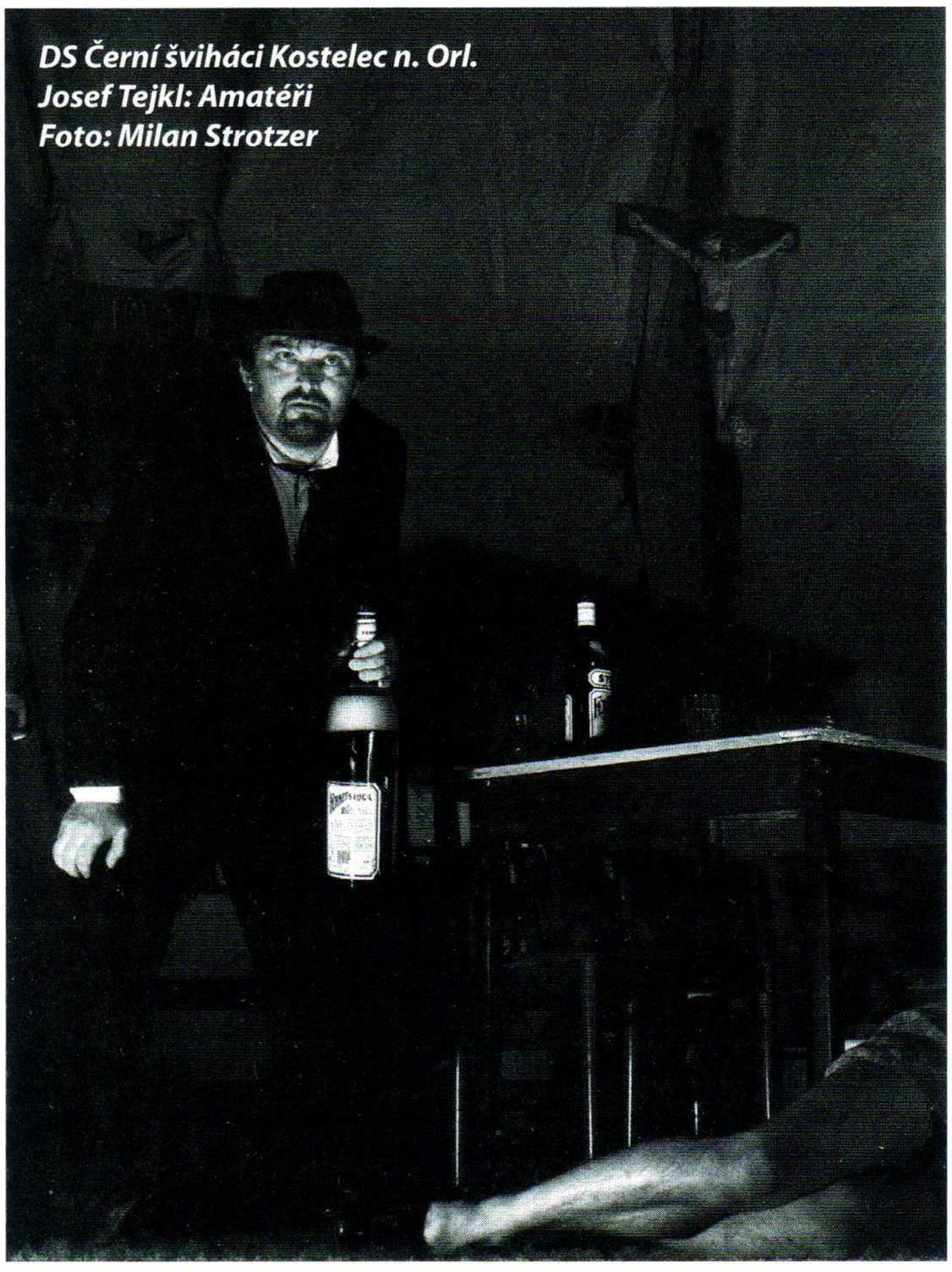

DS Černí šviháci Kostelec n. Orl.
Josef Tejkl: Amatéři
Foto: Milan Strotzer

postgraduálnísloupky

ŽÁNRY DRAMATU

Zdeněk Hořínek

3. Renesanční tragédie

K pokusu o obnovení středověkem opuštěné tradice antického divadla dochází až po mnoha staletích v renesanční Itálii. Italští humanističtí vzdělanci se snažili v průběhu 16. století vlastní tvorbou vzkřísit základní žánry antického dramatu. Pokud jde o tragédii, nezplodila renesanční Itálie jediné významné dílo, které by přečkalo svou dobu (důležitější je vedlejší produkt snahy o napodobení řecké tragédie: nově vzniklý druh hudebního divadla – **opera**), zato sehrála významnou roli jako iniciátor a zprostředkovatel námětů.

Nejplodnější rozvoj renesančního divadla se uskuteční v 16. a 17. století ve Španělsku („zlatý věk španělského divadla" – Lope de Vega, Cervantes, Tirso de Molina, Calderón de la Barca aj.) a v alžbětinské Anglii. Pro rozvoj a proměnu tragického žánru má větší význam divadlo anglické.

Anglické divadlo alžbětinské doby, za něž můžeme jako pars pro toto dosadit jméno: **William Shakespeare** (1564–1616), představuje nejen vyvrcholení renesanční divadelní kultury, ale z dnešní perspektivy se jeví jako pupek evropského divadelního světa, odkud vedou markantní cesty k nejživějším a nejplodnějším tendencím moderního divadla a dramatu. Alžbětinské divadlo je ovšem jev vnitřně neobyčejně složitý, rozporný a vývojově proměnlivý. Dílo Shakespearovo je může reprezentovat nikoli jako „summa", toliko jako umělecký i myšlenkový vrchol.

Specifičnost, svéráz a jedinečnost alžbětinského divadla nespočívá v originalitě námětů a postupů, ale v **originalitě syntézy**, přetavující v nový tvar materiál vytěžený z nejbohatších zdrojů předchozího divadelního vývoje. Schematicky řečeno jde o syntézu tradice antického divadla, jak ji zprostředkovala italská renesance, s domácí tradicí středověkou. V rané fázi Shakespearovy tvorby vystopujeme toto ovlivnění jako zřetelnou dvojdomost. Mladý Shakespeare píše takřka současně ryze renesanční ***Komedii omylů***, k níž si vypůjčuje námět od římského komediografa Tita Maccia Plauta (cca 254–184 př. Kr.) a historické hry ***Jindřicha VI.*** (tři díly – 1590–1592) a ***Richarda III.*** (1592–1593), pro něž nenajdeme vzory v Itálii.

Historické hry (shakespearologové je nazývají „historie" a počítají k nim pouze hry s náměty z anglických dějin) mají na formování osobité shakespearovské dramatické formy rozhodující podíl. Jejich látkou jsou mocenské boje zejména z období války Červené a Bílé růže (rodů Lancasterů a Yorků). V Shakespearových historických hrách se kříží ideologické představy středověku (feudální morálka cti, kolo štěstěny, velký řetěz bytí) a renesance (humanistický ideál dobrého vladaře, renesanční individualismus). Jejich konflikty jsou nejen předmětem zpodobení, ale promítají se i do hodnotícího postoje autorského, který zdaleka není jednotný – rozpory nalézáme nejen mezi jednotlivými hrami, ale i uvnitř jednotlivých koncepcí.

Novum Shakespearových historií spočívá především v tom, že pojednávají vskutku o historii. Na rozdíl od italských tragédií, ale i od tragédií pozdějšího Jeana Racina, které si z historie vypůjčují toliko náměty a postavy, ale tematikou a pojetím zůstávají ve sféře individuálních vášní, starostí a problémů. / [1]

Shakespeare se pokouší předvést na jevišti osudy anglického státu. Jeho vidění dějinných událostí nejde ovšem tak daleko, aby pochopil úlohu národa, lidu v dějinách, nicméně už to byl velký pokrok, že nespatřoval v historickém dění jenom střetání

vladařských vůlí, ale i boj různých společenských skupin s různými politickými programy a cíli, že se pokusil znázornit praktiky a taktiky, mechanismus boje o moc. Historickou látku nešlo při takovém nazírání stěsnat do úzkých formových kadlubů staré tragédie. Pevnou dramatickou kompozici nahradila volná forma **historické kroniky**, chronologicky (a tudíž „epicky") a v širokém záběru řadící událost vedle události, epizodu vedle epizody. Komplex několika, podle důležitosti hierarchizovaných, dějových pásem je bohatě zalidněn postavami různých společenských vrstev, „vysokých" i „nízkých" (jimž byl doposud přístup do vysokého žánru zapovězen), od vladařů přes šlechtu a duchovenstvo až po měšťany a poddané.

Zpochybněny jsou i hranice žánrové; jestliže např. oba Richardy můžeme považovat za víceméně čisté tragédie, pak ***Jindřich IV.*** je žánrově takřka nezařaditelný: vážné (ale nikoli tragické) dění dvorské a válečné má rovnocennou protiváhu v divokých komických a tragikomických výjevech falstaffovských.

Souvislost dramatické techniky Shakespearových historií (i tragédií, jak vyplyne dále) s technikou středověkých mystérií je nasnadě. S tím důležitým rozdílem, že u Shakespeara jsme zcela ve světě lidských, světských dějin, vyvíjejících a proměňujících se lidskou aktivitou a energií, svárem lidských, světských zájmů, bez transcendentálního zaměření a zarámování, jež dávalo v mystériích dějinám aprioní smysl a zapojovalo je do vyššího plánu boží prozřetelnosti.

Tragédie, v nichž spočívá zajisté těžiště Shakespearova divadla, představují protipól i korektiv onoho renesančního optimismu, jímž jsou skrz naskrz proniknuty Shakespearovy nejlepší komedie (pokud v nich zaznívá melancholicky hořký tón – např. Jaques v ***Jak se vám líbí*** – je přehlušen převahou životního elánu a radosti ve výsledném dramatickém akordu). Z tohoto hlediska lze nazvat většinu Shakespearových tragédií **tragédiemi renesančního individualismu.**

Je to příznačně právě touha po moci, vystupňovaná až k zločinné zpupnosti a cynické aroganci, která je tu pohnutkou dramatického sváru a příčinou tragického krachu. Tedy obdobný materiál, z jakého byly budovány historie, ale v jiné, koncentrovanější optice, v **zobecňující konkretizaci**, jak by se dala paradoxně, ale výstižně charakterizovat shakespearovská typizace.

Ale je tu i živel opačný, bytostně kladný: ona pozitivní vesmírná energie, zvaná v lidských podmínkách láska. Vedle tragédií, v nichž pyšná moc, bezuzdná vášeň, bezbřehý individualismus a imoralismus sám sebe hubí, stojí řada takových, v nichž svět moci a nevraživosti tragicky hubí lásku (***Romeo a Julie*** ve sféře nevinnosti a jejich protějšek ***Antonius a Kleopatra*** ve sféře zkušenosti, ale svým způsobem i ***Othello*** a další). Shakespearovy tragédie nejsou však pouze psychologickými analýzami, tragédiemi vášně. Vztahy mezi 3–4 protagonisty, v nichž spočívá zpravidla jádro hry, vytvářejí nejen tragédii lidských jedinců, ale i jakési komprimované **theatrum mundi**, divadlo světa, projektované do mikrosvěta lidské duše. Právě tato podivuhodná schopnost zároveň zobecňovat i individualizovat, vycházet z historicky jedinečného a dospívat k obecně lidskému je příčinou Shakespearovy takřka nadčasové životnosti: každá doba znovu hledá v Shakespearových příbězích a postavách vzorky lidských situací a problémů, lidského jednání a chování. Přes Shakespearovu věcnou a psychologickou konkrétnost a názornost zůstává v jeho tragédiích vždycky prostor nedořešenosti, neuzavřenosti, prostor svobody a možnosti, dovolující hledat nové motivace, nové koncepce, nová řešení.

Mezi mistrovskými díly tragického žánru zaujímají nicméně dvě z nich zvláštní místo. Jsou to ***Hamlet*** a ***Král Lear.*** Proti partikulárnosti zaměření takového Macbetha, Othella, Julia Caesara se tato díla, vrcholná mezi vrcholnými, pokoušejí postihnout úděl obecně lidský, pokoušejí se v novém zření a v novém tvaru, v souřadnicích lidskosti o to, co v souřadnicích náboženství schematicky vyjadřovaly středověké morality a mystérie.

Hamlet je výrazem toho, co bylo krásně nazváno „smutkem renesance". Iluze neomezených lidských možností (protože v individualistickém pojetí to byly iluze) se tříštily o neúprosné danosti vnějšího světa a vyústily do skepse, do pochybností o člověku a smyslu lidské existence. Hamlet je komentátorem tohoto světa roztříštěných iluzí, jeho kritikem i satirikem, ale též jeho dítětem a vězněm, hledačem východiska a smyslu. Ironií osudu je vtělen do staré fabule mstitelské tragédie, kde je mu přisouzen úkol pomstít otcovu smrt, potrestat vraha, který je vládcem. Vynaloží nemalou energii a důvtip na to, aby se dověděl pravdu, aby Klaudia (pro sebe) usvědčil ze zločinu. Poznávací motiv je u něho velmi silný, kritická zvídavost je základní vlohou jeho povahy. Hamlet chce poznat svět, aby v něm našel místo. Daný stav věcí je pro něho nepřijatelný, nechce se mu přizpůsobit a nemá sil ho změnit. Nezbývá mu tedy než pozice kritického outsidera, ušlechtilého, vědoucího osamělce, který by mohl být dobrým vladařem, kdyby... K tomu, aby vykonal z vlastní vůle pomstu, nemá při svém založení a postoji dostatečnou osobní pohnutku: stačí mu vědomí a soud, nemá chuti k řeznické práci mstitele, jíž se stejně na podstatě daného stavu nic nezmění. Obvyklé úvahy o Hamletově neschopnosti činu jsou nedorozuměním: Hamlet není ochoten k činu, protože v něm nenalézá smyslu. Požadavek pomsty je požadavkem ve smyslu systému, jemuž Hamlet odmítl smysl přisoudit. Jestliže nakonec přece jenom své poslání splní, je k tomu doslova vyprovokován vnějšími událostmi, nikoliv přiveden vlastními pohnutkami. Myšlenkovou páteří tragédie je Hamletův lidský postoj, proces Hamletova poznání a sebeuvědomování (sebebičování, jímž se provokuje k vykonání tradičního úkolu msty, je charakteristickým pozůstatkem starého, tradičního nazírání, jež Hamlet v tomto procesu překonává). Starý mstitelský příběh je toliko paradoxní kulisou, před níž se Hamletův vnitřní příběh kontrastně, a proto tím názorněji, demonstruje. Hamlet je tragédie tak bytostně rozporná, že přímo provokuje lidskou touhu po klidu, stálosti a určitosti k změkčujícím interpretacím, snažícím se podřídit hrdinu díla (z pohnutek etických, psychologických či sociologických) zákonům onoho nespravedlivého světa, jemuž Hamlet řekl své kategorické „ne".

Král Lear znamená vrchol i krajní mez, k níž dospěla shakespearovská tragická forma. Stará, převzatá látka je přizpůsobena novému záměru, takže složitá fabule přesně vystihuje složitou významovou strukturu. V tom je mimo jiné Shakespearovo dramatické mistrovství: vyšší významy uměleckého díla se nikdy nerealizují vedle fabule, ale skrze ni a nad ni. Tragičtí hrdinové se neprojevují v první řadě tím, co říkají, co myslí a cítí, ale tím, co dělají (se zvláštní výjimkou v případě ***Hamleta***, kde je významonosná právě **absence vnějšího konání**). Jejich myšlení a cítění je pouhou součástí jejich konání, jejich aktivního postoje k světu a společnosti. Tragický příběh stařičkého panovníka, jenž musel rozdělit své království a ztratit vladařský majestát, dočkat se nevděku svých dcer a klesnout až na samé dno lidské společnosti, aby prohlédl nespravedlnost světa, jemuž vládl, aby rozlišil upřímnost od přetvářky, pravdu ode lži a dobro od zla – tento tragický příběh je vpravdě kvintesencí Shakespearova umění. Předmětem dramatikova zájmu už nejsou jednotlivé, dílčí lidské příběhy, vyrůstající ze střetávání jejich jednotlivých, dílčích lidských zájmů a vášní, ale samotná podstata a smysl (individuálního a společenského) lidského bytí. Na pozadí boje o moc, v němž jeden zločinec požírá druhého, probíhá drama lidské duše, královská cesta za poznáním, jejímiž stupni jsou: krize, revize a rehabilitace základních lidských hodnot. K poznání tu nevede abstraktní úvaha, ale lidská společenská praxe: král Lear se musí bolestně na vlastní kůži přesvědčit o vratkosti systému hodnot, na němž celý život stavěl; musí být vyvržen z malého uzavřeného dvorského světa do velkého, otevřeného světa přírody; musí ztratit vše, na čem zakládal svou moc; musí na vlastním těle zakusit utrpení žebráků a ubožáků, lidí na dně společnosti. Teprve bezprostřední, osobní sociální zkušenost ho přivede k pravému lidskému kontaktu – k soucitu a účasti. Základní téma je zdvojeno, ba ztrojeno paralelními osudy Glostera a jeho neprávem zapuzeného syna Edgara. Jednotlivé dějové linie se vzájemně osvětlují a znásobují dramatické poznání.

Tragika se tu organicky snoubí s hořkou komikou: drama lidského poznání je zároveň i dramatem lidského bloudění a blouznění, zahrnujícím celou škálu šaškovství: od profesionálního, leč hluboce soucitného Learova šaška, který bohatě využívá své „bláznovské" výsady říkat pravdu, – přes bolestné předstírání bláznovství Edgarovo, sloužící jako záchranná maska, – až po vědoucí, jasnozřivé „šílenství" (či spíše „vykloubení" mysli) Learovo, v němž pravda vystupuje na povrch tím jasněji, čím více se nebohému králi „zatemňuje" (dle kategorií světa) mozek. ***Král Lear*** je tragédií paradoxní: v duchu bláznovské filozofie musí Lear projít cestou pošetilosti, aby zmoudřel (jako Gloster musí oslepnout, aby prohlédl), musí ztratit vše, aby našel holou pravdu, musí klesnout na dno, aby se stal opravdovým člověkem. Velkolepost Shakespearovy koncepce spočívá v bolestně nalezeném kladu: musela se navršit otřesná hromada záporu, zla a absurdity, aby byla posléze přesvědčivě (protože za nejvyšší cenu) prokázána možnost dobra: dobro jako lidská možnost.

Ve svých vrcholných tragédiích vytvořil Shakespeare dramatickou formu protichůdnou oné klasicizující tendenci, která má rovněž zárodek v renesančním divadle a jíž se později dostalo definitivní podoby v tragédii Racinově. Vytvořil otevřenou formu s uvolněnou kompozicí, s fabulační a významovou vrstevnatostí a polyfoničností; dramatický kontrapunkt, v němž se mísí různorodé žánrové linie; pestrý mumraj osudů lidí z různých společenských vrstev v širokém záběru prostorovém i časovém. Praktická negace tří klasických jednot: místa, času a děje./[2]

I Shakespearova dramatická objektivita je nového rodu: subjektivní lidské postoje a zájmy nejsou poměřovány předem daným, objektivně platným, nadosobním zákonem, ale objektivní pravda vyplývá z napětí mezi relativními subjektivními pravdami: **objektivita jako dialektická intersubjektivita**. Hodnoty nejsou dány, ale hledány, a právě toto hledání je jedinou trvalou pravdou lidského bytí. Shakespeare je bytostný, byť živelný dialektik divadla.

Willam Shakespeare první učinil předmětem tragédie samotný lidský úděl, vytěžil tragiku z krize základních lidských hodnot, stvořil tragédii lidské existence. Dosáhl tak polohy, kde tragédie umělecky i myšlenkově vrcholí, ale zároveň se jako žánr dostává na práh krize.

Tragédie je svým založením žánr metafyzický, jehož předpokladem je neochvějná platnost základních lidských norem. Prvním, kdo zproblematizoval tuto její konstantu –zejména ve svých tragédiích trojského okruhu – byl starořecký skeptik Eurípidés. Shakespeare šel dále: zřekl se jakékoli konstanty a nahradil ji pohybem – stále obnovovaným spěním k proměňujícímu se cíli, lidským hledáním lidských hodnot.

Vytvořil tak – zejména v ***Králi Learovi*** – totální dramatický útvar, o kterém se jeden z nejlepších soudobých shakespearovských interpretů Peter Brook vyjádřil, že je to „hora, na jejíž vrchol dosud nikdo nevyšplhal".

4. Klasicistická tragédie

Italské renesanční divadlo nejenže inspirovalo stylově hybridní alžbětinskou tragédii, ale stalo se (zejména svým teoretickým programem) též východiskem stylově čisté tragédie klasicistické. Italští humanisté objevili pro novou dobu Aristotelovu ***Poetiku*** a vyvodili z ní závěry pro soudobé dramatické tvoření. Julius Caesar Scaliger ve své latinské poetice z roku 1561 učinil z Aristotela normu, měřítko hodnot. Lodovice Castelvetro, jenž přeložil ***Poetiku*** do italštiny (1570), formuloval v komentáři zásadu **tří dramatických jednot (místa, času a děje),** čímž zahájil nekonečnou řadu teoretických úvah sahajících až do dneška.

V 17. století pokračuje tímto směrem **francouzský klasicismus**, který dává dogmatickému, normativnímu (a tedy neadekvátnímu!) výkladu Aristotelovy estetiky a teorie literatury definitivní podobu, ale navzdory přísným mezím, jež si vytyčuje, vytváří pozoruhodnou původní dramatickou literaturu.

Věk Ludvíka XIV. chápal antiku nehistoricky, nedialekticky jako nadčasový ideál. Věřil, že cesta k dokonalému dílu je cestou napodobení antických vzorů, a vyžaduje proto zachovávání určitých pravidel, jež jsou odvozovány z Aristotela a Horatia (list ***Ad Pisones***, běžně nazývaný ***O umění básnickém***). Zkresloval základní zaměření Aristotelovy ***Poetiky***, jež měla ryze **empirický** charakter (zobecňovala praxi řeckého umění), když její závěry proměňoval v závazné estetické **normy.**

Klasicistická estetika přesně vyhraňuje charakter jednotlivých žánrů a vymezuje jejich hranice. Rozlišuje žánry **vysoké** (tragédie, epos) a nízké. Námětem tragédií jsou osudy vznešených hrdinů antické nebo historické provenience (časový odstup je považován za podmínku divadelní iluze v tragédii). Mísení žánrů, slučování vysokého a nízkého je nepřípustné. Děj tragédie, rozdělený do pěti aktů, má být jednotný, má se odehrávat na jednom místě a v krátkém časovém úseku (zde určovány různé hranice od 12 do 48 hodin): má být přísně zachována jednota děje, místa a času.

Jestliže u doktrinářů typu Chapelainova převládají estetické příkazy a zákazy, největší kritik a estetik té doby Nicolas Boileau vyjadřuje ve svém ***Básnickém umění*** (1674) i pozitivní program klasicismu, jehož hlavní cíl spatřuje v nápodobě přírody, v níž se spojuje **pravda, krása a rozum.** Pro tragédii žádá pravdivost v kresbě mravů a charakterů, pravděpodobnost děje a Aristotelův „soucit a bázeň" zmírňuje na „půvabný soucit" a „mírnou bázeň". Tuhý řád klasicistního umění, založený na přísné hierarchizaci literárních druhů a žánrů, přímo odráží společenskou strukturu stabilizované a hierarchizované absolutní monarchie Ludvika XIV. *„Vůdčím řídícím principem klasicismu v jeho nejčistší formě je idea Řádu, zpevněného a udržovaného dogmaticky zachovávanými zákonitými normami, přísně respektovanou hierarchizací a přesnou rozčleněností struktury, ať již jde o literaturu jako celek, literární druhy a žánry, jednotlivá díla i literární jazyk. Jako idea Řádu byla v absolutní monarchii reprezentována monarchou, tak i literatura měla a uznávala svou nejvyšší autoritu. Boileau byl v této oblasti tak uznáván jako král, který mohl o sobě říci: Stát, to jsem já."*/[3]

Napodobivá snaha francouzského klasicismu dosahuje paradoxního výsledku: tragédie, nejskvělejší plod demokratických Athén, se v rukou klasicistických „napodobitelů" přeměňuje v žánr **dvorský**, v němž se hraje o urozených pro urozené. I když klasicističtí tragikové zpracovávají náměty výhradně nesoučasné, převzaté převážně z antiky (z řecké a římské tragédie, z římských historiků apod.), jejich díla jsou proniknuta duchem doby a její ideologií. Zvláště markantní příklady skýtá tvorba největšího básníka klasicistické tragédie Jeana Racina (1639–1699).

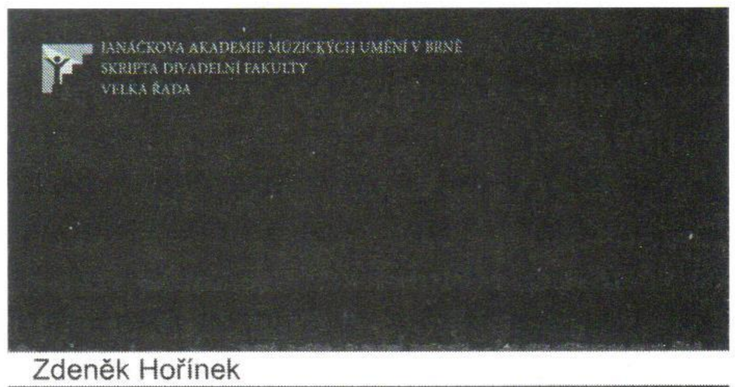

Berenika (1670) si bere námět z římských dějin (pramenem byly Suetoniovy ***Životy císařů***). Děj nemohl být jednodušší. Dá se shrnout do jediné věty: římský císař Titus se zříká své lásky k judské královně Berenice, protože jeho cit je v rozporu s římským právem a mravem. Přítomnost třetí

osoby, Bereničina neúspěšného ctitele Antiocha, komplikuje hlavní vztah a vytváří milostný trojúhelník, v němž ten, který je milován, nemůže dát Berenice svou ruku, a ten, který jí svou ruku nabízí, není milován. Charakteristickým rysem Racinova pojetí lidského údělu je skutečnost, že citový svět není autonomní. Proti němu stojí svět zákona, práva, povinnosti. Tragický hrdina musí podřídit cit rozumu a ve vyšším zájmu se lásky zříci. Tragika ***Bereniky***, této tiché, nekrvavé tragédie, nespočívá v osobním pádu tragického hrdiny, ale v trýznivě nadosobní oběti, týkající se různou měrou všech tří protagonistů.

Podřízení osobních zájmů jedinců vyšším zájmům státu, příznačné téma Racinovo, je velmi přesným výrazem dobové absolutistické ideologie. Tragika, plynoucí z konfliktů mezi citem a povinností, je tragikou **zvolenou.** Tragičtí hrdinové klasicismu nejsou **oběťmi vnějšího osudu**, ale **činiteli svého osudu**, lidmi činu a vůle. (V dílech druhého velkého tragického básníka té doby, Pierra Corneille, je právě vůle, vystupňovaná často až do křečovitého titanismu, ohniskem tragického dění).

Antická tragédie byla tragédií lidských osudů; klasicistická tragédie je tragédií lidských činů.

Klasicistická psychologizace tragédie (dosahující svého vrcholu právě v Racinovi, v jeho mistrné dušezpytné technice, postihující nejjemnější odstíny vášní a nálad) má však svou mez v idealizujícím a zevšeobecňujícím (typizujícím) pojetí tragických charakterů, vylučujícím vše nízké, výjimečné a nahodilé.

Ideologický aspekt Racinových her je dokonale vyvážen krajní objektivitou ve zpodobení povah a mravů. V díle vrcholném, ve ***Faidře*** (1677), jako by tento aspekt ustoupil do pozadí a převážila psychologická analýza zločinné vášně. Drama Faidry, jejíž bezuzdná láska k nevlastnímu synu Hippolytovi způsobí smrt jich obou, je zpracováno jako složitý komplex vnitřních svárů: láska – žárlivost, nenávist – svědomí, vášeň – povinnost, cit – rozum. Iracionální, nevyzpytatelný a nezvládnutelný pudový element přehluší hlas rozumu a přináší tragické ovoce. Faidřin mstivý triumf nad Hippolytem se obrací v porážku: Faidra si tváří v tvář katastrofálním důsledkům své neblahé vášně uvědomí svou vinu a trestá se vlastní rukou.

Svou krutou objektivitou vzbudila Faidra rozhořčení Racinových vrstevníků. Nicméně přes rozličnost tragického principu a opačnost vyústění lidských osudů má „nemravná" ***Faidra*** stejnou etickou orientaci jako umravnělá ***Berenika***.

Jean Racine byl typickým dítětem své doby. Idea Řádu, pronikající jeho dramatické koncepce a řešení, určila i jeho uměleckou tvůrčí metodu. Racine jako básník a dramatik přijímal a dodržoval klasicistická pravidla a dosahoval při této přísné řeholi maximálního uměleckého účinku. A co víc: pohyboval se v tomto úzce vymezeném prostoru s překvapivou lehkostí a samozřejmostí, jež budí dojem naprosté svobody. Zcela ve smyslu Goethova výroku: *„...teprve v omezení se ukáže mistr."*

1/ V předmluvě k *Britannicovi* (1669) hájí Jean Racine svou tragédii poukazem na její nepolitičnost: *„V mé tragédii však neběží o vnější události. Nero je zde ve svém soukromí a v lůně rodiny."* Citováno podle programu Národního divadla v Praze k inscenaci *Britannicus*, 1993, s. 102.
2/ Uvolněný je i verš shakespearovského dramatu. Je jím blankvers, nerýmovaný pětistopý jamb. U Shakespeara dosti nepravidelný: počet slabik kolísá mezi 9–14 s převahou desetislabičných veršů.
3/ Krejčí, K.: *Česká literatura a kulturní proudy evropské*, Praha 1975, s. 27.

Text převzat z knihy ***Drama, divadlo, divák***, kterou vydala Janáčkova akademie múzických umění v Brně v roce 2008. 209 stran, ISBN 978-80-86928-46-3, 200,- Kč. Publikaci lze zakoupit osobně nebo na dobírku na adrese Ediční středisko JAMU, Novobranská 3, 662 15 Brno, e-mailem na: kovar@jamu.cz.

dramaturgickýpozorník

RADY NERADY
pro divadelně nezasvěcené (-náctileté)

Zde je dvanáctý titul, který by mohl zaujmout žadatele tohoto typu: *„Založili jsme divadelní soubor. Jsme většinou z jedné třídy a je nám kolem sedmnácti. Vedoucím je jeden bezvadný učitel, ale nikdy divadlo nedělal, stejně jako nikdo z nás. Poraďte nám, co máme hrát. Nejlépe nějakou komedii s písničkami pro 8 až 12 osob. Když bude potřeba, dovedeme sehnat i další lidi."* Komedii sice tentokrát nenabízíme, zato je tu upozornění na textovou předlohu, která by vás mohla zaujmout jak tématem, tak inscenačními možnostmi nezávislými na věku a počtu herců.

Michael Ramløse
Čtvrté přikázání
obrazy z dětství

Připravil ***Jaroslav Kodeš***

Podle verze pro dánskou divadelní skupinu ARTIBUS přeložila z angličtiny – pro provedení hry ve slovenském jazyce Divadlem/školou LUDUS Bratislava – Dana Sliuková. Český překlad ze slovenštiny připravil Milan Strotzer. Přímý překlad z dánštiny pořídila Elena Strobechová, Češka žijící v Dánsku.

OSOBY
Čtyři herci, v textu vystupují jako A, B, C, D (A a B jsou herečky, C a D jsou herci).

Scénář neklade žádné přehnané požadavky ani na věk, ani na typologii čtyř herců – představitelů různých postav hry, které někdy označuje jen velkými písmeny abecedy (A, B, C, ,D), jindy užívá názvů pro dramatické postavy (Dítě, Matka, Otec, Dědeček atd.). Dokonce si lze představit, že hru sehraje i více herců, než předepisuje scénář, neboť ten je psán formou divadla na divadle a herci přiznaně před diváky vstupují do svých rolí a zase z nich vystupují. Místy herci odehrají iluzivně drobnou dramatickou situaci, aby vzápětí z ní vystoupili a jako herci ji okomentovali. Toto neustálé střídání i prolínání reálných komentářů s hranými sekvencemi příběhu přidává hře na naléhavosti. Nicméně je třeba upozornit, že největší prostor zaujímají ve hře postavy Dítěte, jeho Matky, Dědečka a Radka.

Pro větší názornost dále uvádím, jak hra ve scénáři začíná, včetně důležité úvodní autorské poznámky:

ÚVOD
Herci se představují obecenstvu – zde uvedenou verzi skupiny ARTIBUS je třeba přizpůsobit hercům toho kterého konkrétního souboru.

A: Ve skutečnosti se jmenuji Anette. Je mi 37 let. Mám dvě děti. Tady hraji dítě.

C: Ve skutečnosti se jmenuji Simon. Mám dceru. Je mi 34 let. Budu hrát dědečka, jednu z babiček a ještě několik dalších rolí.

D: Ve skutečnosti se jmenuji Basse. Je mi 41 let a mám šestiletého kluka. Kromě jiných rolí budu v této hře představovat i otce.

B: Ve skutečnosti se jmenuji Dorote. Je mi 39. Mám dcerku, které jsou dva roky. V této hře hraji hlavně postavu matky.

A: Ve skutečnosti jsme všichni děti a všichni rodiče.

B: Jsme děti svých rodičů a rodiče svých dětí.

C: Tak je tomu v této hře. Tak je tomu i ve skutečnosti.

A: Tahle hra by vlastně měla být nevhodná pro děti.

C: Protože je hrůzostrašná.

D: Ale opravdický život, pravá skutečnost je ještě hrůzostrašnější než jakákoli hra.

B: A skutečný život není možné dětem zakázat.

D: Ačkoli by to bylo někdy možná lepší.

C: Skutečnost – ta je tady stále.

Příběh není komplikovaný, dokonce lze říci, že je banální. Jak říká podtitul hry, jsou to obrazy z dětství. Po drobných střípcích bez jednoty času a místa děje nahlížíme do rodiny mladého páru manželů a jejich malé holčičky – Dítěte. Oba jsou ve výchově potomka nezkušení, někdy nekriticky přebírají rady prarodičů, jindy jsou naopak lhostejní k potřebám Dítěte. Postupně dochází mezi manželi k hádkám. Přichází rozvod. Dítě nic nechápe, především to, že se má rozhodnout, s kým bude nadále žít. Zůstává u Matky. Ta si přivádí jiného muže. Vidíme ale, že úlohu rozvedené příliš nezvládá, a dochází ke konfliktům mezi ní a Dítětem. Dítě trpí nejen osamělostí, neporozuměním, ale i fyzickým násilím. Jedinou oporou Dítěte je Dědeček – otec Matky. Ten se také pokusí zasáhnout do vztahů rozpadlé rodiny, což se stane příčinou konfliktu mezi ním a Matkou. Ukáže se, že ani on příliš nezvládal výchovu své dcery a je Matkou vykázán mimo kontakt s rodinou. Dítě tak ztrácí kamaráda, ale i schopnost osvojit si pozitivní vzorce chování tolik potřebné pro orientaci v současném, velmi složitém světě vztahů a hodnot.

Co je na celé hře podstatné a co ji dělá zajímavou až sugestivní, je, že vše je nahlíženo očima Dítěte. Je to právě Dítě – hlavní postava, která vše prožívá a především komentuje. Divák pak má svého „hrdinu", kterému může fandit a s kterým si může jeho problémy spoluprožít. A jste-li rodič, tak i pocítit nejeden ostrý trn, zda jste ve vlastní výchově potomků také nezakolísali. Ramløseho předloha je bezesporu minimálně slušným základem pro dobrou inscenaci.

A teď jak na to. Po prvním přečtení scénáře budete překvapeni velkou jednoduchostí až strohostí replik. Jako by se říkaly jen určité teze, jednotlivé pravdy bez hlubšího psychologického zakotvení v příběhu. Bez větších emocí. V podstatě racionálně podané myšlenky útočící převážně na divákovo rácio. Domnívám se, že i tak lze scénář na jevišti podat. Zřejmě pak z toho vznikne jakási velmi zajímavá a smysluplná agitační hra.

Ovšem lze jít i cestou vymýšlení psychologicky hlubších motivací pro jednání postav a s tím spojených režijních mizanscén. Znamená to však potom hledat často mezi řádky jednotlivých replik či vymýšlet situace, které autor ani nepředepsal. Dojde pak k hlubšímu prokreslení postav a jejich charakterů. Nicméně je to cesta komplikovanější, ale zase ve výsledku samotné inscenace může více emotivně zasáhnout diváka.

Jevištní dekorace je nenáročná, prakticky lze vystačit s několika málo znaky interiéru. Jen bych doporučoval budoucím inscenátorům zamyslet se, jak pojmout postavu Dítěte. Scénář předpokládá, že ji hraje dospělá osoba. Proto se herec musí vyvarovat toho, že by si na Dítě jen hrál. Myslím v tom směru, že by šel jen po vnější charakteristice toho, jak se chovají děti. Síla této postavy je především v tom, jaké myšlenky sděluje a co chce těmito myšlenkami v nás vyvolat. Jakákoli vnější karikatura dítěte by byla kontraproduktivní. A tak skončeme tento malý exkurz o hře citací ze závěru: „Čtvrté přikázání je opravdu jen jeden příběh. Ve skutečnosti je mnoho příběhů, které by se mohly vyprávět. Příběhy o skutečném životě. Ve skutečném životě si totiž s opravdovým životem jen tak neporadíš."

Text hry lze získat v redakci časopisu Amatérská scéna, respektive u Mgr. Simony Bezouškové, odborné pracovnice pro amatérské činoherní divadlo v NIPOS-ARTAMA v Praze.

Hry významných dramatiků

Friedrich Dürrenmatt
Komplic

Připravila ***Pavlína Schejbalová***

Komplic
Komedie

Překlad: Z německého originálu Der Mitmacher vydaného ve Friedrich Dürrenmatt Werkausgabe in dreissig Bänden, Diogenes Verlag, Curych přeložil **Jiří Stach**.

Osoby: 9 mužů (Doc; Boss; Cop – všichni kolem 50 let; Jim – mladší; Bill – 24 let; Jack – „prastarý muž"; Sam, Joe, Al – tři němé role, mladší muži) a **1 žena** (Ann – mladá žena).

Místo a doba děje: Současnost, pátý suterén zapomenutého skladiště. Betonový strop, přístup výtahem, částečně viditelná vedlejší místnost – chladírna.

Hru Komplic napsal Dürrenmatt v letech 1972–1973, premiéra se konala v Schauspielhaus Curych 8. března 1973.

První část

Představuje se Doc. Zcela antiiluzivně (stejně jako pak i některé další postavy hry) nejprve vypravuje prehistorii příběhu, který budeme sledovat, resp. vypravuje, jak se do příběhu dostal

sám. Doc je biolog, úspěšný a talentovaný. Bohužel ho zlákala finančně zajímavá nabídka do soukromého sektoru. Vedl pak s rodinou pohádkový život a namlouval si, že bude do smrti v klidu bádat. Ale v době hospodářské krize byl biologický výzkum příliš drahá záležitost a tak byl Doc propuštěn. Univerzitní katedry mezitím ovládli jeho žáci a ústavy byly přeplněné. Rodina se rozpadla a Doc zůstal v dluzích, změnil si jméno a ponořil se postupně do „spodiny našich měst", a to doslova. Nejprve se stal taxikářem a přitom poznal Bosse. Jak to proběhlo, to už se dozvídáme retrospektivně z jejich dialogu:

Bos se představil jako boss ze všech největší (***Boss:*** *Oddělávat lidi za peníze je mý povolání.*) Do taxíku nastoupil s mrtvolou konkurenta a sháněl pro ni krematorium. Jeho podnikání profesionálního vraha se totiž komplikovalo, měl stále větší problém zbavit se mrtvol. Doc Bossovi nabídl spásné řešení a tak ti dva začali spolupracovat. Doc totiž využil svého vzdělání, v suterénu pod skladištěm zřídili laboratoř a Doc vyvinul tzv. nekrodialyzátor, ve kterém rozpouští mrtvoly za pomoci chemikálií.

V tomto okamžiku začíná vlastní přítomnost hry Komplic. Do Docovy „laboratoře" se ohlásila neočekávaná návštěva, a tak Doc s Bossem honem likvidují zásoby mrtvol (odnášejí bedny) v nekrodialyzátoru. Hlavně Boss je velmi nervózní, svěřuje se Docovi i s jinými starostmi – velmi totiž žárlí na svou mladou milenku, kterou si vydržuje.

Přichází Cop. Je to policista, ale avizuje, že není ve službě. Původně jej Doc odkázal na oficiálního šéfa Maca, a na toho se teď Boss odvolává.

Boss: *Žádný obchod nemám. Jsem soukromník.*
Cop: *Pohovořil jsem si s Macem.*
Boss: *Mac spravuje mý jmění.*
Cop: *Milionový jmění.*
Boss: *Bohatí předci.*
Cop: *Neprokazatelný.*

Vychází najevo, že Cop je dokonale informovaný. Ví, že Boss má patnáct „goril", protože jednu z nich sám do ochranky propašoval. Ví všechno, že se tu rozpouštějí mrtvoly, kdo to objednává, kdo to platí a dokonce i to, kdo by zaplatil líp. Ale Cop nepřišel nikoho zatknout. Přišel obchodně jednat, resp. vydírat. Chce padesát procent.

Cop: *Zorganizoval jste největší bandu vrahů v dějinách naší obce.*
Boss: *Vy organizujete největší korupci v dějinách naší obce.*
Cop: *Jedna ruka se umaže od druhý.*
Boss: *Chcete mě zruinovat.*
Cop: *Kdybych vás chtěl zruinovat, tak bych vás zlikvidoval.*

Cop jde dál: požaduje padesát procent pro sebe, třicet pro Bosse a dvacet pro Doca, který by se tak stal společníkem. Slibuje postarat se o nejvyššího šéfa Maca. Což, jak se dále ukazuje, už udělal, neboť Macovu mrtvou přiváží Jim – muž z Bossovy ochranky. Ten, kterého do ní Cop propašoval. Boss nemá na vybranou, Doc je spokojený a Cop odchází jako vítěz.

Z chladírny vystupuje a představuje se Ann. Opakuje se princip ze začátku hry (monolog, pak retrospektivní dialog s Docem). Ann je Bossova milenka. Ta, která žije v přepychu, ale Bosse se bojí, protože tuší, že je to třeba. Jednou šla bez jeho dovolení do baru a tam poznala Doca. Ochotně s ním šla do suterénu a on jí tam namluvil, že vyrábí průmyslové diamanty. Ann se s Docem vyspala, možná i z touhy pomstít se Bossovi, a začala se s Docem tajně scházet. Zamilovali se do sebe. Jeden o druhém ale nic nevědí. Domluvili se, že Ann uteče k Docovi, který jí radí, ať si nebere s sebou nic ze zlaté klece (neví, že je Bossova). Rozcházejí se, aniž by věděli, že se už nesejdou.

Z chladírny se vypotácí Bill, mladík polozabalený do fólie. Představuje se jako vědec – biolog, sociolog. Dospěl k názoru, že žádný politický systém nestojí za nic a všeobecnou korupci nelze vymýtit, jen ji podporovat. Dopředu může svět posunout jen amok. Chytře nastražená bomba, například. Jako vědec se nevyzná v násilnostech, ale ví, že okolnosti a náhoda způsobí, že se jeho nedosažitelný cíl ocitne nadosah. Bill se vrací do chladírny, odtud vyjde prastarý muž, nakladatel Jack, Billův strýc. Z jeho řeči je zřejmé, že on i Bill jsou už mrtvolami čekajícími na rozpuštění. Jack tento svůj konec moc nechápe, ale abychom jeho podíl na příběhu pochopili my, odvine se před námi opět retrospektivně kus děje:

Starý Jack se dostavil do suterénu za Docem s tím, že sem byl pozván anonymním telefonátem. Chce tu domluvit obchod – zbavit se nevlastního bratra, který se měl stát šéfem rodinného podniku – chemických závodů. To Jack nechce připustit, a tak (prý s podporou správní rady) žádá o odstranění bratra. Nabízí sto tisíc, Doc chce milion, takže se prozatím nedohodnou a Jack odchází jednat se správní radou. Ze tmy se vynoří Bill. Doc v něm pozná svého syna. Po chvíli konstatuje, že si nemají co říci. Ale Bill nechce ještě odejít a představuje se dál – to on je tím dědicem, nevlastním synem nynějšího majitele chemických závodů. Matka si ho před časem vzala a on nedávno spolu s matkou narazil tryskáčem do skalní stěny. Takže je to Bill, kdo má být, podle Jacka, rozpuštěn. Doc pokračuje v obchodním jednání: Když Bill dá miliony dva, bude rozpuštěn Jack. Ale Bill nestojí o Jackovu mrtvolu, zato nabízí deset milionů za zavraždění prezidenta a jeho mrtvola ani nemusí být rozpuštěna. Doc to nebere jako vážnou nabídku, Billa vyhazuje. Ale ukáže se, že šéf – tj. Cop – o všem ví. A Bill jde dál. Navrhuje neomezenou smlouvu.

Bill: *Deset milionů ročně a tvoje firma bude oddělávat jednoho prezidenta za druhým. /…/ Jen tak bude stát trvale ochromený. /…/ Vyhodím svět do povětří tím, že rozházím obrovské zisky, které mi dávají chemické závody.*
Doc: *Revoluce se nekupuje, revoluce se provádí.*
Bill: *Provedu ji s vaší pomocí. Nestavíme už kolové stavby, žijeme ve věku techniky. Kdo potřebuje auto, nemusí si ho sám vyrobit. Může si ho koupit. Kdo potřebuje vraždu, nemusí sám vraždit. Může si vraždu objednat. Já si ji kupuju u vás. Máš podíl na zisku?*
Doc: *Dvacet procent.*
Bill: *No tak.*

Doc stále odolává, zdá se mu to šílené. Bill ho přesvědčuje, že jeho životní postoj vzešel z osobních raných zážitků.

Bill: *Cti otce a matku. Když tě chemické závody propustily, začal jsem přemýšlet o společenském řádu, který zplodil tu hospodářskou krizi, a když si moje matka vlezla do postele ke starému Nickovi, začal jsem uvažovat, jak by se dal zničit svět, který tě zničil.*

Doc o žádnou pomstu nestojí. Bill na nabídce trvá.

Druhá část

Boss za pomoci Sama přiváží výtahem bednu a v ní, jak říká, mrtvolu Ann. Sam odchází a Boss vypravuje: Je si vědom rozporu, který může vzbuzovat. Ukazuje fotografii své šťastné rodiny. Ann zabil z taktických důvodů. Boss věděl o poměru Ann a Doca. Věděl i to, že Ann neví, že Doc je Bossův zaměstnanec. Věděl i to, že Doc neví, že Ann je Bossova milenka. Proto ji ale Boss nezavraždil. Zabil ji proto, aby Doc cítil vinu za její smrt a ze strachu před Bossovou pomstou ho bude poslouchat. Přejde od Copa na Bossovu stranu.

Výtahem přijíždí Doc s květinami a šampaňským. Boss se od něj dozvídá, že má navždy přijet přítelkyně. Boss nabízí, ať se Docova přítelkyně nastěhuje k jeho přítelkyni (tj. k Ann). Doc sní o novém životě, který začne s Ann, až si vydělá. Prostírá k improvizované večeři. Boss chce ale ještě chvíli pracovat a hlavně mu

předestírá svá pravidla obchodu. Rozmlouvá Docovi odstranění prezidenta – politici jsou podle něj nedoktnutelní. (*Na prezidenta nešáhnu. Jinak nás politici rozeženou.)* Ale Doc oznamuje Bossovi, že se sešel s Copem a dohodli se na odstranění prezidenta (*Rozhoduje většina*). Boss se cítí podveden a poroučí Docovi hned odstranit mrtvolu v bedně. Říká, že je to jeho poupátko, které musel zadusit. Vypráví Docovi, který už je v chladírně, jak na svou milenku žárlil a mezitím jí vše, co Doc připravil k večeři. Doc vyjde otřesený z chladírny. Ale nepřizná, že Ann zná, že je to jeho milenka, na kterou čekal. Boss mu mezi jídlem nabízí, ať se vzdá svých dvaceti procent, že ho zaměstná a bude mu platit pět tisíc. Doc na to nereaguje. Boss se teď cítí lépe, odchází a jen ještě dumá, kde už se s Copem (který mu přebírá lidi) setkal.

Střihem se objevuje Cop, ukáže se, že jeho levou ruku tvoří hák. Rozmetává Docův přípitek, všechno ničí. Reaguje na předchozí Bossovy myšlenky – setkali se prý v jednom klenotnictví, kde Boss kdysi kradl a Cop jako mladý policajt se mu připletl do cesty. Boss na něj střílel. Oba pak udělali kariéru. Boss se stal králem podsvětí a Cop náčelníkem policie. Celou tu dobu Bosse sledoval a nezasahoval. Teď, když ho mohl zlikvidovat, si uvědomil, že on sám je viníkem, protože hledal spravedlnost, jako by nebyla věcí všech, ale jednotlivce. Chce v tom teď udělat pořádek.

Cop vchází do Docova doupěte a likviduje chladírnu. Doc se vrací, Sam přiváží Bossův lodní kufr. Boss je v něm. Cop ho dal zabít, protože vymámil na Docovi podíl a tak se stal nebezpečným. Sam v kufrech přiváží mrtvolu Jacka. Jim zase zabalenou mrtvolu Billa. Cop Docovi přizná, že je sám zabil. Doc nepřizná, že Bill je jeho syn. Ale Cop to ví. (*Když jsem s ním mluvil, měl jsem dojem, že mluvím s člověkem, který je takový, jaký jste mohl být kdysi vy. /…/ Ten mládenec chtěl změnit svět.*) Cop později přizná, že Billa zabil dřív, než od něj dostal peníze. Proč ho tedy zabil? Zabránil tím dvěma velkým, obrovským obchodům. ***Cop:*** *Tímhle světem otřese, jen když přijde o obrovský kšefty, jinak s ním neotřese nic.*
Doc: *(vykřikne) Vždyť se na nich podílíte!*
Cop: *(pekelně se rozesměje) Nikdy jsem se na nich nepodílel. Státní nádvladní se mi vysmál, když jsem odhalil váš vražednej podnik, a spolu s ním se zapojila do toho kšeftu celá administrativa.*

Cop tak zjistil, že do korupce jsou prostě zapojeni všichni. Státní nádvladní, starosta, guvernér, nejvyšší soudce…Má ale pocit, že alespoň na kratičkou chvíli udělal tomu kšeftování přítrž. Šel sám do šílené akce, stejně jako Bill. Jeho plánem byli nakonec všichni politici nadšeni. Teď hledají jeho otce, protože se stal dědicem chemického koncernu, tj. nejbohatším mužem země. To je Doc. Hledá ho Jackova vdova, za jeho hlavu totiž nabízí deset milionů, aby mohla vše zdědit sama.

Cop si je vědom, že skončil. Vracejí se Sam a Jim, kteří Copa posléze zastřelí v chladírně. Svlékají mrtvolu Billa a rozebírají si jeho šaty a šperky. Doc na to kouká. Popírá, že by Billa znal a že by znal jeho otce… Jim a Sam by ho ale rádi našli, hodil by se jim pro velký kšeft. Tak, aby se aspoň trochu hned zlepšil jejich zisk, snižují Docův plat z pěti tisíc na pět set. Vědí, že on je hlava, kterou potřebují pro svůj (staro)nový podnik.

Text hry vyšel knižně, vydal jej Divadelní ústav Praha v roce 2006 v souborném vydání her F. Dürrenmatta nazvaném Hry. Lze jej objednat či zakoupit na adrese: Divadelní ústav, knihkupectví Prospero, Celetná 17, 110 00 Praha 1, tel./fax. 224 809 156, e-mail: **prospero@divadlo.cz, http://www.divadlo.cz/prospero.** Cena 340,- Kč.

servisainformace

divadelniliteratura

Knihovnička Luďka Richtera II

Knihy vydané zčásti za přispění Ministerstva kultury ČR lze získat na adrese: DOBRÉ DIVADLO DĚTEM – Společenství pro pěstování divadla pro děti a mládež, Chopinova 2, 120 00 Praha 2: 222 726 335, e-mail: osDDD@seznam.cz.

Luděk Richter
Pohádka... ...a divadlo

Pohádka je nejoblíbenější žánr předškolních a raně školních dětí, setkávají se s ní rodiče i učitelé, je častou látkou divadelní práce dětských souborů i souborů dospělých, hrajících pro děti. Je tedy dobře něco o ní vědět. Publikace začíná tím, z čeho pohádka vznikla ve folklorním prostředí a co určilo její podobu, obsah i formu.

Velkou pozornost autor věnuje tomu, jaká pohádka je. Co je její podstatou. Jaké má vlastnosti. Co je jejím obsahem a jaký má smysl. Co člověku dává a v čem je blízká dnešnímu dítěti. To vše směřuje k otázce, jaké jsou zákonitosti, podmínky, překážky a nebezpečí její proměny z vyprávění na četbu, rozhlasovou či televizní hru, film nebo divadlo. Práce se zabývá lidovou pohádkou, především českou, a i když mnohé z toho platí i o všech ostatních druzích či žánrech pohádek, zaměřuje se především na pohádku kouzelnou neboli fantastickou. 96 stran, 95 Kč.

Luděk Richter
Co je co v pohádce (Pohádkové reálie) – Abecedně řazený „slovníček“

Publikace přibližuje významy nejčastějších pohádkových reálií: postav skutečných i fantastických, lidí, zvířat, předmětů, prostředí, činností, stavů a dalších motivů. Dík tomu je možné pochopit často úplně nové stránky pohádek do nečekané hloubky. 56 stran, 55 Kč.

Luděk Richter
Od pohádky... ...k pohádce (Od literatury k divadlu)

Praktické pokračování publikací Pohádka... ...a divadlo a Co je co v pohádce (Pohádkové reálie) ukazuje cestu od literární předlohy k divadelnímu scénáři na jedné konkrétní pohádce – Erbenových Třech zlatých vlasech děda Vševěda. Začíná ukázkami devíti různých variant této pohádky, následuje pohádka K. J. Erbena, jeho pohled na ni a pak už podrobný rozbor vlastností této předlohy, tvorba dramaturgicko-režijní koncepce a hledání prostředků a konečně podrobná cesta od předlohy ke scénáři.

Přístupně jsou zde vysvětleny všechny pro inscenátora důležité informace týkající se děje, času, místa, postav, tématu, důležitých motivů, kompozice, syžetu, žánru, stylu a jazyka, vhodného druhu divadla, řešení technických klíčových bodů a dalších významných motivů. 96 stran, 95 Kč.

Všechny tři publikace o pohádce (Pohádka… …a divadlo, Co je co v pohádce, Od pohádky… …k pohádce – v součtu 245 Kč) lze získat jako komplet za 199 Kč.

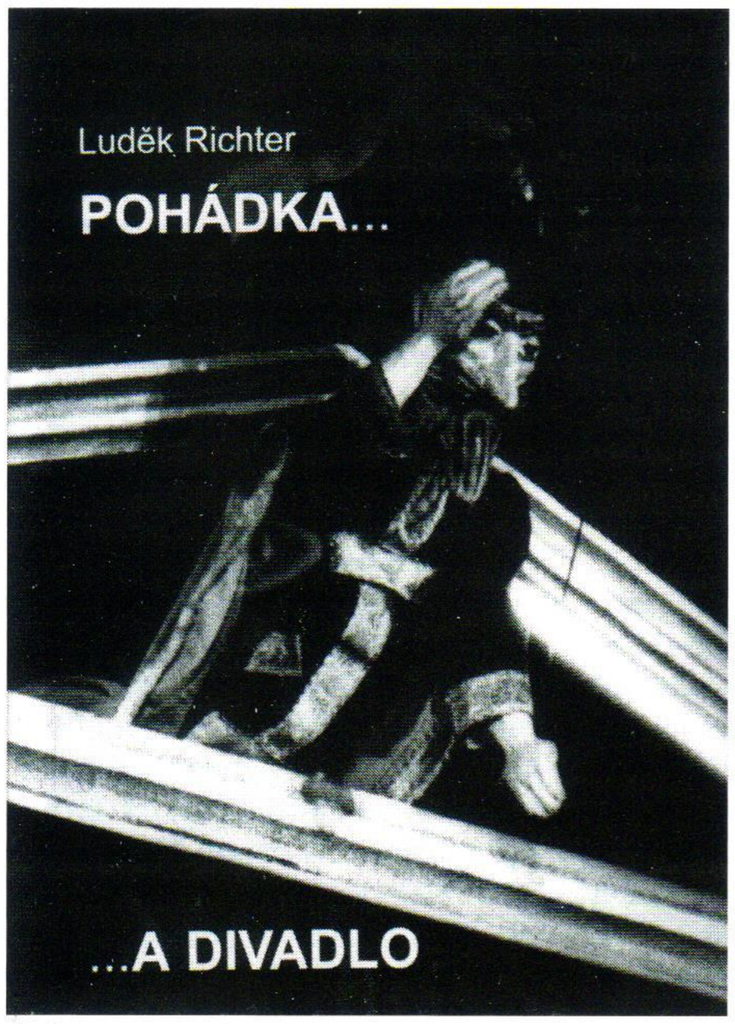

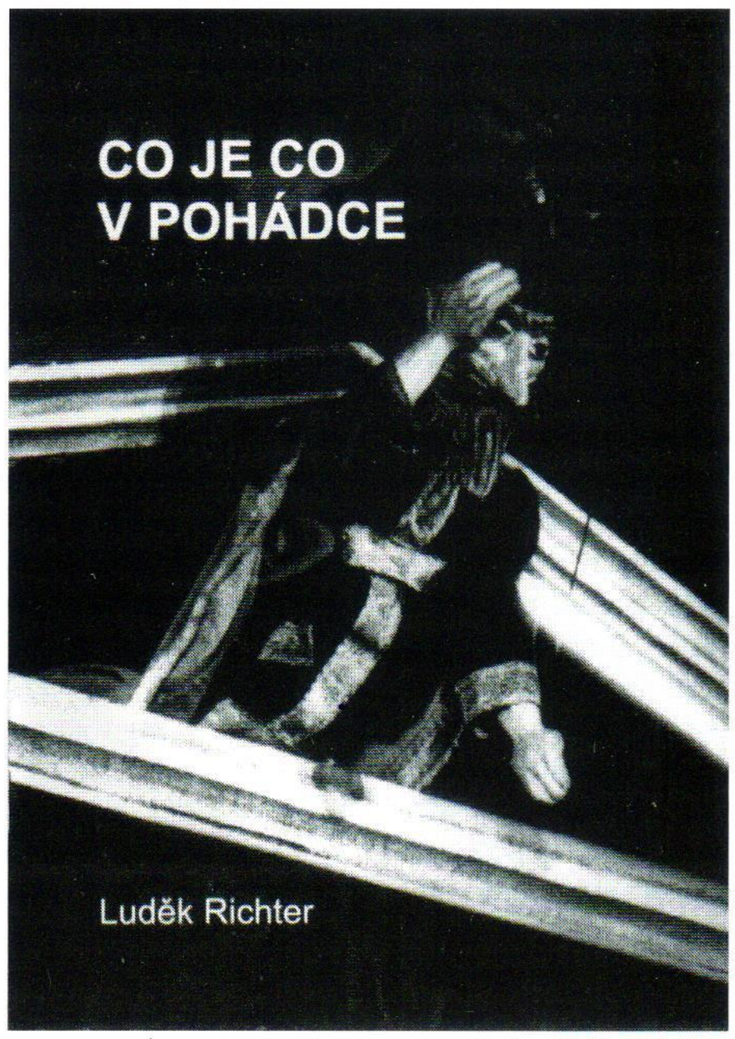

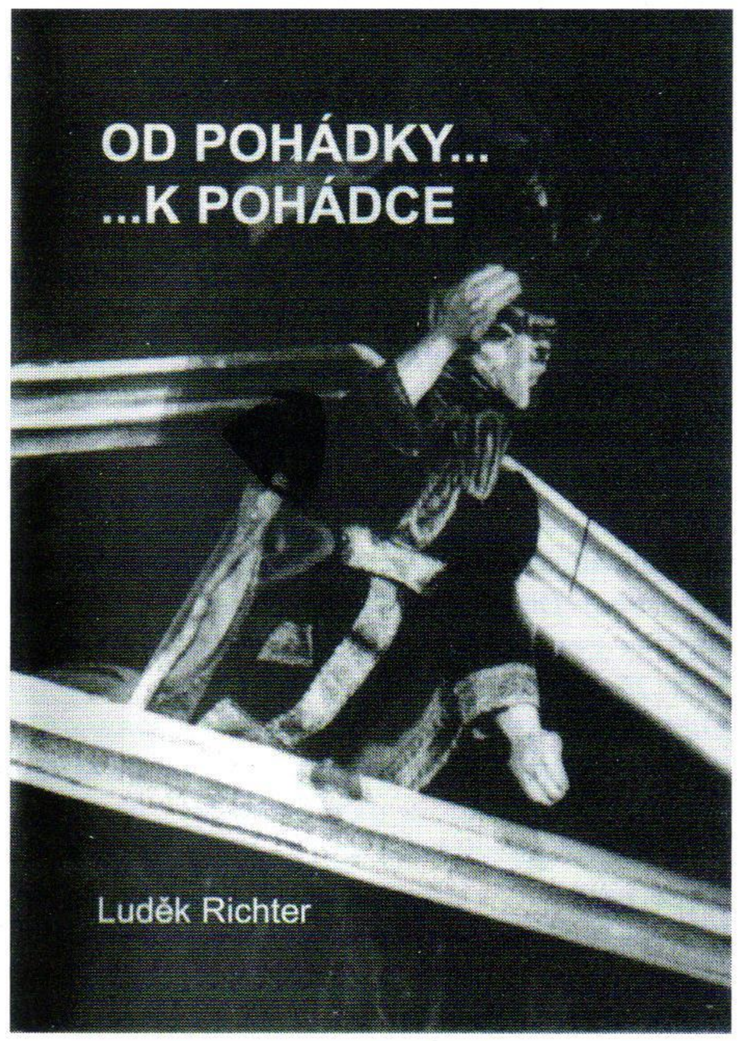

zprávičky

ČESKÁ LÍPA (40 tis. obyv.): Divadelní klub Jirásek z České Lípy byl dalším v pořadí, kdo byl pozván k hostování na scéně pražského Činoherního klubu v rámci průběžně probíhající přehlídky pod názvem Činoherní klub uvádí. Českolipští zde uvedli 19. 4. 2009 svou inscenaci hry Františka Zborníka Pension v autorově režii. (MS)

HRADEC KRÁLOVÉ: (95195 obyvatel, okres Hradec Králové) Valná hromada Volného sdružení východočeských divadelníků se konala v sobotu 21. února 2009 od 12.30 hodin na místě obvyklém, v hradeckém Divadle Jesličky. Jednání bylo podle dobrého zvyku zakončeno divadelně, a to představením Rozmarný konec starých časů Divadla Jesličky, skupiny Dospělá embrya. Inscenace v režii Jana Dvořáka nese podtitul Smutná groteska inspirovaná Vladislavem Vančurou a Petrem Čapkem a Vladimír Hulec o jejím představení napsal: „Všemu a všem vévodil Petr Čapek jako kníže Alexej Megalrogov. Bylo patrné, že téma je mu blízké, že si je přetvořil k obrazu – či spíše postavě – svému. A bylo radost sledovat jeho dialogy a nadšení, s jakým hrál. A byla radost sledovat také režijní řešení každé scény. Jan Dvořák své představení tentokrát nebývale rozpohyboval a současně si udržel svou hudebnost, ironii a nadhled." (PS)

MLADÁ BOLESLAV (44 tisíc obyv.): V letošním roce oslaví budova divadla v Mladé Boleslavi sto let od otevření. U jeho zrodu stál tehdy mj. ochotnický spolek Kolár, který uvedl ve dvou představeních Jiráskovu Lucernu. Divadlo tu bylo vždy součástí života společnosti; v budově se s ochotníky, a bylo tu postupně více amatérských spolků, střídaly kočovné společnosti (Burdova středočeská činohra, Drašarova opera z Olomouce aj.). (MP)

NYMBURK (15 tisíc obyv.): První letošní premiéru připravil Divadelní spolek Hálek. Nymburští ochotníci nastudovali pod režijním vedením Miroslava Fišera pohádku s názvem král 3333. Premiéra se konala 14. března 2009. Autorem textu je nymburský divadelník Jan Paulů. Poprvé se pohádka hrála před osmadvaceti lety. Do svého repertoáru ji zařazovaly amatérské soubory v celé republice. (MP)

OSTRAVA (323 tisíc obyv.): V Ostravě se letos opět rozhodli uspořádat tradiční přehlídku představení školních divadel Ostravy a okolí. Tato akce byla zároveň oslavou Světového dne divadla pro děti a mládež 2009. Jednalo se o nesoutěžní přehlídku divadelních představení (třeba i jen rozpracovaných pokusů) jakýchkoliv typů škol, od MŠ přes I. a II. stupeň ZŠ, SŠ, Gymnázia, SOŠ, ZUŠ až po VŠ, které se tak navzájem mohly potkat, konfrontovat svá vystoupení s jinými, s názorem a pocity lektorů. Diváci byli svědky představení domácího Školního klubu ZŠ Jugoslávská: Katčin sen, Dividla: Proč Honza nechtěl princeznu za ženu a SG a SOŠ luventas Ostrava-Mariánské Hory: Což takhle dát si princeznu. Literárně-dramatický kroužek ZŠ a MŠ Šilheřovice a Dětské divadélko ZŠ Vítkov přivezly stejnou pohádku Sněhurka a sedm trpaslíků. Členové Dramaterapie SŠOS Klímkovice předvedli Taneční veselí. DS Lupínek z Masarykovy ZŠ a MŠ Hnojník zahrál dvě inscenace Rozum a štěstí a Tři sněhuláci – zimní pohádka. (MP)

PLZEŇ (170 tis. obyv.): V loňském roce byla Plzeň plná oslav výročí založení divadelních souborů, najmě loutkářských. V únoru oslavovalo Divadýlko Kuba patnáctiny, v květnu Střípek třicetiny, po něm Špalíček pětaosmdesátiny a na konci listopadu Divadlo v Boudě osmdesátiny. Oslavy v Boudě byly neotřelé, plné nápadů, diváků a spřátelených duší. Bouďáci připravili ve foyeru divadla pěknou výstavu loutek ze svých starších i novějších inscenací. Návštěvníci měli možnost zkusit si cosi z loutkářského řemesla, třeba řezbu loutky. Nechyběla přirozeně ani představení. Čmukaři z Turnova zde uskutečnili jednu z předpremiér svého nového kusu Za každým rohem Jezinka, Kejklíř z Prahy hrál lidové pohádky pod názvem Stolečku, prostři se i pro malé!, skupina odchovanců ZUŠ z Chlumce nad Cidlinou se představila s pásmem cirkusových výstupů, sérii představení logicky završili domácí, a sice uvedením obnovené premiéry vlastní adaptace pohádky Šípková Růženka. (MS)

PRAHA: Divadelní ústav v Praze ve spolupráci s Českým střediskem ASSITEJ připravily 9. ročník Přehlídky ke světovému dni divadla pro děti a mládež. Uskutečnil se ve dnech 18.–22. 3. 2009 na scéně Divadla v Celetné a v KC Zahrada v Praze-Chodově. Divadlo A. Dvořáka Příbram zahájilo přehlídku uvedením dramatizace románu Julese Verna Dvacet tisíc mil pod mořem. Dále vystoupily Ty-já-tr Praha s hrou Luďka Horkého Pohádky do kapsy, Janáčkova konzervatoř a Gymnázium Ostrava s Erbenovou, Suchého a Havlíkovu Kyticí, Teátr Víti Marčíka s vlastní adaptací pohádky Tři zlaté vlasy děda Vševěda, Divadlo bez hranic s Pohádkami ptáka Afriána, soubor Charmsovy bublinky ZUŠ Žerotín Olomouc s dramatizací prózy Daniely Fischerové Lelka a Nelka neboli AHA!, Studio dell´arte z Českých Budějovic s inscenací Faust, Naivní divadlo z Liberce s hrou Víta Peřiny Pečení holubi, Listování – cyklus scénických čtení uvedlo hru Patrika Ouředníka O princi Čekankovi, Petr Nikl produkci nazvanou Bludný rybář, Divadlo Kašpar Praha inscenaci hry Ingmara Villqista Helverova noc, Divadlo CD 2002 komedii Václava Lukse a Brama Stokera Dracula aneb CD 2002 na cestách. Přehlídku uzavřelo vystoupení Divadla Veselé skoky Praha s taneční groteskou Ve stanici nelze. (MS)

PRAHA: V Praze dne 13. prosince 2008 se na svém zasedání sešla Rada Skupiny amatérských loutkářů (SAL), aby především vyhodnotila svou činnost v roce 2008. S uspokojením konstatovala, že se podařilo splnit nemálo úkolů, mezi něž patřila i VIII. přehlídka individuálních výstupů s loutkou, jejíž finále proběhlo na 57. Loutkářské Chrudimi. Je potěšitelné, že se rovněž zvýšila aktivita členů, což lze zaznamenat při plnění příspěvkové povinnosti a při dalších úkolech SAL. V uplynulém volebním období se zvýšil počet členských souborů na dvacet pět. Rada SAL jednala současně o zajištění úkolů pro rok 2009, především 34. ročníku festivalu pražských amatérských loutkářů, 19. Čechově Olomouci, vyhlášení 9. přehlídky individuálních výstupů s loutkou 2010 a konferenci

SAL, která by se měla uskutečnit 4. 7. 2009 v rámci Loutkářské Chrudimi (LCH). Rada se zabývala krom jiného také propozicemi LCH a vyjádřila nesouhlas se změnou koncepce programového bloku Okénko loutkářských tradic, podle níž se mohou v Chrudimi prezentovat inscenace širšího okruhu souborů, nejen ty nejkvalitnější. (Rolnička 1/2009, zpravodaj SAL – MS)

PRAHA: Občanské sdružení Remedium Praha uvedlo premiéru autorské hry Divadelního spolku Proměna s názvem Divadlo bude! Režie se zhostila Eva Stanislavová. Ve dnech 5. a 26. 4. 2009 soubor svou hru předvedl v pražském Divadle Na Zábradlí. Výtěžek z představení byl předurčen na podporu další činnosti seniorského divadelního spolku Proměna. (MS)

PRAHA I: Slavnostní večer 21. prosince 2008 v pražském Činoherním klubu odhalil vítěze druhého ročníku Zlaté divadelní žáby, soutěže o původní hru na genderové téma. Druhý ročník soutěže přinesl 25 přihlášek, ale nakonec jen 13 hotových novinek. Závěr poroty zněl: „Letos přišlo méně her, ale kvalitnější." Pro ceny si autorky přišly většinou osobně. **Lucie Jarkovská** za hru *Už nikdy sama doma* dostala Čestné uznání a speciální Cenu Žáby na prameni. Tři třetí ceny si rozdělily: **Iva Růžičková** za hru *Matky – prokletí lidstva*, **Jana Schmiedtová** za hru *Syndrom vztahu aneb Banální hra* a **Iveta Horváthová** za hru *Black and white*. Druhá cena (přičemž první nebyla udělena) patří **Michaele Pňačekové** za hru *Roma*. V rámci **cyklu scénických skic 8@8**, který pořádá agentura DILIA ve spolupráci s Divadlem LETÍ a Švandovým divadlem, se s ní bylo možné seznámit **1. února 2009 ve Studiu Švandova divadla.** Porota zasedla ve složení: prof. Jan Vedral – dramaturg, dramatik a pedagog, Naďa Munzarová – herečka, Marie Špálová – divadelní oddělení agentury Dilia, Radvan Pácl – dramaturg Činoherního klubu Praha a Mgr. Martina Musilová, Ph.D. – teatroložka, dramaturgyně a pedagožka. (MS)

PRAHA 1: Pražské loutkové divadlo Říše loutek oslavilo v závěru minulého roku 80. výročí svého přestupu z Letné do Žatecké ulice, do tehdy právě otevřené nové budovy pražské Městské knihovny. Slavnostní večer, věnovaný této události, patřil mj. Bohumíru Koubkovi, někdejšímu principálovi divadla, který při této příležitosti převzal Zlatý odznak J.K. Tyla za celoživotní záslužnou práci na poli loutkového divadla. Účastníci večera měli příležitost připomenout si práci Bohumíra Koubka pro Říši loutek i z filmového záznamu. (MS)

PRAHA 6: Celoroční kurz Základy dětského divadla pořádají v průběhu od listopadu 2008 do května 2009 NIPOS-ARTAMA a Sdružení pro tvořivou dramatiku. Jedná se o osmidílný víkendový kurz seminářů zaměřený na vybrané aspekty divadla s dětmi a mládeží určený pro všechny zájemce z řad vedoucích dětských a mladých divadelních souborů či dramatických kroužků, pro pedagogy ZUŠ, ZŠ, SŠ, SVČ, DDM a dalších institucí. Kurz probíhá pod stálým vedením Romana Černíka, pedagoga Západočeské univerzity v Plzni, lektora dramatické výchovy, vedoucího dětských, mladých i dospělých divadelních souborů. Lektory dalších jednotlivých praktických bloků budou naši přední odborníci v oblasti divadla, dětského divadla a dramatické výchovy. Více na www.nipos-mk.cz. (PS)

PRAHA 8-Karlín: V DDM Spektrum na Karlínském náměstí probíhá série seminářů pod názvem Improvizační večer (původně avizovaná jako Pohyb a řeč). Naplní seminářů jsou divadelně improvizační cvičení, která mají účastníky uvést do herecké a autorské tvorby hravou improvizační formou. Semináře jsou přístupné pro dospělé a pro děti starší 15 let, lektorkou je Jana Samková. Konají se v pěti večerech, jednotlivé lekce na sebe tematicky navazují, nevadí ovšem, když zájemce přijde pouze na jednu z nich: proběhly již 17. února, 17. března a 21. dubna, další se uskuteční 19. května a 17. června 2009, vždy od 18.30 do 21.30. Pro divadelníky ze Spektra je seminář zdarma, ostatní platí 50 Kč. (PS)

PRAHA 20-HORNÍ POČERNICE (13 tis. obyv.): Moje divadelní cesta. Půl století s ochotníky v Horních Počernicích ve vzpomínkách Vladimíra Stoklasy. Tak se jmenuje knížka, jejíž křest se uskutečnil 18. dubna 2009 v hornopočernickém divadle. Její autor Vladimír Stoklasa, řečený Dáda, se amatérskému divadlu věnuje déle než půl století. Vojenskou službu v Českých Budějovicích strávil šťastnou shodou okolností z velké části v tamním divadle. Svět Thálie ho zcela okouzlil a domů se vrátil jako velký divadelní nadšenec. To jej také přivedlo ke studiu režie a herectví na lidové konzervatoři. Od padesátých let minulého století nastudoval s ochotníky desítky divadelních inscenací, dílem s dětským divadelním souborem. Nedocenitelné zásluhy má na pořádání divadelních přehlídek. Mj. ta v hornopočernickém přírodním amfiteátru je patrně nejstarší svého druhu v republice, v roce 2008 se konal již 38. ročník. (MS)

RAKOVNÍK (40 tis. obyv.): Loutkové divadlo Před branou v Rakovníku oslavilo 15. 11. 2008 kulaté výročí 60 let svého vzniku. Na slavnostní schůzi, konané u příležitosti jubilea souboru, byl oceněn za zásluhy o rozvoj loutkového divadla pan Pavel Koutecký udělením Čestného uznání Matěje Kopeckého. (MS)

RATAJE NAD SÁZAVOU (600 obyv., okres Kutná Hora): Občanské sdružení EXCES připravuje v rámci 8. ročníku divadelního festivalu Pirknštejnský ptáček, který proběhne ve dnech 10.–11. července 2009 v Ratajích nad Sázavou, Maraton autorských divadel. (MS)

TŘEBOŇ (9 tisíc obyv., okr. Jindřichův Hradec): 28. března 2009 uvedl Divadelní spolek Kajetán nastudování nové hry Uděláte mně to znova? z pera současného francouzského autora Laurenta Ruquiera. Inscenace ukazuje, co všechno se může přihodit za dveřmi soukromé kliniky plastické chirurgie. Premiéru druhé hry Kouzelný duben plánují Třeboňští na konec dubna. (MP)

VYŠKOV (22 900 obyv.): Občanské sdružení Thalia Vyškov ve spolupráci s Městským kulturním střediskem Vyškov pořádá pravidelně nesoutěžní dětskou divadelní přehlídku Trdlinky již od roku 2000. Cílem je vytvořit prostor pro setkávání dětských divadelních souborů z celé republiky. Poskytnout možnost prezentace souborů, ale také obohatit děti o nové zkušenosti, rozvíjet jejich tvořivost, herecké schopnosti a sociální dovednosti. Děti se učí být pozornými, přemýšlivými diváky, učí se diskutovat o zhlédnutých představeních. Pro tyto účely slouží velké množství doprovodných programů, které jsou pro účastníky připraveny. Jedná se o tvořivé dílny, rozborové semináře, dramatické a zážitkové hry. Trdlinky jsou přínosné i pro vedoucí souborů, kteří se vzájemně inspirují a při společných diskuzích si tříbí názory na dětské divadlo. Součástí divadelní přehlídky byla v posledních pěti ročnících také přehlídka výtvarná. Žáci z vyškovských škol tvoří artefakty na zadané téma, a podílejí se tak na výzdobě prostor Besedního domu, kde setkání probíhá. Každoročně se do přehlídky zapojuje asi 10 škol. Svými díly dotvářejí příjemnou atmosféru přehlídky. Dochází tak také k propojení divadelního a výtvarného umění. V letošním roce od 12. do 14. března bylo možné zhlédnout: Písně Tašerit aneb Přelud z egyptské hrobky Studia Kláry Gazulové z Prahy, Margot: Divní lidi ze ZUŠ Frýdlant nad Ostravicí, Hru pro kočky DS Narovnátka z Ostravy, Sněhurku a sedm trpaslíků aneb Jak by to bylo dnes souboru Happy Apples Jevišovice, Ferdu mravence ze ZUŠ Veveří, Brno a inscenaci Anglické růže přivezl Modrý kabaret Ostrava. (MP)

kalendář

Legenda: KDP – Krakonošův divadelní podzim Vysoké n. Jiz., **JH** – Jiráskův Hronov, **Pop.** – Popelka Rakovník.

Květen–červenec 2009

1.–30. 5. (pá.–ne.)	**Dobrovice – 60. Pojizerské hry**, nesoutěžní přehlídka ochotnického divadla www.sweb.cz/dobrovit/
14.–17. a 21.–24. 5.	**Děčín – Divadelní Děčín, XVIII. ročník celostátní přehlídky amatérského činoherního a hudebního divadla** (výběr pro JH) www.nipos-mk.cz
16.–17. 5.	**Praha, DDM Praha 8 – Interpretace textu**, seminář pro recitátory po krajských přehlídkách www.nipos-mk.cz
19. 5.	**Praha, Karlínské Spektrum – Pohyb a řeč**, seminář / hejnic@ddmpraha.cz
22.–24. 5.	**Lázně Toušeň – Národní přehlídka sokolských divadelních souborů** (3. část) / www.sokol.eu
22.–24. 5.	**Praha, CTD Praha 6 – Základy dětského divadla**, celoroční cyklus praktických seminářů zaměřených na vybrané aspekty divadla s dětmi a mládeží / www.nipos-mk.cz
22.–25. 5.	**Kutná Hora – 26. celostátní přehlídka dětských skupin scénického tance** / www.nipos-mk.cz
23.–25. 5.	**Písek – 48. Šrámkův Písek, celostátní přehlídka experimentujícího divadla** (výběr pro JH) / www.nipos-mk.cz

24.–25. 5.	**Ostrava, SVČ Moravská Ostrava – Kajdeš**, nesoutěžní přehlídka studetských divadelních souborů Ostravy / www.kajdes.pise.cz
28. 5.–27. 6. (pá. a so.)	**Libochovice – 51. Libochovické divadelní léto,** přehlídka komediálního divadla (v úterky představení pro děti) http://scena.dedourek.net
28. –31. 5.	**Kopřivnice – Kopřivnická bedna**, VIII. ročník nesoutěžní přehlídky dětských a studentských divadel / www.ddmkoprivnice.edunet.cz
29.–30. 5.	**Praha, CTD Praha 6 – Improvizační liga jako inspirace pro dramatickou výchovu**, kurz pro pokročilejší / www.nipos-mk.cz
29.–31. 5.	**Písek – 48. Šrámkův Písek, celostátní přehlídka experimentujícího divadla** (výběr pro JH) / www.nipos-mk.cz
29.–31. 5.	**Nový Bor – Dospělí dětem**, postupová přehlídka činoherního divadla pro děti (výběr pro Pop.) / divadlo@kulturanb.cz
29.–30. 5.	**Písek – Duhové divadlo**, 4. ročník celostátní přehlídky divadelních představení waldorfských škol / www.zssvobodna.cz
1. 6.	Uzávěrka národní přehlídky činoherního divadla pro děti Popelka Rakovník bezouskova@nipos-mk.cz
4.–7. 6.	**Ústí nad Orlicí – Mladá scéna, celostátní přehlídka studentských divadelních souborů** (výběr pro JH) / www.nipos-mk.cz
4.–7. 6	**Brno, CVČ Lužánky – XVI. Brnkání... ve snu**, nesoutěžní přehlídka a dílna dětského divadla / www.luzanky.cz
5.–7. 6.	**Žlutice – Žlutické divadelní léto**, postupová přehlídka venkovských divadelních souborů (výběr pro KDP) / www.sweb.cz
5.–8. 6.	**Varnsdorf – Tanambourrée**, 11. otevřený celostátní festival scénického tance http://www.varnsdorf.cz
7. 6.	**Praha, Karlínské Spektrum – Děti hrají dětem**, setkání dětských divadelních souborů, recitátorů a muzikantů / http://divadlo.ddmpraha.cz
10. 6.	Uzávěrka přihlášek na Jiráskův Hronov, celostátní mezidruhovou přehlídku českého amatérského divadla se zahraniční účastí (s výjimkou Dětské scény, WP a LCH) / mistr@nipos-mk.cz
11. 6.	**Ostrava – 7. přehlídka divadel mateřských škol Ostravy a okolí** / www.svc-korunka.cz
12.–14. 6.	**Rakovník – Divadelní worshop v alternativní oblasti** / www.odevsad.cz
12.–18. 6.	**Trutnov – Dětská scéna Trutnov, celostátní přehlídka dětského divadla a recitace** (výběr pro JH) / www.nipos-mk.cz
12.–14. 6.	**Poděbrady – 9. Letní divadelní slavnosti**, exteriérová přehlídka zábavného divadla, 1. část / http://www.ipodebrady.cz
13. 6.	**Plzeň – Plzeňská aktovka SČDO**, západočeská oblastní přehlídka jednoaktových her www.divadlodialog.cz
15. 6.	Uzávěrka přihlášek národní přehlídky venkovských divadelních souborů Krakonošův divadelní podzim Vysoké nad Jizerou pv@kdpvysoke.cz
17. 6.	**Praha, Karlínské Spektrum – Pohyb a řeč**, seminář / hejnic@ddmpraha.cz
17.–21. 6.	**Prostějov – Wolkrův Prostějov, celostátní festival poezie** (výběr pro JH) www.nipos-mk.cz
17.–21. 6.	**Prostějov – Přednes a interpretace textu**, seminář pro pedagogy v rámci Wolkrova Prostějova / www.nipos-mk.cz
19.–21. 6.	**Veverská Bítýška – XII. Setkání amatérských divadel Na prknech** / www.prkno.net/festival/
21.–30. 6.	**Hradec Králové – Open Air program** při XIII. mezinárodním festivalu Divadlo evropských regionů / gregarova@vsvd.cz
26. 6.–1. 7.	**Praha – APOSTROF, 11. mezinárodní festival nezávislých a amatérských divadel** www.stance.cz
22. 6.	Programová rada 79. Jiráskova Hronova 2009
červenec –srpen	**Luže, hrad Košumberk – Kulturní léto Košumberk** / www.luze.cz
2.–7. 7.	**Chrudim – 58. Loutkářská Chrudim, celostátní přehlídka amatérského loutkářství se semináři a dílnami** (výběr pro JH) www.nipos-mk.cz
3.–5. 7.	**Zlín – HRAnDĚNÍ**, 7. setkání divadla a hudby www.hrandeni.cz
3.–19. 7.	**Dačice – Za dačickou kostku cukru**, nesoutěžní festival divadelních a hudebních souborů http://www.dacice-mesto.cz
4.–11. 7.	**Sobotka – 53. Šrámkova Sobotka**, přehlídka a dílna uměleckého přednesu pro studenty bohemistiky a pedagogických fakult VŠ www.nipos-mk.cz
4.–17. 7.	**Ostrava – Hrad 2009**, letní divadelní dílna www.dividlo-ostrava.wz.cz
4.–25. 7. (soboty) **5. 7.** (neděle)	**Suchdol nad Lužnicí – Suchdolské divadelní večery**, nesoutěžní přehlídka amatérského divadla / www.divadlo.unas.cz
5.–18. 7.	**Plumlov – Plumlovský festival scénické tvorby – Plumlovské léto 2008**, IX. Mezinárodní divadelní workshop www.mestoplumlov.cz
10.–12. 7.	**Poděbrady – 9. Letní divadelní slavnosti**, exteriérová přehlídka zábavného divadla, 2. část http://www.ipodebrady.cz
17. 7.–2. 8.	**Praha** a **Brno – ProART 2009**, divadelní festival se zahraniční účastí, divadelní workshopy www.proart-festival.cz
17.–19. 7.	**Sudoměřice u Bechyně – Divadlo na návsi**

kalendář

amaterskascena

THIO PEPPE